

اقتصاد ایران گرفتار با ویروس کرونا؛ ضرورت حمایت از کسب و کارها (با فرض تداوم شرایط موجود)

اتاق تعاون ایران

اتاق اصناف ایران

اتاق بازرگانی صنایع معادن و کشاورزی ایران

مهرماه ۱۳۹۹

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش:

**اقتصاد ایران گرفتار با ویروس کرونا؛ ضرورت حمایت از کسب و کارها
(با فرض تداوم شرایط موجود)**

این گزارش به طور مشترک توسط اتاق بازرگانی صنایع، معادن و کشاورزی ایران، اتاق اصناف ایران و اتاق تعاون ایران تهیه شده است.

تهیه کنندگان: فرزانه صمدیان، فرناز صفدری، آیدا ابونبی، شبنم فروچی (مدیریت پژوهش‌های اقتصادی)

باهمکاری: شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی، کمیسیون‌های تخصصی و معاونت استان‌ها و تشکل‌ها اتاق ایران

اظهار نظر کنندگان: محمد زائری، هوشیار فقیهی، پارسا گوهری

ناظران علمی: محمد قاسمی، شیما حاجی نوروزی، شورای راهبری بهبود محیط کسب و کار اتاق‌های سه گانه

تاریخ انتشار: مهر ماه ۱۳۹۹

طبقه‌بندی موضوعی: اقتصاد ایران

واژه‌های کلیدی: کرونا، ویروس، تبعات اقتصادی، کسب و کارها

نشانی: تهران، خیابان طالقانی، نبش خیابان شهید موسوی (فرصت)، پلاک ۱۷۵

فهرست

۱	مقدمه
۲	۱- شیوع شناسی ویروس کووید ۱۹؛ سناریوهای محتمل در شش ماه آینده
۳	۱-۲- پیش بینی وضعیت بیماری ویروس کووید ۱۹ در ایران و اقدامات مناسب
۴	۲- آثار و تبعات شیوع ویروس کرونا بر چشم‌انداز اقتصادی جهان
۱۲	۳- آثار و تبعات شیوع ویروس کرونا بر اقتصاد ایران
۱۲	۳-۱- شرایط اقتصاد کشور قبل از وقوع شوک کرونا
۱۵	۳-۲- تأثیر شیوع ویروس کرونا بر عملکرد کسب‌وکارهای اقتصادی
۲۲	۳-۳- تأثیر شیوع ویروس کرونا بر چشم‌انداز اقتصاد کشور در سال ۱۳۹۹
۲۵	۳-۴- سیاست‌های حمایتی دولت از واحدهای اقتصادی آسیب دیده
۲۶	کسب‌وکارهای حائز اولویت در اخذ حمایت‌های ویژه کرونا
۳۰	اهم حمایت‌های تأمین مالی
۳۴	اهم حمایت‌های مالیاتی از واحدهای اقتصادی
۳۶	اهم حمایت‌های تأمین اجتماعی از واحدهای اقتصادی
۳۷	۴- مصوبه پیشنهادی اتاق‌ها برای مقابله با آثار تداوم بیماری کرونا بر فعالان اقتصادی
۴۳	پیوست ۱- اقدامات حمایتی چین از کسب‌وکارها در برابر آسیب‌های اقتصادی شیوع کرونا
۴۴	۱-۱- اقدامات حمایتی دولت چین مرحله اول (سه ماه نخست ۲۰۲۰)
۴۴	کمک به تأمین سرمایه در گردش کسب‌وکارها
۴۵	معافیت یا کاهش حق بیمه تأمین اجتماعی کارفرمایان
۴۶	ارائه یارانه تأمین اجتماعی به کسب‌وکارهای کوچک و متوسط
۴۶	معافیت یا کاهش اجاره بهای کسب‌وکارها
۴۶	حذف عوارض اداری سربار بر کسب‌وکارها
۴۶	معافیت یا امهال مالیاتی کسب‌وکارها
۴۷	پرداخت یارانه به فعالیت‌های تحقیق و توسعه کسب‌وکارها
۴۷	تحریک تجارت خارجی
۴۷	حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی
۴۷	حمایت از کسب‌وکارها برای خرید خدمات دور کاری
۴۷	حمایت از کسب‌وکارهای بهداشتی
۴۹	۲-۲- اقدامات حمایتی دولت چین مرحله دوم (از ماه چهارم تا ماه هشتم ۲۰۲۰)
۵۳	پیوست ۲- اهم اقدامات حمایتی سایر کشورها (از مارس تا جولای ۲۰۲۰)
۵۳	۲-۱- ایالات متحده آمریکا

٥٥..... ٢-٢- کره جنوبي

٥٧..... ٣-٢- آلمان

٥٨..... ٤-٢- عربستان سعودی

٥٩..... ٥-٢- ترکیه

٦١..... ٦-٢- امارات متحده عربی

٦٣..... منابع

مقدمه

ویروس کووید-۱۹ (COVID-19) در دسامبر ۲۰۱۹، در شهر ووهان چین شناسایی شد و به علت گستردگی حوزه عملکرد و نرخ بالای انتقال از فردی به فرد دیگر، در حال حاضر بیش از ۲۰۰ کشور^۱ جهان از آسیای جنوب شرقی، خاورمیانه، تا قلب اروپا، آمریکا، استرالیا و آفریقا را درگیر کرده است. تمامی کشورهای درگیر با فراگیری ویروس کرونا، علاوه بر دغدغه برای حفظ جان شهروندان خود، با تکان‌های اقتصادی بی‌سابقه‌ای نیز مواجه شده‌اند. نا اطمینانی، قطع زنجیره ارتباطات اقتصادی و اجتماعی و انواع ممنوعیت‌های وضع شده توسط دولت‌ها، همچون ضرباتی پی‌درپی بر فعالیت‌های اقتصادی وارد شده و ضمن به خطر انداختن معیشت خانوارها، چشم‌انداز اغلب کسب‌وکارها را تیره‌تر کرده است.

با عنایت به آنکه اقتصاد کشور از اسفندماه ۱۳۹۸ تاکنون درگیر با تبعات پیش‌بینی نشده شیوع گسترده ویروس کرونا می‌باشد و در سال‌های اخیر نیز به واسطه تحریم‌های اقتصادی و مشکلات ساختاری، اقتصاد کشور سطوح کم‌سابقه‌ای از رکود، تورم و کاهش رفاه اقتصادی را تجربه کرده است، لذا آسیب وارده از ناحیه شیوع ویروس کرونا به فعالیت‌های اقتصادی و رفاه خانوار، به‌نوعی بر آسیب‌های پیشین افزوده است و از این منظر سیاست‌گذاری در خصوص مقابله با پیامدهای اقتصادی شیوع ویروس کرونا، از اهمیت بالایی برخوردار می‌باشد. از این‌رو، می‌توان گفت که عبور از این بحران نیازمند هماهنگی و همکاری قوای سه‌گانه باهم و بهره‌مندی از ظرفیت‌های مشاوره‌ای اتاق‌ها، نخبگان و کارشناسان اقتصادی می‌باشد. لذا، اتاق‌های بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران، اصناف و تعاون به‌عنوان نماینده بخش خصوصی و مشاور قوای سه‌گانه، در راستای صیانت از کسب‌وکارها و ممانعت از تعدیل نیروی انسانی، اقدام به تدوین گزارش "اقتصاد ایران گرفتار با ویروس کرونا؛ ضرورت حمایت از کسب‌وکارها" کرده‌اند.

در گزارش پیش‌رو ضمن ارزیابی پیامدهای اقتصادی شیوع این بیماری در جهان و ایران، به‌طور خاص عملکرد بسته‌های حمایتی که تاکنون از سوی دولت به‌منظور کاهش تبعات اقتصادی شیوع این بیماری بر کسب‌وکارها اجرایی شده است، مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. همچنین، در ادامه گزارش سعی شده است، در راستای رونق بخشی به چرخ‌های اقتصاد کشور و زمینه‌سازی برای جهش آفرینی در تولید، با در نظر گرفتن فرض تداوم شرایط موجود برای شش‌ماهه دوم سال ۱۳۹۹ و بازخوانی اهم سیاست‌های حمایتی که دولت‌ها مختلف جهان در واکنش به پیامدهای مخرب اقتصادی این ویروس بر کشورشان اجرایی کرده‌اند، در ادامه مجموعه‌ای از راهکارهای عملیاتی به‌منظور مدیریت پیامدهای اقتصادی تداوم این بیماری بر کسب‌وکارها ارائه شود. امید می‌رود این گزارش گامی هر چند کوچک اما مثبت در جهت کاهش تبعات اقتصادی این بیماری بر کسب‌وکارها باشد و در راستای تحقق شعار سال مبنی بر "ایجاد جهش در تولید" مؤثر واقع گردد.

¹ <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>

۱- شیوع شناسی ویروس کووید-۱۹؛ سناریوهای محتمل در شش ماه آینده

بیماری ناشی از ویروس کووید-۱۹ یک بیماری نوپدید محسوب می‌شود که ابعاد ناشناخته آن بسیار است و هنوز درمان مشخص و واکسنی که بتواند مانع از ابتلای به بیماری شود شناسایی نشده است.

به‌طور کلی مسیر پاندمی کووید-۱۹ در ماه‌های آتی تا حد زیادی بستگی به تولید واکسن و طول مدت ایمنی ناشی از واکسن یا ابتلا به بیماری دارد. در دنیا حدود ۱۷۰ مطالعه برای تولید واکسن طراحی شده است. برخی در فازهای اولیه مطالعاتی قرار دارند و تعداد محدودی به مرحله بالینی رسیده‌اند. علی‌رغم اینکه دو مورد پیشرفت قابل توجه در مرحله بالینی داشته‌اند، ولی تا زمان تدوین این گزارش هیچ شواهد علمی مبنی بر اطمینان از تولید واکسن مؤثر در آینده نزدیک (که مانع ابتلا به بیماری شود) وجود ندارد. موضوع مهم دیگر در مورد واکسن، امکان و زمان دسترسی به واکسن (پس از تأیید و تولید انبوه) توسط همه کشورهاست که عوامل متعددی در این دسترسی نقش دارند. طول مدت ایمنی ناشی از ابتلای به بیماری‌های ویروسی نیز متفاوت بوده از بدون ایجاد آنتی بادی مؤثر (در موارد ابتلای بدون علامت تا خفیف) تا حدود ۳-۴ ماه متغیر است.

شایان ذکر است با توجه به اینکه حتی اگر یک نفر در جهان آلوده به ویروس باقی بماند می‌تواند عامل انتشار مجدد شود می‌توان گفت؛ در صورت تأیید نهایی واکسن، به دلیل محدودیت ظرفیت تولید آن تا زمان واکسیناسیون حدود ۷۰ درصد جمعیت دنیا حداقل حدود یک سال زمان لازم است (با فرض اینکه منابع مالی برای تأمین واکسن برای همه کشورها تأمین شده باشد).

همچنین تاکنون مشخص شده است؛ در دمای پایین، مقاومت ویروس افزایش یافته احتمال انتقال آن بیشتر می‌شود. جهش‌های متعدد صورت گرفته در ویروس نیز تاکنون در راستای افزایش قدرت سرایت آن بوده است.

از سوی دیگر یکی از نگرانی‌های عمده کشورها هم‌زمانی شیوع آنفلوانزا در این مدت و همچنین بازگشایی مدارس که کانون مهمی برای گسترش بیماری‌های عفونی قابل سرایت به شمار می‌روند می‌باشد. در این راستا شرکت‌های تولیدکننده واکسن آنفلوانزا ظرفیت تولید خود را تا حدود ۲۰ درصد افزایش داده‌اند و بیشتر دولت‌ها قصد دارند با واکسیناسیون درصد بالاتری از جمعیت خود (به‌ویژه گروه‌های آسیب‌پذیر) به خالی ماندن تخت‌های بیمارستانی کمک کنند و در واقع به‌عنوان یکی از اقدامات بهداشت عمومی برای جلوگیری از شیوع «کووید-۱۹» در نظر گرفته می‌شود. شایان ذکر است بر اساس پیش‌بینی سازمان جهانی بهداشت در سال جاری احتمال بروز پاندمی ناشی از آنفلوانزا نیز وجود دارد. اما سناریوی دیگری نیز برای هم‌زمانی شیوع آنفلوانزا و کووید-۱۹ در فصل سرما وجود دارد؛ برخی معتقد هستند رعایت فاصله‌گذاری اجتماعی و استفاده از ماسک ممکن است شیوع همه انواع ویروس‌های تنفسی از جمله آنفلوانزا را کاهش دهد.

مهم‌ترین اقدامات صورت گرفته تاکنون توسط دولت‌ها در چند دسته قابل تفکیک است:

- ۱- اقدامات پیشگیرانه (مهم‌ترین و مؤثرترین اقدام شناخته‌شده تاکنون) در راستای قطع زنجیره و انتقال شامل ؛ شناسایی زود هنگام موارد ابتلا ، ردیابی تماس (به کمک سیستم‌های هوشمند با حفظ حریم خصوصی افراد) قرنطینه کردن و درمان مورد نیاز است. همچنین توانمندسازی جوامع در راستای اتخاذ نرمال‌های جدید زندگی و حفظ حداقلی روابط اجتماعی خود در شرایط حضور کووید- ۱۹ است که در واقع شامل شستن مکرر دست ها ، رعایت فاصله اجتماعی ۲ متر (برخی مطالعات جدید ادعا می‌کنند این فاصله نیز کافی نیست) و استفاده از ماسک در شرایطی که رعایت فاصله مقدور نیست. در برخی کشورها زدن ماسک در هر صورت اجباری است و حتی جرمی برای افراد خاطی در نظر گرفته شده است. در ایران نیز زدن ماسک در سطح جامعه و محل های کار اجباری شده است.
- ۲- تمرکز جدی برای **کاهش انتقال عفونت در همه بخش های جامعه** از طریق تدوین دستورالعمل ها و آموزش و توانمند سازی برای اجرای آنها و نظارت قوی برای جلوگیری از تخطی احتمالی.
- ۳- تامین ذخایر استراتژیک از داروها و ملزومات مورد نیاز؛ کیت‌های تشخیصی، ماسک، داروهایی که اثربخشی آنها در کاهش موارد مرگ و میر یا شدت بیماری شناخته شده است.
- ۴- تقویت زیر ساخت های تشخیصی و درمانی شامل ؛ تجهیز آزمایشگاه ها برای افزایش سرعت و ظرفیت انجام تست، تولید کیت های تشخیصی سریع که خطای قابل قبولی داشته باشند ، تجهیز بیمارستان ها به تخت های بیشتر و ونتیلاتور و تامین اکسیژن کافی، تامین پرسنل مورد نیاز برای بخش درمانی و مراقبتی و
- ۵- تولید ابزارهای مشخص برای تمرکززدایی در تصمیم های لازم برای تعادل بین سلامت و اقتصاد (وضع محدودیت ها برای مشاغل و ممنوعیت موقت تردها). مدل‌های جدید و شواهد مربوط به قرنطینه‌های موفقیت‌آمیز نشان می‌دهند که تغییرات رفتاری می‌توانند گسترش کووید- ۱۹ را کاهش دهند، به شرطی که بیشتر افراد و نه لزوماً همه‌ی آن‌ها از این تغییرات پیروی کنند. لذا برای مقابله با موج‌های جدید ابتلا ، به منظور جلوگیری از فشار بیش‌از حد به نظام سلامت، ممکن است نیاز به برگرداندن و برداشتن متناوب اقدامات پیشگیرانه از جمله فاصله‌گذاری اجتماعی ایجاد شود.

۱-۲- پیش بینی وضعیت بیماری ویروس کووید ۱۹ در ایران و اقدامات مناسب

از ابتدای اعلام حضور ویروس در ایران تا کنون ، شاهد درگیری گسترده متناوب در همه استان‌های کشور بودیم. هرچند ستاد ملی کرونا یا وزارت بهداشت تا کنون مستندی مبنی بر سناریوهای احتمالی و اقدامات لازم در صورت بروز هر یک منتشر نکرده است ولی مسوولین وزارت بهداشت به‌طور مکرر از احتمال موج ها یا پیک های متعدد در ۶ ماه پاییز و زمستان و همراهی آن با شیوع آنفولانزا ابراز نگرانی و مردم را به حفظ رعایت نکات بهداشتی و فاصله اجتماعی دعوت می‌کنند. شواهد حاکی از آن است که در ایران یکی از استراتژی های مهم در ادامه مسیر مقابله با بیماری ؛ تامین واکسن آنفولانزا به میزان حدود ۱۰ میلیون دوز است که حدود ۲ میلیون دوز آن به صورت رایگان در اختیار گروه های آسیب پذیر قرار خواهد گرفت . هم چنین تقویت سیستم درمانی کشور اعم از افتتاح بیمارستان های با پیشرفت بالای ۷۰ درصد ، تامین ونتیلاتور و

گسترش تخت‌های مراقبت‌های ویژه در بخش درمان، تامین داروهای مورد نیاز، سرمایه‌گذاری در بخش تولید واکسن و انجام مرحله سوم غربالگری (بیماریابی) در بخش بهداشت نیز اقدام‌هایی هست که برای ایجاد آمادگی بیشتر در ۶ ماهه دوم سال در رویارویی با موج‌های بعدی بیماری در دستور کار قرار گرفته است. هم‌چنین با توجه به اینکه همه ساله مدارس یکی از کانون‌های اصلی گسترش انفلوآنزا در کشور به شمار می‌رود سناریوهایی برای برگزاری آموزش‌های ترکیبی حضوری و آنلاین در مدارس استان‌های مختلف در نظر گرفته شده است.

همه شواهد موجود تا کنون حاکی از ادامه شرایط همزیستی با ویروس کووید ۱۹ در فصل پاییز و زمستان است. لذا همه کشورهای انتظار بروز موج‌های جدید از بیماری در شش ماه آینده را دارند. اکنون، بیش از هر زمان دیگری نیاز به اقدامات منسجم‌تر، به موقع‌تر و کارآمدتری برای نجات جان انسان‌ها و کند شدن انتشار بیماری می‌باشد.

برخی از کشورها برای مواجهه با آن برنامه‌ریزی‌های مشخصی انجام داده‌اند. اما قطعاً اندازه این موج‌ها و میزان عادی بودن شرایط زندگی برای جوامع بستگی به اقداماتی دارد که دولت‌ها برای قطع چرخه انتقال ویروس انجام می‌دهند. در ایران تا کنون اقدام موثری در راستای اطمینان از قطع زنجیره انتقال ویروس (استراتژی حمله به ویروس) صورت نگرفته است و بیشتر توان نظام سلامت در زمین درمان بیماران بستری (رویکرد دفاع از حمله ویروس) رخ داده است.

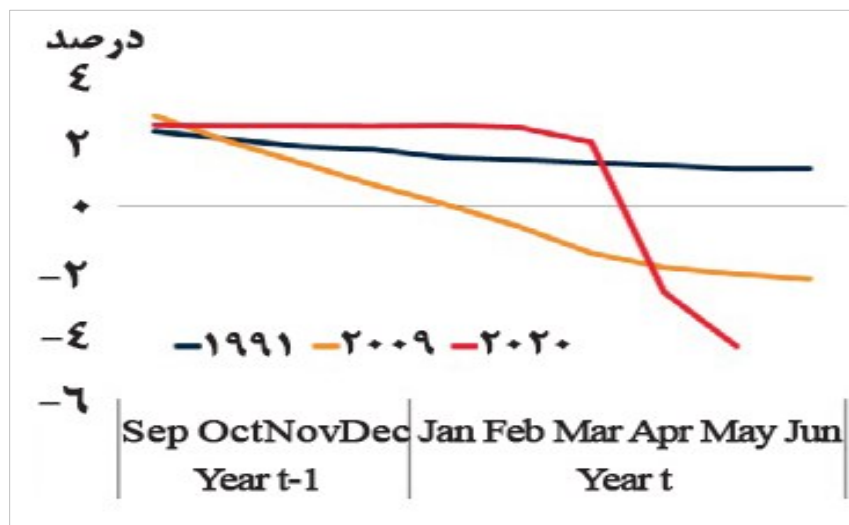
از زاویه‌ای دیگر، با توجه به تداوم شیوع ویروس کرونا در کشور، پیش‌بینی می‌شود حداقل تا پایان سال ۱۳۹۹ کسب‌وکارهای اقتصادی (به‌ویژه کسب‌کارهای در تعامل بیشتر با افراد جامعه) در بخش‌های تولید، عرضه و تقاضا، درآمدزایی و حفظ نیروی انسانی با مشکلات عدیده‌ای روبرو باشند. لذا، در راستای صیانت اقتصادی از کسب‌وکارها و ممانعت از تعدیل نیروی انسانی، ضروریست دولت برنامه‌ها حمایتی مشخصی، برای حمایت کسب‌وکارهای آسیب‌دیده، حداقل تا پایان سال ۱۳۹۹ اجرایی سازد.

۲- آثار و تبعات شیوع ویروس کرونا بر چشم‌انداز اقتصادی جهان

بحران جهانی ناشی از شیوع ویروس کرونا از جهات متعددی منحصربه‌فرد است. رکود ناشی از شیوع کووید ۱۹، اولین رکودی است که در اثر یک پاندمی طی ۱۵۰ سال اخیر ایجاد شده و سخت‌ترین رکود بعد از جنگ جهانی دوم محسوب می‌شود. انتظار می‌رود بر اثر شیوع این بیماری تولید سرانه در اکثر کشورها با انقباض همراه شود. در مجموع پیش‌بینی‌ها حاکی از آن است که سریع‌ترین و پرشیب‌ترین سقوط رشد جهانی ثبت شده در تاریخ، در اثر این پاندمی ثبت گردد^۱.

¹ WorldBank, 2020,p:19.

نمودار ۱- مقایسه وضعیت رشد اقتصاد در دوران‌های بحران اقتصادی

ماخذ: بانک جهانی ۲۰۲۰

همچنین، در کتاب "اقتصاد در زمان کوید ۱۹" تشریح شده است که اندازه و استمرار تأثیر اقتصادی این ویروس ناشناخته است و عدم قطعیت بالا در خصوص رفتار این بیماری و نتایج آن در مناطق مختلف، از پیامدهای نامطلوب و طولانی مدت در جهان حکایت دارد که عمیق‌تر از سایر بیماری‌ها و پاندمی‌هایی^۲ است که تاکنون رخ داده است. کانون شیوع این بیماری برای نخستین بار پس از جنگ جهانی دوم، کشورهایی را هدف قرار داده است که نقش اقتصادی مهمی در سطح بین‌المللی ایفا می‌کنند و در زمره اقتصادهای برتر دنیا قرار می‌گیرند، درحالی‌که اپیدمی‌های پیشین به‌طور عمده در اقتصادهای درحال توسعه و فقیر شیوع پیدا می‌کردند. بر اساس آمارهای ۵ مارس ۲۰۲۰، ده کشوری که در سطح بالایی از شیوع این بیماری ضربه دیدند شامل ایالات متحده، چین، ژاپن آلمان، انگلیس، فرانسه و ایتالیا، تقریباً لیست ده اقتصاد بزرگ جهان را تشکیل می‌دهند (البته به استثنا ایران و هند). با توجه به سهم ۶۰ درصدی این کشورها از GDP کل جهان و سهم ۴۱ درصدی از کالاهای صادراتی در جهان، حاکی از آن است که آسیب دیدن این کشورها، به‌شدت اقتصاد بین‌الملل را تحت تأثیر قرار می‌دهد. از این‌رو، در خصوص شیوع این ویروس در اقتصادهای برتر و اثرگذاری بسیار گسترده آنها بر اقتصاد جهانی، در کتاب "اقتصاد در زمان کوید ۱۹" با این عنوان تعبیر شده است که "اگر این کشورها یک عطسه کوچک بزنند، کل دنیا را سرما فرا خواهد گرفت"^۳.

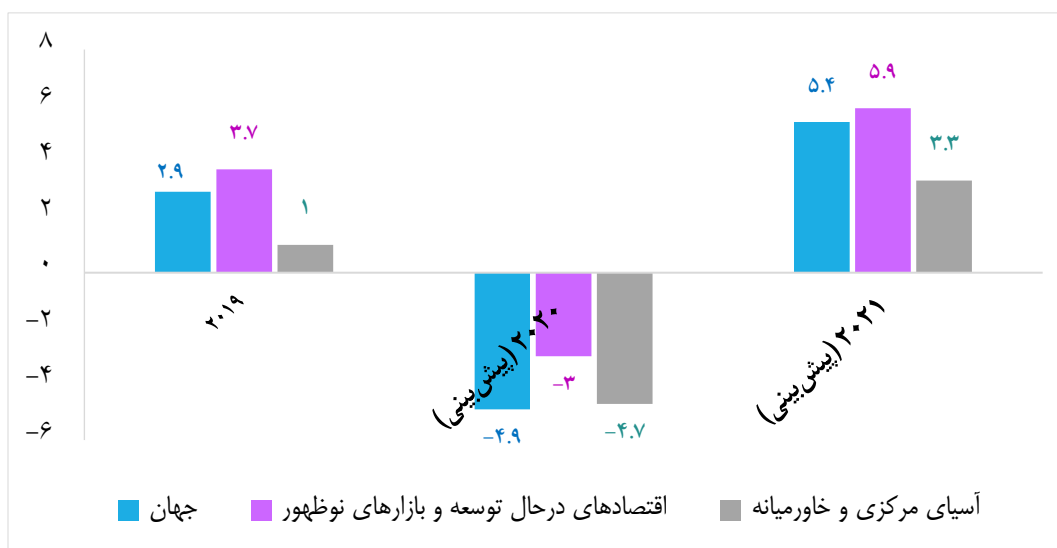
^۱ معاونت آموزشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، پژوهشکده آینده‌پژوهی و سلامت و مرکز تحقیقات آینده‌نگری و نوآوری سلامت (اسفند ۱۳۹۸)، ترجمه اقتصاد در زمان کووید ۱۹.

^۲ براساس تعریف سازمان بهداشت جهانی، اپیدمی به شیوع گسترده اما منطقه‌ای یک بیماری گفته می‌شود؛ اما پاندمی به وضعیتی گفته می‌شود که یک بیماری جدید در تمام جهان شیوع یافته و افراد زیادی را در تمام دنیا درگیر نموده است.

^۳ معاونت آموزشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، پژوهشکده آینده‌پژوهی و سلامت و مرکز تحقیقات آینده‌نگری و نوآوری سلامت (اسفند ۱۳۹۸)، ترجمه اقتصاد در زمان کووید ۱۹.

از زاویه‌ای دیگر، ارزیابی شاخص‌های کلان اقتصادی و پیش‌بینی‌هایی که از روند آتی این شاخص‌ها در بازه زمانی قبل و بعد از شیوع این ویروس منتشر شده، حاکی از آن است که فراگیری این بیماری، تبعات اقتصادی سنگینی را بر اقتصاد جهانی تحمیل کرده است. براساس پیش‌بینی‌های انجام شده توسط صندوق بین‌المللی پول در ژوئن ۲۰۲۰، رشد تولید ناخالص داخلی جهان در پایان سال ۲۰۲۰، منفی ۴٫۹ درصد پیش‌بینی شده است. این در حالی است که این نهاد بین‌المللی در گزارش قبلی خود که در آوریل ۲۰۲۰ منتشر کرده بود، رشد تولید ناخالص داخلی جهان را منفی ۳ درصد پیش‌بینی کرده بود.

نمودار ۲- پیش‌بینی صندوق بین‌المللی پول از رشد اقتصادی در ژوئن ۲۰۲۰ (واحد: درصد)

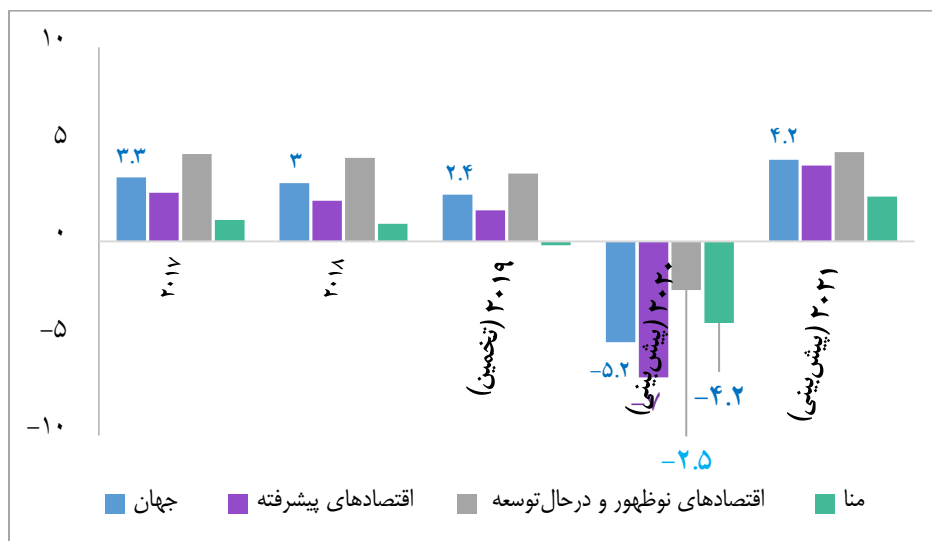

مأخذ: صندوق بین‌المللی پول (IMF)، ۲۰۲۰

بانک جهانی نیز در گزارش چشم‌انداز اقتصاد جهان که در ژوئن ۲۰۲۰ منتشر کرده، رشد اقتصادی جهان را منفی ۵٫۲ درصد پیش‌بینی کرده است که نسبت به پیش‌بینی ماه ژانویه کاهش ۷٫۷ درصدی را نشان می‌دهد. همچنین، براساس پیش‌بینی بانک جهانی این پاندمی باعث اولین انقباض در تولید بازارهای نوظهور و کشورهای در حال توسعه (EMDEs) حداقل در ۶ دهه اخیر شده و در اثر این بیماری تولید ناخالص اقتصادهای نوظهور تا ۲٫۵ درصد و منطقه منا بیش از ۴ درصد در سال ۲۰۲۰ کاهش را تجربه خواهد کرد.

¹ Emerging Market and Developing Economies

نمودار ۳- پیش‌بینی بانک جهانی از رشد اقتصادی در ژوئن ۲۰۲۰ (واحد: درصد)

مأخذ: بانک جهانی، ۲۰۲۰

علاوه بر رشد اقتصادی، پیش‌بینی می‌شود تجارت جهانی نیز در اثر شیوع این بیماری بیشترین سقوط را از بعد از جنگ جهانی دوم تجربه کند. براساس پیش‌بینی‌های بانک جهانی، تجارت جهانی در سال ۲۰۲۰ معادل ۱۳,۴ درصد کاهش خواهد یافت که این کاهش بیشتر از کاهشی است که در زمان بحران مالی جهان تجربه شده است.

نمودار ۴- رشد تجارت جهانی (واحد: درصد)

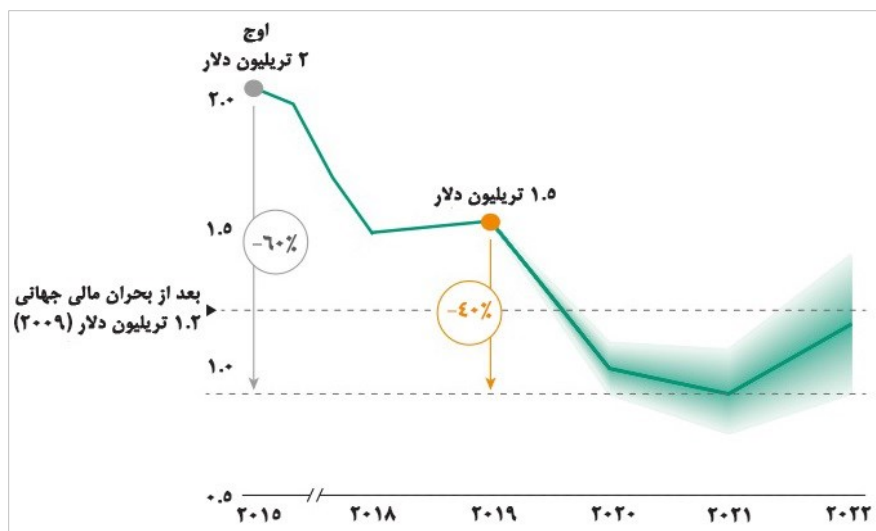

* تجارت، متوسط حجم صادرات و واردات است. بخش سایه خورده نشان از پیش‌بینی دارد.
مأخذ: بانک جهانی، ۲۰۲۰

گسترش جهانی بیماری کرونا، جریان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی جهانی را نیز متأثر خواهد کرد. براساس برآوردهای آنکتاب جریان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی جهانی در سال ۲۰۲۰ کاهش ۴۰ درصدی را تجربه خواهد کرد و از ۱,۵۴ تریلیون

دلار در ۲۰۱۹ به زیر ۱ تریلیون در ۲۰۲۰ (که برای اولین بار از سال ۲۰۰۵ است) تنزل خواهد یافت. همچنین، برآوردهای این نهاد بین‌المللی حاکی از آن است که این روند کاهشی در سال ۲۰۲۱ نیز ادامه خواهد یافت، به نحوی که جریان سرمایه گذاری مستقیم خارجی جهانی با کاهش ۵ تا ۱۰ درصدی در ۲۰۲۱ نسبت به سال ۲۰۲۰ و کاهش ۶۰ درصدی نسبت به سال ۲۰۱۵، از ۲ تریلیون دلار به کمتر از ۹۰۰ تریلیون دلار تنزل یابد.

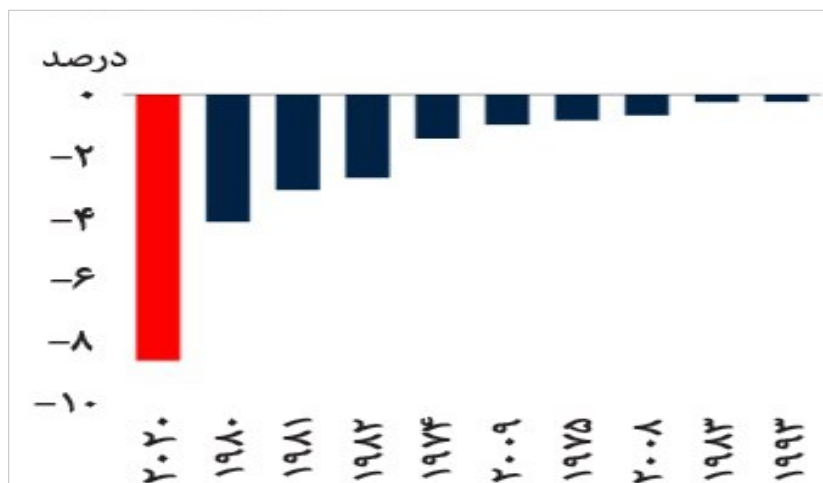
نمودار ۵- جریان سرمایه گذاری مستقیم خارجی جهانی (واحد: تریلیون دلار)

مأخذ: آنکتاد، گزارش سرمایه‌گذاری جهانی ۲۰۲۰.

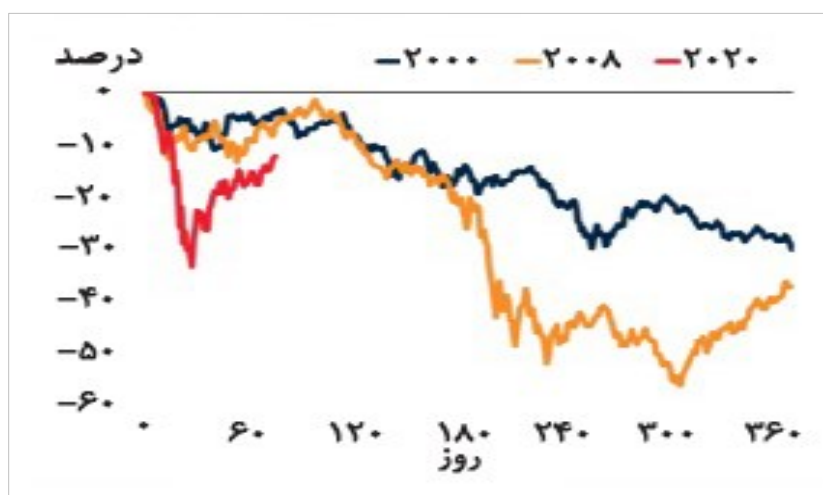
همچنین، شیوع پاندمی کرونا بر چشم‌انداز قیمت نفت نیز تأثیر گذار بوده است. قیمت نفت برنت از اواخر ژانویه تا اواسط آوریل، ۷۰ درصد سقوط را تجربه کرده است که این کاهش از افت قیمت نفت در ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ و یا رکود جهانی گذشته نیز بیشتر بوده است. پیش‌بینی شده است که تقاضای جهانی نفت در سال ۲۰۲۰ در مقایسه با سال ۲۰۱۹ کاهش بی‌سابقه ۹ درصدی را تجربه خواهد کرد. همچنین، براساس برآوردهای بانک جهانی بازار سهام نیز سقوطی شدیدتر از بحران مالی سال ۲۰۰۸-۲۰۰۹ در همان دو ماه اول شیوع این بیماری را تجربه کرده است (نمودارهای شماره (۶) و (۷)).

نمودار ۶- سال‌های بیشترین کاهش در تقاضای نفت (واحد: درصد)

ماخذ: بانک جهانی ۲۰۲۰

نمودار ۷- تحولات بازار سهام جهانی (واحد: درصد)

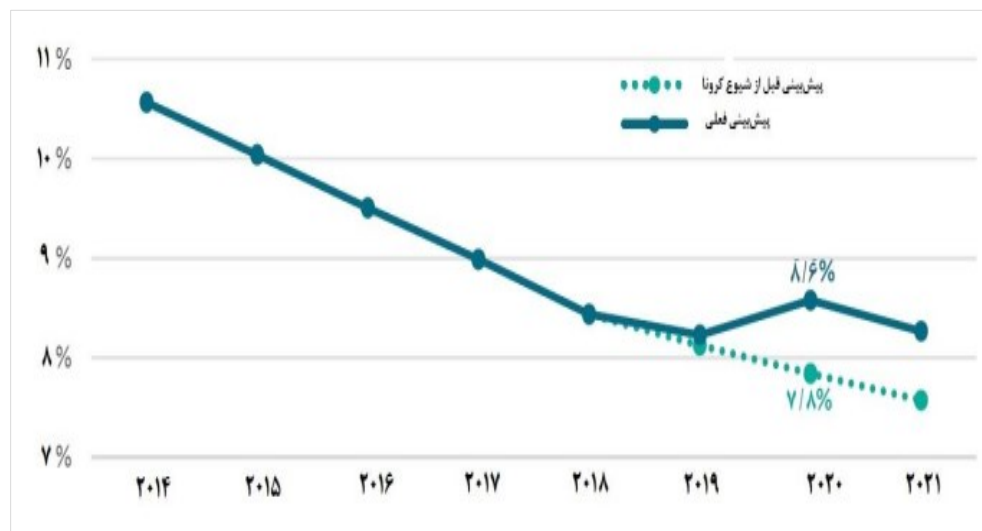
ماخذ: بانک جهانی ۲۰۲۰

شیوع گسترده بیماری کرونا بر میزان فقر جهانی نیز تأثیر قابل ملاحظه‌ای داشته است. براساس پیش‌بینی‌های انجام گرفته توسط کمیته هماهنگی فعالیت‌های آماری سازمان ملل (CCSA)^۱، بیماری فراگیر کرونا تلاش‌های دهه گذشته در راستای کاهش فقر در جهان را نیز از بین خواهد برد؛ بطوریکه این بیماری ۴۰ تا ۶۰ میلیون نفر از مردم را به سمت فقر شدید سوق می‌دهد. براساس آخرین برآوردهای انجام گرفته توسط این کمیته فقر جهانی (بخشی از جمعیت جهان که با کمتر از ۱,۹۰ دلار در روز زندگی می‌کنند) از ۸,۲ درصد در سال ۲۰۱۹ به ۸,۶ درصد یا از ۶۳۲ میلیون نفر به ۶۶۵ میلیون نفر افزایش می‌یابد و احتمالاً کووید-۱۹ اولین افزایش فقر جهانی پس از سال ۱۹۹۸ (زمان رخداد بحران مالی آسیا) را موجب می‌گردد. در راستای فهم ابعاد اثرگذاری شیوع این همه‌گیری باید در نظر داشت که براساس پیش‌بینی‌هایی که از چشم‌انداز اقتصاد

¹ Committee for the Coordination of Statistical Activities

جهانی قبل از شیوع این بیماری انجام گرفته است، برآوردها حکایت از کاهش فقر جهانی از ۸,۱ درصد به ۷,۸ درصد در همین دوره بوده است.^۱

نمودار ۸- تأثیر شیوع کرونا بر روند نرخ فقر جهانی (واحد: درصد)

مأخذ: CCSA، ۲۰۲۰.

پیش‌بینی‌های سازمان بین‌المللی کار (ILO)^۲ نیز گویای آن است که شیوع ویروس کووید-۱۹ بر اشتغال اثرات عمیق، گسترده و بی‌سابقه‌ای وارد کرده است. براساس گزارش ۲۹ آوریل ۲۰۲۰ سازمان بین‌المللی کار (ILO)، در سه ماهه ابتدای سال ۲۰۲۰ در مقایسه با سه ماهه پایانی سال ۲۰۱۹، حجم ساعت کاری جهانی به میزان ۴,۵ درصد معادل ۱۳۰ میلیون شغل تمام وقت کاهش یافته است. همچنین، براساس برآوردهای این سازمان بین‌المللی، انتظار می‌رود کاهش ساعات کاری در سه ماهه دوم امسال وخیم‌تر از آن چیزی باشد که در ابتدا پیش‌بینی می‌شد. براساس تخمین‌های ۲۲ آوریل ۲۰۲۰، انتظار می‌رود ساعات کار جهانی در سه ماهه دوم سال ۱۰,۵ درصد کمتر از سه ماهه قبل از بحران باشد. این معادل ۳۰۵ میلیون شغل تمام وقت می‌باشد که بسیار بیشتر از پیش‌بینی ۱۹۵ میلیون شغل تمام وقت در ۷ آوریل ۲۰۲۰ این سازمان می‌باشد.^۳

^۱ ESCAP, U., UPU, U. P. U., & World Health Organization (WHO). (2020). How COVID-19 is Changing the World: A Statistical Perspective.

^۲ International Labour Organization

^۳ موسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی (اردیبهشت ماه ۱۳۹۹)، بحران کرونا و جهان کار (ویرایش سوم سازمان بین‌المللی کار - ۲۹ آوریل ۲۰۲۰)، صص ۸-۵.

جدول ۱- اثرات بحران کرونا بر روی شرکتها (کارفرمایان و کارگران خود اشتغال)

وضعیت اشتغال پایه (برآورد جهانی سال ۲۰۲۰ قبل از کووید-۱۹)						
بخش اقتصادی	تاثیر بحران بر روی بازده اقتصادی	کارفرمایان (میلیون)	کارگران خوداشتغال (میلیون)	سهم کارگران خوداشتغال در کل اشتغالها (%)	سهم شاغلان در شرکتها با ۱۰ کارگر در کل اشتغالها (%)	سهم شاغلان در شرکتها با ۹-۲ کارگر در کل اشتغالها (%)
کسب و کار خردهفروشی و عمدهفروشی؛ تعمیر وسایل نقلیه موتوری و موتورسیکلتها	بالا	۲۱	۲۱۱	۴۵	۳۰	۲۵
تولید	بالا	۱۲	۹۹	۱۹	۶۶	۱۵
خدمات اسکان و غذا	بالا	۷	۴۴	۲۹	۴۱	۲۹
مستغلات؛ تجارت و امور اداری	بالا	۷	۳۵	۲۱	۵۶	۲۳
هنر، سرگرمی، تفریح و سایر خدمات	متوسط به بالا	۴	۵۷	۳۰	۳۹	۳۱
حمل و نقل، انبار و ارتباطات	متوسط به بالا	۴	۷۶	۳۱	۵۰	۱۹
ساخت و ساز	متوسط	۹	۱۰۳	۳۸	۳۶	۲۶
خدمات مالی و بیمه	متوسط	۱	۳	۶	۸۳	۱۱
معادن و استخراج معادن	متوسط	۱۶	۳	۲۸	۵۸	۱۴
کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری	متوسط به پایین	۱۹	۴۷۰	۵۵	۱۵	۳۰
بهداشت انسان و مددکاری اجتماعی	پایین	۲	۱۱	۷	۷۹	۱۴
آموزش	پایین	۱	۷	۵	۸۱	۱۴
خدمات رفاهی	پایین	۱۶	۳	۱۰	۷۷	۱۳
مدیریت عمومی و دفاع؛ تامین اجتماعی اجباری	پایین	۱۶	۰	۲	۹۰	۸

توجه: ارزیابی سازمان جهانی کار از داده‌های زمان واقعی و مالی، پایه آمار سازمان بین‌المللی کار در توزیع اشتغال در بخشها (آیسیک، مرور ۴) و میکرو داده‌های هماهنگ سازمان بین‌المللی کار. آمار مربوط به کارفرمایان و کارگران خوداشتغال براساس داده‌های حاصل از نظرسنجی ملی از خانوارها در ۱۱۴ کشور ۶۶ درصد از اشتغال در جهان را نشان می‌دهد. آمار مربوط به اندازه شرکتها براساس داده‌های حاصل از نظرسنجی ملی از خانوارها در ۱۳۴ کشور ۷۸ درصد از اشتغال در جهان را نشان می‌دهد. این ارقام برای اشتغال جهانی سال ۲۰۲۰ در بخشها استخراج شده‌اند. برای جزئیات بیشتر در مورد امتیازدهی به بخشها به نظارت سازمان بین‌المللی کار مراجعه کنید. https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/WCMS_740877/lang--it/index.htm

همچنین، براساس رصد دوم سازمان بین‌المللی کار با عنوان " تخمین میزان کارگران در معرض خطر"، برآورد شده است که تقریباً ۴۷ میلیون کارفرما معادل با ۵۴ درصد از کل کارفرمایان دنیا، در آسیب‌دیده‌ترین مشاغل (مشاغلی که به واسطه شیوع این بیماری با کاهش شدید در تولید و ریسک بالای اخراج نیروی کار مواجه می‌باشند) شامل بخش‌های تولید، مسکن و خدمات غذایی، عمده فروشی و خرده فروشی و فعالیت‌های املاک و تجارت فعالیت می‌کنند. علاوه بر این تعداد کارفرما، ۳۸۹ میلیون کارگر خود اشتغال نیز در این چهار حوزه مشغول هستند و در مجموع ۴۳۶ میلیون شغل در سراسر دنیا در آسیب‌دیده‌ترین مشاغل مشغول به کار می‌باشند. با توجه به آنکه کارگران خود اشتغال و مشاغل خرد در مجموع حدود ۷۰ درصد از اشتغال دنیا را در حوزه تجارت خرده‌فروشی و نزدیک به ۶۰ درصد در حوزه خدمات مسکن و غذا را تشکیل می‌دهند. لذا باید در نظر داشت که آسیب‌پذیری مشاغل خرد و شاغلان آنها از بحران همه‌گیر کرونا بسیار قابل توجه خواهد بود.

براساس گزارش بانک جهانی گرچه اثرات نهایی پاندمی کرونا بستگی به شدت و مدت آن دارد، اما براساس پیش‌بینی‌های بین‌المللی انجام گرفته این بیماری پیامدهای ماندگاری بر اقتصادها به همراه خواهد داشت. برآوردهای نهادهای بین‌المللی حکایت از آن دارد که در پی رخداد همه‌گیری ویروس کرونا در مناطق مختلف جهان، سطح فعالیت‌های اقتصادی در جهان منقبض شود و اغلب اقتصادهای بزرگ جهان در مناطق مختلف، سال ۲۰۲۰ را رشد منفی اقتصادی و سطوح کم‌سابقه بیکاری به پایان برسانند. همچنین، پیش‌بینی‌های جهانی نشان می‌دهد که کرونا پیامدهای ناگواری بر روی وضعیت معیشت مردم دارد، بطوریکه دستاوردهای سال‌های اخیر در خصوص کاهش فقر جهانی را بی‌ثمر کرده و خواهد کرد.

۳- آثار و تبعات شیوع ویروس کرونا بر اقتصاد ایران

به‌منظور دستیابی به تصویری جامع از پیامدهای اقتصادی شیوع بیماری کرونا بر اقتصاد کشور در ادامه سعی می‌شود، شرایط اقتصاد کشور قبل از وقوع شوک کرونا تشریح شود و سپس براساس آمارهای موجود به تأثیر شیوع کرونا بر کسب‌وکارها پرداخته می‌شود.

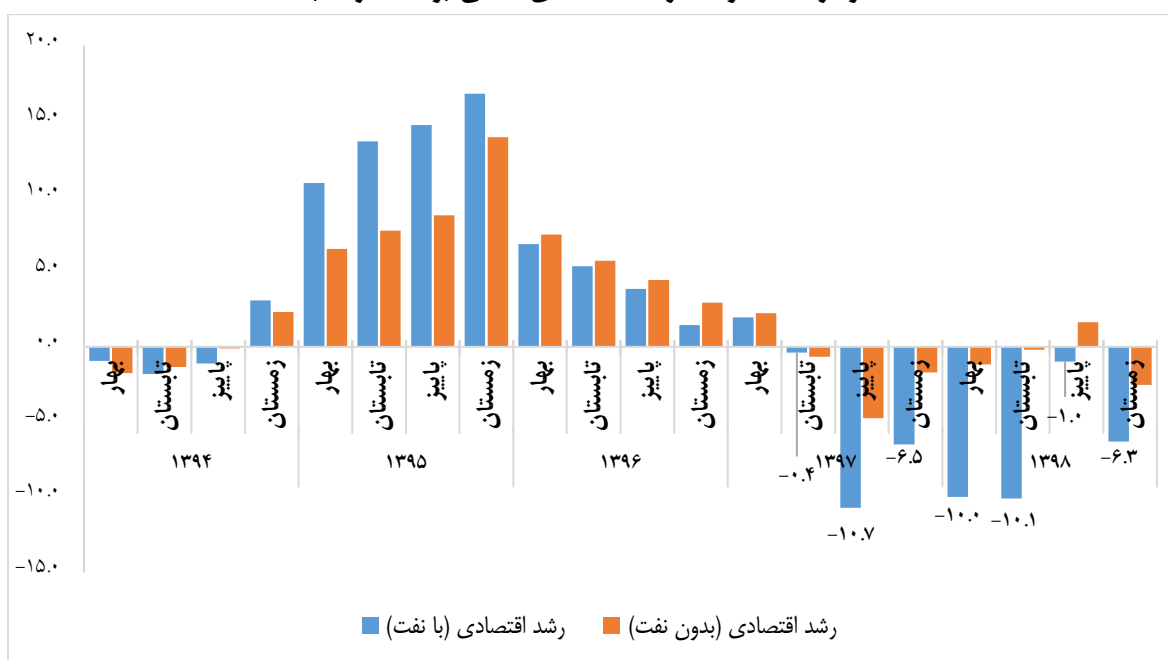
۳-۱- شرایط اقتصاد کشور قبل از وقوع شوک کرونا

اقتصاد کشور در شرایطی گرفتار ویروس کرونا شد که قبل از شیوع این بیماری با انبوهی از مشکلات و بحران‌های داخلی و خارجی مواجه بود. در واقع، نقض برجام در اردیبهشت ماه ۱۳۹۷ و بازگشت مجدد شرایط تحریمی، نابسامانی بازار ارز و افزایش چشمگیر قیمت‌ها، در کنار دیگر چالش‌های ساختاری اقتصاد، دو سال سخت اقتصادی را برای کشور رقم زده بود. براساس آمار منتشر شده توسط مرکز آمار ایران، رشد اقتصادی در اکثر فصول سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ منفی بوده است و در ۹ ماهه نخست سال ۱۳۹۸ نیز زمانی که هنوز اقتصاد کشور شوک پیش‌بینی نشده کرونا را تجربه نکرده بود، رشد اقتصادی با نفت رقم منفی ۷٫۶ درصد و رشد اقتصادی بدون نفت تقریباً صفر درصد ثبت شده است.^۱

^۱ https://amar.org.ir/Portals/0/Files/abstract/1398/G_NRE_98-9MA.pdf

همچنین، در زمستان ۱۳۹۸ نیز رشد اقتصادی با نفت منفی ۶,۳ درصد و رشد اقتصادی بدون نفت منفی ۲,۵ درصد برآورد شده است که بخشی از رشد منفی در این فصل را می‌توان ناشی از درگیری کشور با ویروس کرونا دانست (بروز اولین نشانه‌های ابتلا در اواخر بهمن ماه ۱۳۹۸ و در پی آن ایجاد جو نااطمینانی، به تعویق افتادن خریدهای خانوارها و پیگیری اقدامات مقابله‌ای و تعطیلی برخی از کسب‌وکارها از نیمه اسفند ماه). همچنین بخشی از رشد منفی در این فصل را نیز می‌توان ناشی از رشد منفی ۲۶,۸ درصدی بخش نفت در این فصل دانست که به واسطه سقوط بهای نفت به حدود ۳۰ دلار در پی شکست مذاکره کشورهای عضو اوپک و کاهش تقاضای نفت در کشورهای مصرف‌کننده نفت از جمله چین در فضای جهانی آلوده به ویروس کرونا دانست.

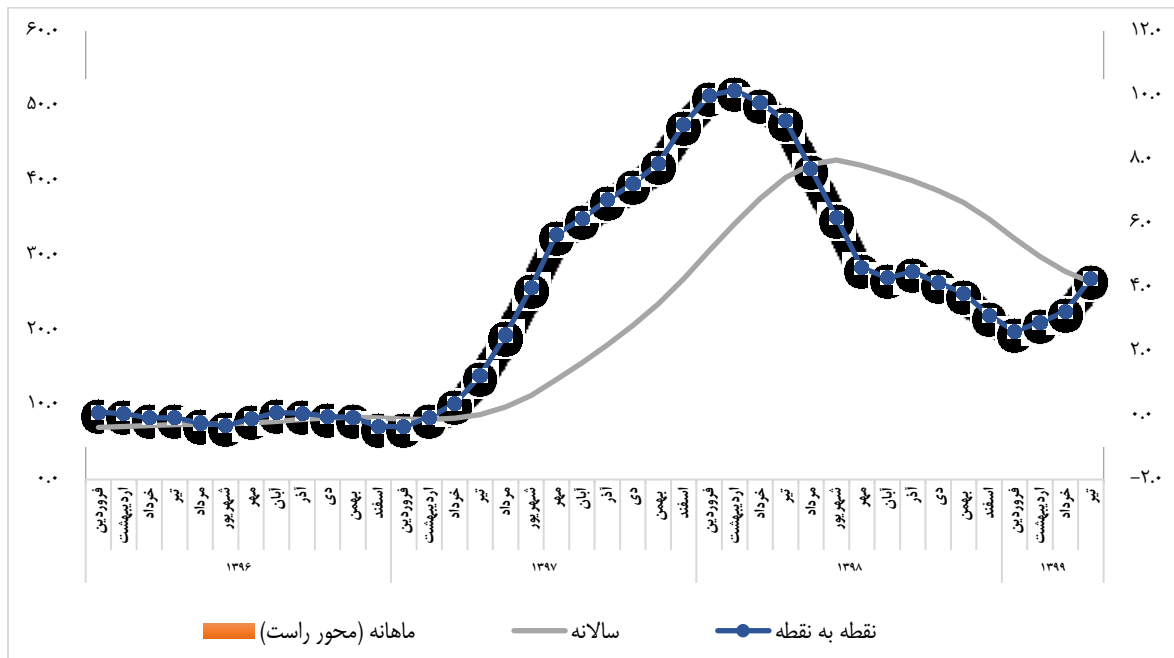
نمودار ۹- تحولات رشد اقتصادی فصلی (واحد: درصد)

مأخذ: مرکز آمار ایران

مطابق با نمودار شماره (۱۰)، مشاهده می‌شود که قبل از مواجه شدن کشور با شوک برونزای کرونا، طی دو سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ دستاورد دولت در کنترل تورم از بین رفته بود و اقتصاد کشور سطوح بالایی از تورم را طی این دو سال تجربه کرده بود. به نحوی که نرخ تورم نقطه به نقطه در فروردین ماه ۱۳۹۸ مرز ۵۰ درصد را رد کرد و در اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۸ به اوج ۵۲,۱ درصد رسید و تورم سالانه نیز در انتهای تابستان رقم ۴۲,۷ درصد را ثبت کرده بود.

نمودار ۱۰- روند نرخ تورم سالانه، نقطه به نقطه و ماهانه (واحد: درصد)

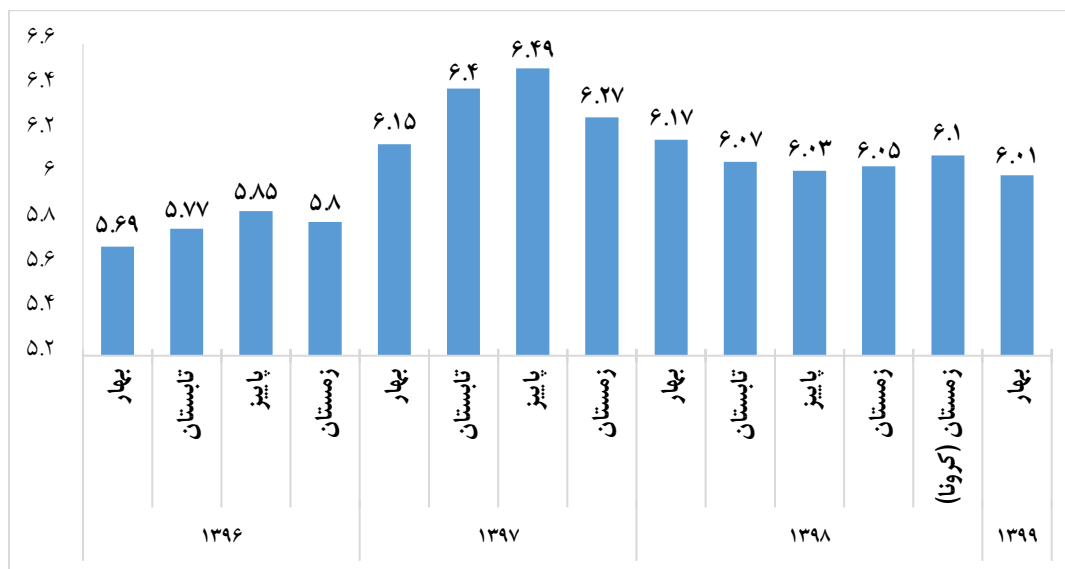
مأخذ: مرکز آمار ایران

بر اساس گزارش تاب‌آوری ۲۰۱۹، وضعیت تاب‌آوری کشور قبل تحمیل شوک کرونا، بسیار وخیم گزارش شده است، به نحوی که اقتصاد کشور در بین ۱۳۰ کشور مورد بررسی، رتبه ۱۲۰ را کسب کرده^۱ است. همچنین، بر اساس گزارش شکنندگی ۲۰۱۹، کشور ایران با کسب امتیاز ۸۳ در میان ۱۷۸ کشور جهان در این شاخص در "وضعیت هشدار بالا"^۲ قرار گرفته و در زمره کشورهایی است که در برابر تکانه‌های احتمالی ناتوان از تطبیق به‌موقع با شرایط بحرانی می‌باشد. ارزیابی محیط کسب‌وکار کشور بر اساس گزارش پایش ملی محیط کسب‌وکار انتشار یافته توسط اتاق ایران نیز حکایت از نامساعد بودن شرایط فعالیت‌های اقتصادی در کشور، قبل از شیوع این بیماری دارد. رقم شاخص ملی محیط کسب‌وکار از ۵,۸ (نمره بدترین ارزیابی ۱۰) در زمستان ۱۳۹۶، به ۶,۲۷ در زمستان ۱۳۹۷ و ۶,۰۵ در زمستان ۱۳۹۸ افزایش یافته است که حکایت از نامساعد شدن محیط کسب‌وکار کشور در دو سال اخیر نسبت به سال ۱۳۹۶ و بدون لحاظ اثر شیوع ویروس کرونا بر اقتصاد کشور دارد.

^۱ شرکت GLOBAL FM به‌طور سالانه اقدام به انتشار گزارشی از وضعیت تاب‌آوری جهانی کشورها می‌کند. شاخص تاب‌آوری جهانی با استفاده از ۳ دسته از عوامل شامل عوامل اقتصادی (از جمله بهره‌وری، ریسک سیاسی، شدت انرژی و نرخ شهرنشینی)، کیفیت ریسک (قرار گرفتن کشورها در معرض خطرهای طبیعی، ریسک طبیعی، کیفیت خطر آتش‌سوزی و ریسک سایبری ذاتی) و زنجیره تأمین (کنترل فساد، کیفیت زیرساخت‌ها، حکمرانی شرکت‌ها و میدان دید زنجیره تأمین) به ارزیابی وضعیت تاب‌آوری کشورها می‌پردازد.

^۲ در گزارش شکنندگی رده بندی اقتصادهای شکننده در سطوح کشورهای با شکنندگی در سطح بسیار اخطار دهنده، با اخطار بالا، در وضعیت اخطار، در وضعیت هشدار بالا، هشدار متوسط، هشدار دهنده، باثبات، بسیار باثبات، پایدار و بسیار پایدار صورت گرفته است.

نمودار ۱۱- وضعیت کشور در شاخص کل پایش محیط کسب و کار کشور

مأخذ: مرکز پژوهش های اتاق ایران

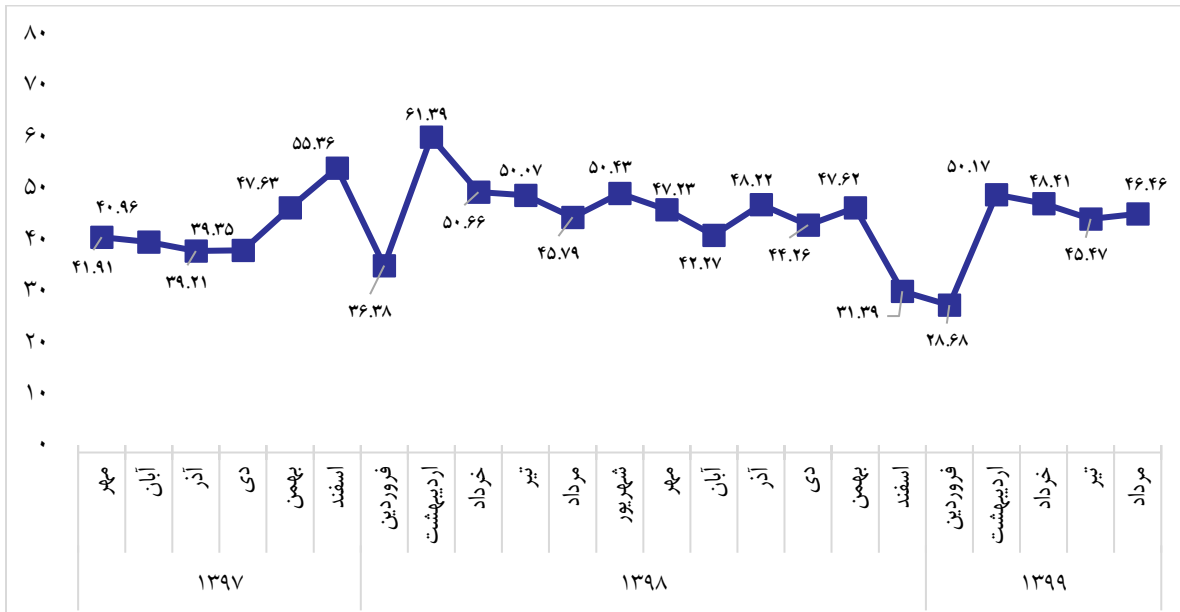
براساس مجموع موارد یادشده، این نتیجه حاصل می‌شود که اقتصاد کشور طی دو سال اخیر به‌واسطه مواجهه با انواع شوک‌های قیمتی و ارزی بعد از نقض برجام و تحمیل دور جدیدی از تحریم‌ها، سطوح کم‌سابقه‌ای از رکود، تورم و کاهش رفاه اقتصادی را تجربه کرده است. در شرایط حاضر رویارویی کشور با پیامدهای اقتصادی شوک پیش‌بینی نشده ویروس کرونا، از تحمیل شرایط سخت‌تر بر اقتصاد کشورمان که پیش از این نیز از تحریم‌ها صدمه دیده بود، حکایت می‌کند.

۳-۲- تأثیر شیوع ویروس کرونا بر عملکرد کسب و کارهای اقتصادی

شیوع ویروس کرونا در انتهای سال ۱۳۹۸ و تداوم آن در سال ۱۳۹۹ بر شاخص ملی محیط کسب و کار در دو فصل زمستان ۱۳۹۸ و بهار ۱۳۹۹، تأثیر منفی داشته است (نمودار شماره (۱۱)). بررسی شاخص مدیران خرید (شامخ) کل اقتصاد نیز حکایت از بدتر شدن وضعیت تولید در دوماه اسفند ۱۳۹۸ و فروردین ۱۳۹۹ همگام با اجرای برنامه قرنطینه و تعطیلی برخی از بنگاه‌های تولیدی دارد. شایان توجه است که بهبود نسبی رخ داده در این شاخص در اردیبهشت ماه ۱۳۹۹، به دلیل افزایش تولید در بخش صنعت و ساختمان بوده، در حالی که در بخش خدمات همچنان شرایط رکودی حاکم است. بخش خدمات به علت سروکار داشتن با افراد جامعه از شیوع بیماری کرونا بیشتر از سایر بخش‌ها آسیب دیده است. براساس نتایج شامخ در خرداد، تیر و مرداد ۱۳۹۹، بخش صنعت و بخش خدمات همچنان در وضعیت نامناسبی به سر می‌برند. نتایج نشان می‌دهد که با تعطیلی بنگاه‌ها در بخش خدمات، میزان سفارشات و ارائه خدمات همچنان در رکود به سر می‌برد. همانطور که در نمودار مشاهده می‌شود، با ادامه روند بازگشایی کسب و کارها در خرداد ماه عدد شامخ کل تقریباً به شرایط قبل از شیوع ویروس کرونا نزدیک شده است.

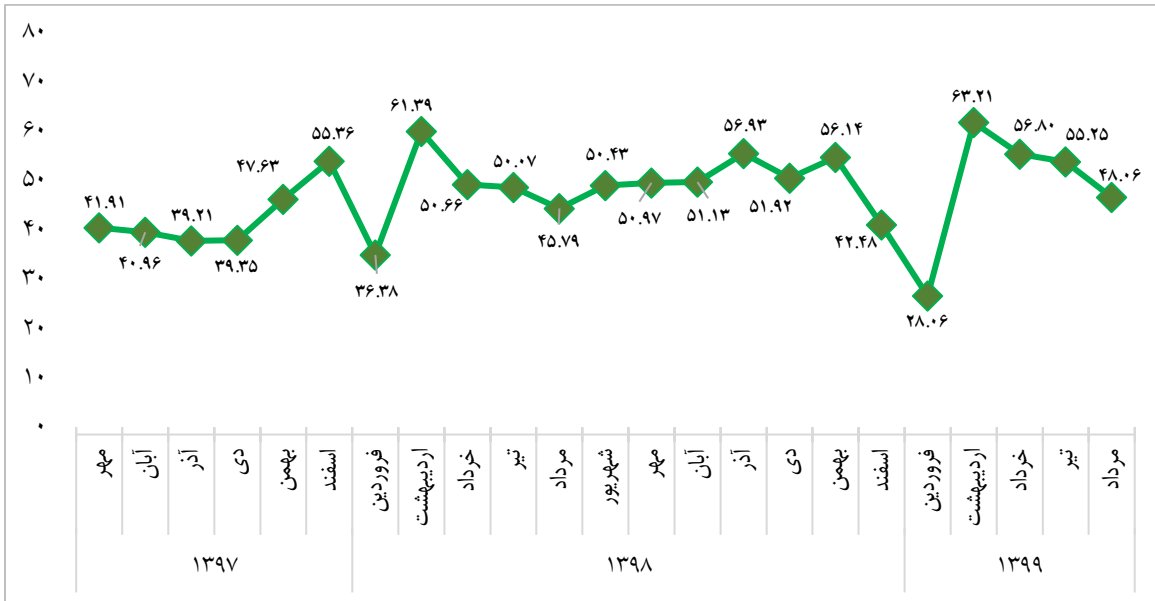
^۱ شایان توجه است که در زمستان ۱۳۹۸ حدود ۵۰۰ فعال اقتصادی در پاسخ به سوال «تأثیر کرونا بر محیط کسب و کار» مشارکت داشتند.

نمودار ۱۲- روند شاخص شامخ کل اقتصاد

مأخذ: مرکز پژوهش های اتاق ایران

نمودار ۱۳- روند شاخص شامخ بخش صنعت

مأخذ: مرکز پژوهش های اتاق ایران

جدول ۲- وضعیت شاخص‌های صنایع منتخب از نگاه طرح شاخص مدیران خرید (شامخ)

شرح	صنایع لاستیک و پلاستیک	صنایع فرآورده‌های نفت و گاز	صنایع نساجی	ماشین‌سازی و لوازم خانگی	صنایع کانی غیر فلزی	صنایع فلزی	صنایع غذایی	صنایع شیمیایی	چوب، کاغذ و مبلمان	وسایل نقلیه و قطعات وابسته	پوشاک و چرم	سایر صنایع	۱۳۹۸	
													اسفند	فروردین
	۴۳.۲	۲۸.۴	۲۳.۸	۴۱.۵	۴۱.۴	۴۰.۶	۴۰.۹	۴۶	۵۹.۹	۳۸.۵	۴۲.۵	۵۶.۷	اسفند	۱۳۹۸
	۲۳.۹	۲۶.۹	۱۱.۳	۱۵.۶	۳۱.۵	۲۴	۳۹.۴	۳۴.۷	۳۱.۳	۲۳.۵	۱۴.۳	۲۰.۶	فروردین	
	۶۸.۱	۵۶	۶۸.۳	۷۳	۶۸.۱	۵۹.۸	۵۸.۵	۶۲.۹	۶۵.۲	۶۷.۱	۶۳	۴۶.۷	اردیبهشت	
	۶۵.۲	۴۸.۸	۵۸.۹	۶۳.۳	۵۵	۵۷	۵۱.۱	۵۴.۹	۶۲	۶۲.۸	۶۱.۱	۴۵.۳	خرداد	۱۳۹۹
	۵۳.۸	۵۶.۵	۵۴.۳	۵۳.۶	۵۴.۳	۵۵.۲	۵۴.۶	۵۵	۶۱.۹	۵۵.۱	۴۶.۵	۶۱.۱	تیر	
	۵۱.۲	۴۴.۲	۴۳.۶	۴۵.۲	۵۳.۹	۴۵.۶	۴۷.۷	۴۶.۹	۵۲.۴	۵۱.۲	۵۳	۴۳.۸	مرداد	

مأخذ: مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

بررسی وضعیت شاخص مدیران خرید در رشته فعالیت‌های مختلف صنعتی گویای آن است که در اثر شیوع ویروس کرونا و تعطیلی گسترده کسب‌وکارها طی دو ماه اسفند ۱۳۹۸ و فروردین ۱۳۹۹ اکثر رشته فعالیت‌های صنعتی متأثر شدند و شاخص شامخ آنها به زیر ۵۰ تنزل کرده است. همچنین، با برداشتن محدودیت‌ها در اردیبهشت ماه ۱۳۹۹ ملاحظه می‌شود که وضعیت رشته فعالیت‌های صنعتی در شاخص شامخ اندکی بهبود یافته است. اما تداوم شیوع این بیماری شرایط را برای رشته فعالیت‌های صنعتی دشوار ساخته است. همانطور که مشاهده می‌شود شاخص شامخ در مرداد ماه در اکثر صنایع شامل صنایع فرآورده‌های نفت و گاز، صنایع نساجی، ماشین‌سازی و لوازم خانگی، صنایع فلزی، صنایع غذایی و صنایع شیمیایی به زیر ۵۰ کاهش یافته است که حاکی از آن است که این صنایع در وضعیت نامناسبی به سر می‌برند.

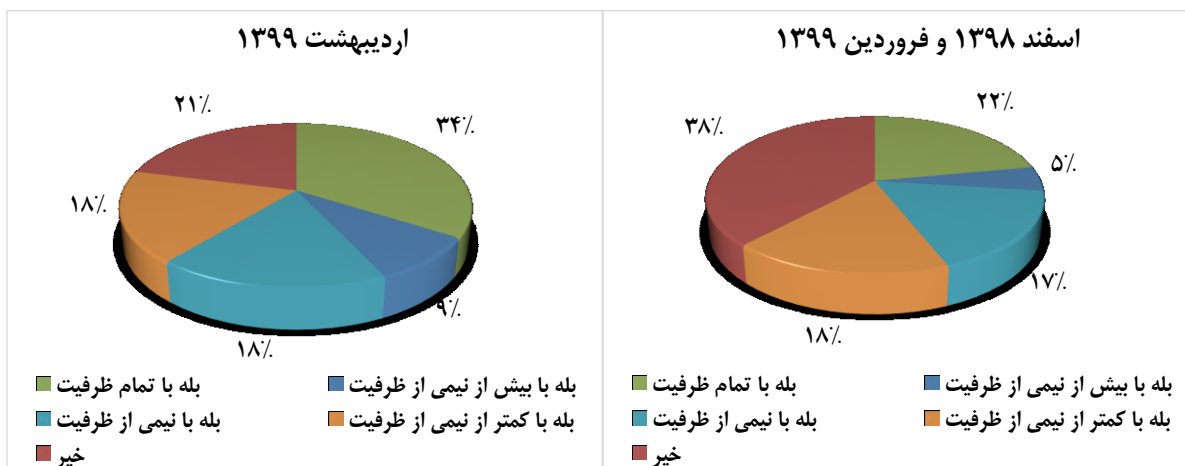
بررسی نتایج حاصل از طرح نظر سنجی تأثیر کرونا بر ۴۰۰۰ کسب‌وکار که توسط مرکز آمار ایران^۱ طی دو دوره شامل دو ماه اسفند ۱۳۹۸ و فروردین ۱۳۹۹ و دوره دوم شامل اردیبهشت ماه ۱۳۹۹ صورت گرفته، گویای آن است که شیوع همه‌گیری ویروس کرونا و اعمال سیاست‌های محدودسازی اجتماعی بر فعالیت‌های کسب‌وکارهای اقتصادی تأثیر قابل توجهی داشته است.^۲

مطابق با نتایج حاصل از این طرح آماری در خصوص میزان فعالیت کسب‌وکارها، حدود ۳۸ درصد از کسب‌وکارها در اسفند ۱۳۹۸ و فروردین ۱۳۹۹ و ۲۱ درصد از کسب‌وکارها در اردیبهشت ۱۳۹۹ در اثر شیوع کرونا تعطیل شده و فعالیتی نداشته‌اند. همچنین، تنها ۲۲ درصد از کسب‌وکارها در اسفندماه ۱۳۹۸ و فروردین ماه ۱۳۹۹ و ۳۴ درصد از کسب‌وکارها در اردیبهشت ماه ۱۳۹۹ با تمام ظرفیت به فعالیت خود ادامه داده‌اند و ۴۰ درصد کسب‌وکارها زیر ظرفیت کامل در اسفند و فروردین فعالیت داشته‌اند که این عدد در اردیبهشت ماه به ۴۵ درصد رسیده است و حکایت از افزایش کسب‌وکارهایی دارد که زیر ظرفیت مشغول به فعالیت می‌باشند.

^۱ مرکز آمار ایران (۱۳۹۹)، تأثیر ویروس کرونا بر کسب‌وکارهای ایرانی.

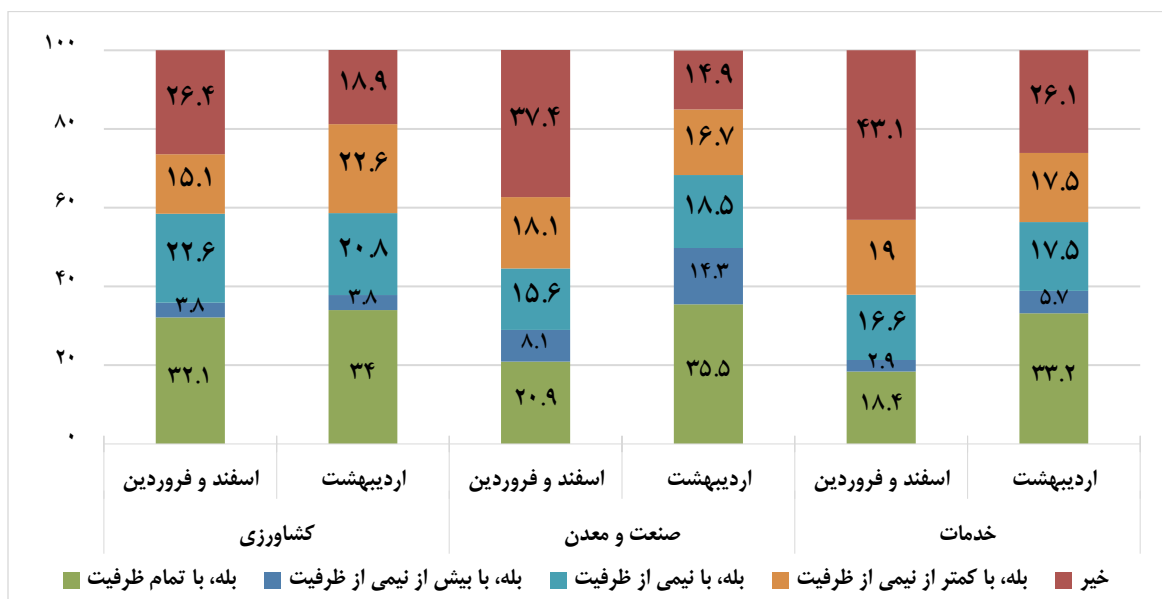
^۲ شایان توجه است که طرح آمارگیری به مدت ۵ روز از ۱۳۹۹/۲/۳۰ لغایت ۱۳۹۹/۳/۳ انجام شده است.

نمودار ۱۴- اثر کرونا بر میزان فعالیت کسب و کارها (واحد: درصد)

مأخذ: مرکز آمار ایران

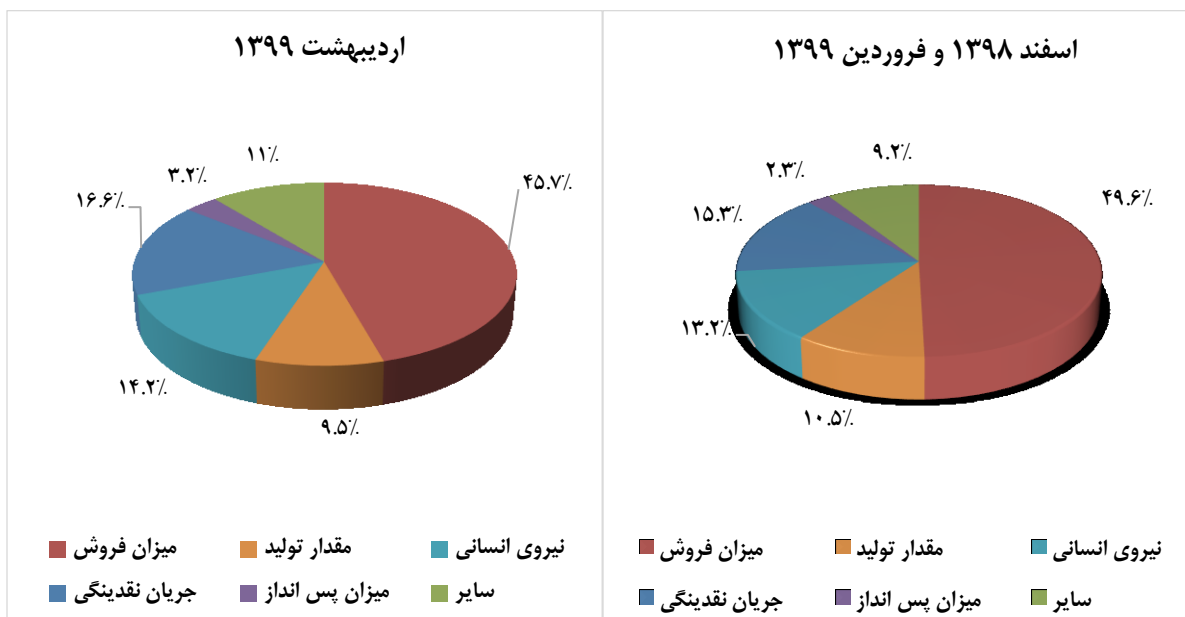
نمودار ۱۵- اثر کرونا بر میزان فعالیت کسب و کارها به تفکیک بخش‌های اقتصادی (واحد: درصد)

مأخذ: مرکز آمار ایران

از زاویه‌ای دیگر، بر اساس اطلاعات ارائه شده درخصوص تأثیر شیوع ویروس کرونا بر جنبه‌های مختلف فعالیت کسب و کارهای اقتصادی، مشخص گردید که میزان فروش با تأثیرپذیری ۴۸,۸ درصد در اسفندماه ۱۳۹۸ و فروردین ماه ۱۳۹۹ و ۴۵,۷ درصد در اردیبهشت ماه ۱۳۹۹ بیشترین تأثیر را از شیوع این بیماری پذیرفته است و جریان نقدینگی، نیروی انسانی، مقدار تولید و میزان پس‌انداز به ترتیب در رتبه‌های بعدی تأثیرپذیری از کرونا قرار دارند.

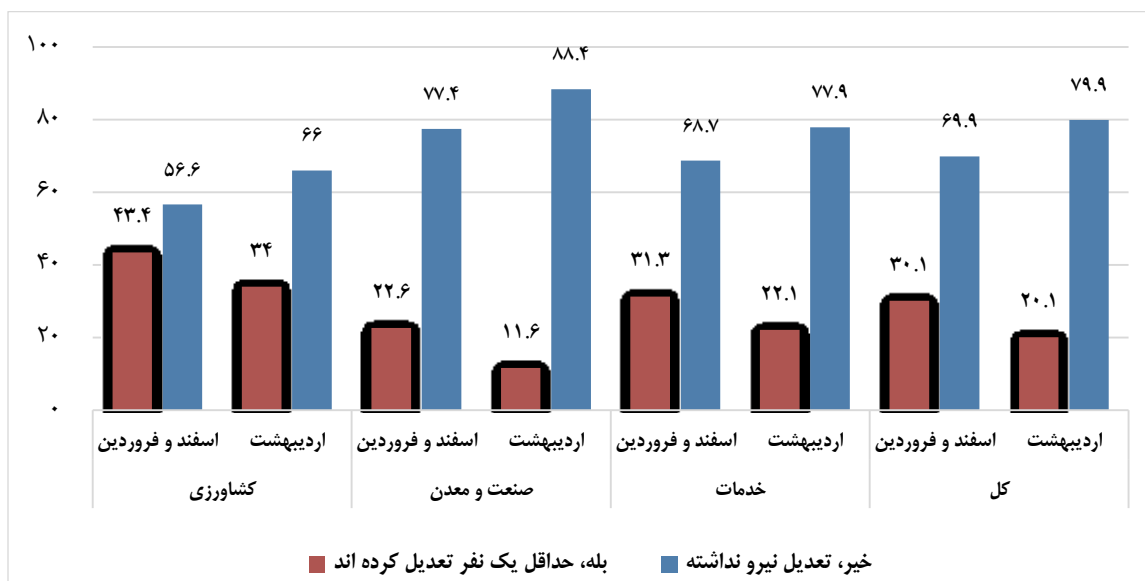
نمودار ۱۶- بیشترین تاثیر کرونا بر جنبه های مختلف فعالیت کسب و کارهای اقتصادی (واحد: درصد)

مأخذ: مرکز آمار ایران

نتایج طرح نظرسنجی تأثیر کرونا بر وضعیت اشتغال کسب و کارها اقتصادی نیز، گویای آن است که در کل بخش های کسب و کار حدود ۳۰,۱ درصد در اسفند ۱۳۹۸ و فروردین ۱۳۹۹ و حدود ۲۰,۱ درصد در اردیبهشت ۱۳۹۹، حداقل یک نفر را تعدیل کرده اند.

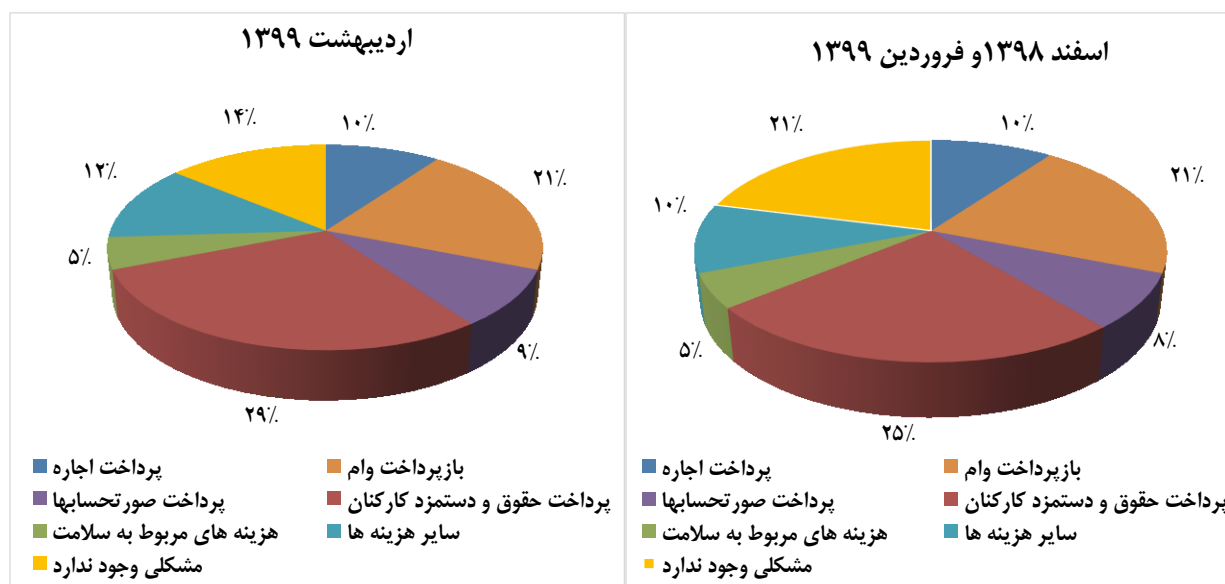
نمودار ۱۷- تاثیر کرونا بر تعدیل نیروی کار در بخش های کسب و کار (واحد: درصد)

مأخذ: مرکز آمار ایران

مهم‌ترین مشکلاتی که شیوع این بیماری برای کسب‌وکارها در اسفند ۱۳۹۸ و فروردین ۱۳۹۹ ایجاد کرده است، مربوط به پرداخت حقوق و دستمزد کارکنان با سهم ۲۵ درصدی از کل مشکلات و باز پرداخت وام‌ها و پرداخت اجاره بها با سهم ۲۱ درصد از کل مشکلات بوده است. در اردیبهشت ماه نیز پرداخت حقوق و دستمزد کارکنان با سهم ۲۹ درصدی از کل مشکلات و باز پرداخت وام‌ها و پرداخت اجاره بها با سهم ۲۱ درصدی از کل مشکلات همچنان از عمده‌ترین چالش‌های پیش‌روی کسب‌وکارها در اثر شیوع این بیماری عنوان شده است.

نمودار ۱۸- مهمترین مشکلات کسب و کارها در دوران شیوع کرونا (واحد: درصد)

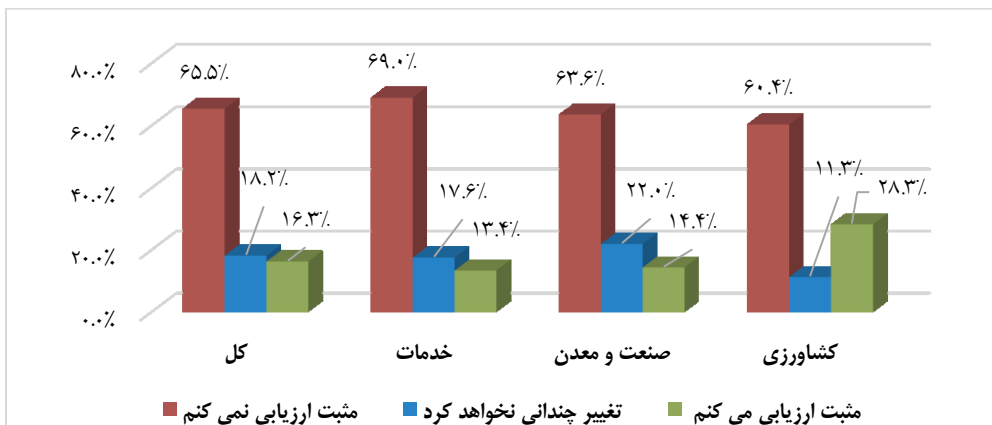

مأخذ: مرکز آمار ایران

ارزیابی انجام گرفته از کسب‌وکارها در خصوص پیش‌بینی وضعیت فعالیت آنها با فرض ادامه یافتن شیوع ویروس کرونا حاکی از آن است که ۶۵ درصد از کسب‌وکارها، چشم‌انداز فعالیت خود در آینده را با فرض شیوع ویروس کرونا مثبت ارزیابی نمی‌کنند. مقایسه نتایج در بخش‌های مختلف کسب‌وکار، گویای آن است این چشم‌انداز منفی در بخش خدمات بیشتر از سایر بخش‌ها است. همچنین، برآورد کسب‌وکارها در خصوص تأثیر ویروس کرونا بر میزان تولید کالا یا ارائه خدمات در صورت ادامه داشتن شرایط کرونا، از کاهش تولید یا ارائه خدمات ظرف سه ماه آینده خبر می‌دهد. پیش‌بینی می‌شود این کاهش در تولید در بخش کشاورزی با ۷۳٫۶ درصد بیشتر از سایر بخش‌های دیگر باشد.

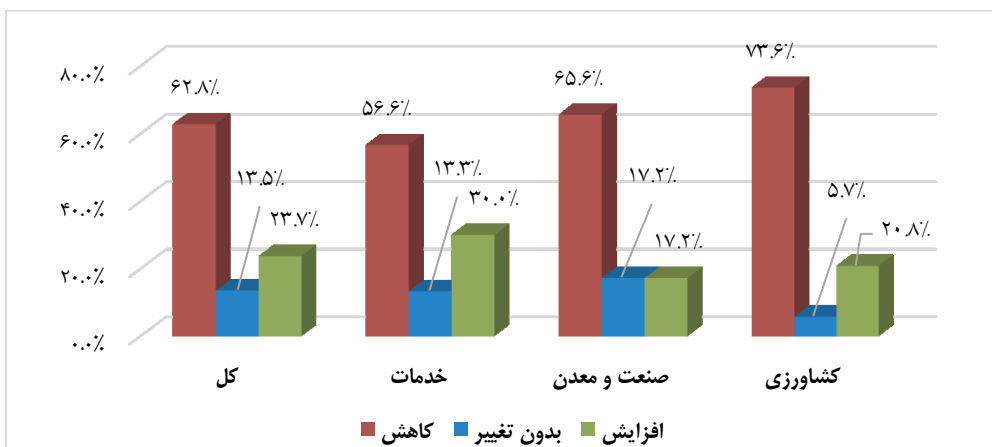
برآورد کسب‌وکارها در خصوص زمان لازم برای برگشتن به شرایط عادی (دوران قبل از کرونا)، گویای آن است که ۷۶٫۴ درصد از کسب‌وکارها سه ماه و بیشتر زمان لازم دارند تا خود را بازیابی کنند و به لحاظ فعالیت به زمان قبل از کرونا بازگردند.

نمودار ۱۹- ارزیابی پاسخگویان با فرض ادامه شیوع ویروس کرونا

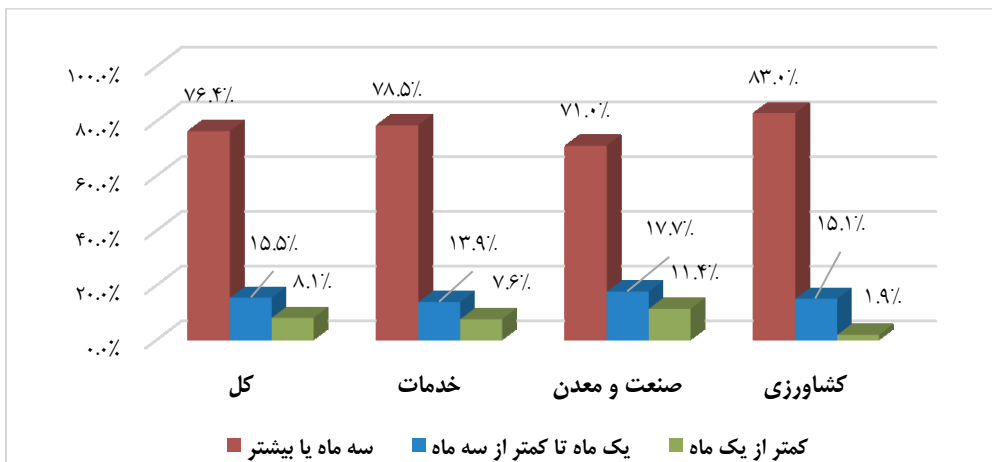
مأخذ: مرکز آمار ایران

نمودار ۲۰- انتظار پاسخگویان بر میزان تولید و ارائه خدمات با فرض ادامه شیوع ویروس کرونا

مأخذ: مرکز آمار ایران

نمودار ۲۱- زمان لازم برای بازگشت به شرایط عادی در کسب و کارها

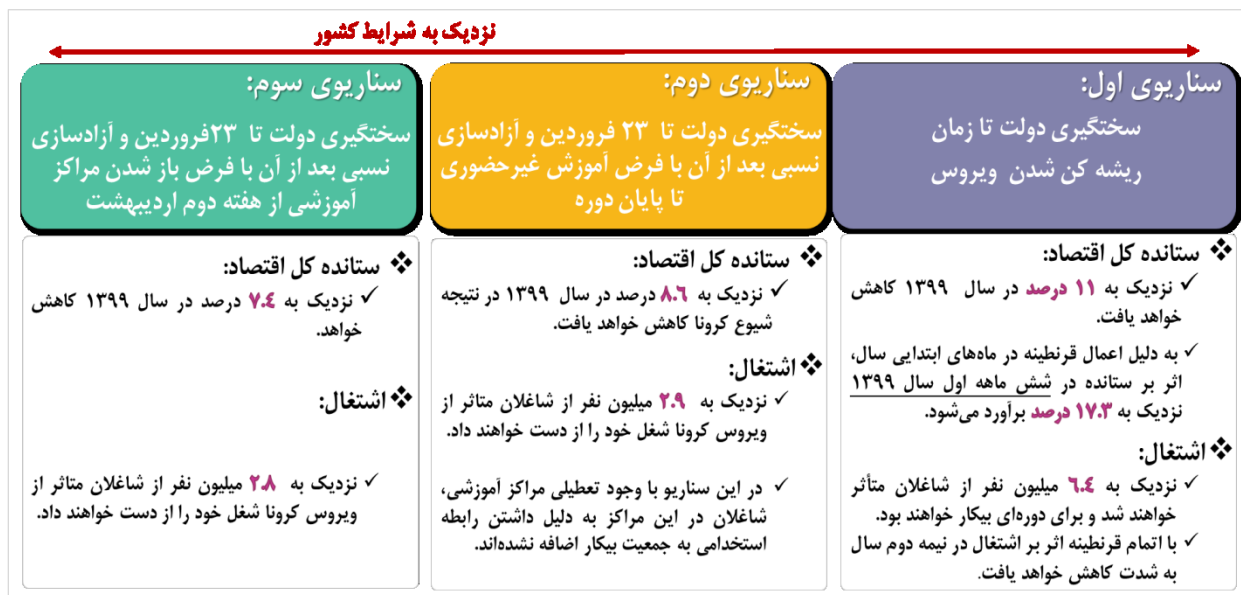
مأخذ: مرکز آمار ایران

با توجه به مراتب مورد اشاره، این نتیجه حاصل می‌شود که کسب و کارهای اقتصادی در اثر شیوع ویروس کووید-۱۹ و اعمال برخی محدودیت‌ها و سیاست‌ها از سوی دولت برای مقابله و کنترل شیوع آن، متأثر شده‌اند. میزان فروش بسیاری از فعالیت‌های اقتصادی در اثر شیوع این بیماری افت قابل ملاحظه‌ای را تجربه کرده است. برخی از بنگاه‌های اقتصادی به منظور کاهش هزینه‌ها به ناچار به تعدیل نیرو کار خود اقدام کرده‌اند و یا زیر ظرفیت بهینه به حیات خود ادامه می‌دهند و یا به ورطه تعطیلی کشیده شده‌اند. همچنین، بخش عمده‌ای از کسب و کارها چشم‌انداز فعالیت در آینده با فرض شیوع ویروس کرونا را منفی ارزیابی می‌کنند. از این رو، بر اساس مجموعه موارد مورد اشاره پیش‌بینی می‌شود که با فرض تداوم شرایط موجود، اقتصاد کشور در سال ۱۳۹۹، یک وضعیت رکودی همراه با نااطمینانی از شرایط آینده را تجربه خواهد کرد.

۳-۳- تأثیر شیوع ویروس کرونا بر چشم‌انداز اقتصاد کشور در سال ۱۳۹۹

بر اساس پیش‌بینی‌های انجام شده، استمرار شیوع ویروس کرونا در کشور، از تحمیل شرایط سخت‌تر بر اقتصاد کشورمان که پیش از این نیز از تحریم‌ها صدمه دیده بود، حکایت می‌کند. مطابق با برآوردهای انجام گرفته توسط مرکز پژوهش‌های مجلس، تحت سناریوهای مختلف، پیش‌بینی شده است که در نتیجه شیوع ویروس کرونا در سال ۱۳۹۹ بین ۵/۷ تا ۱۱ درصد از ستانده اقتصاد کاهش یابد و معادل ۲,۸ تا ۶,۴ میلیون نفر از شاغلان فعلی نیز متأثر از شیوع این بیماری، شغل خود را از دست داده و به خیل بیکاران اضافه شوند^۱.

نمودار ۲۲- پیش‌بینی مرکز پژوهش‌های مجلس از چشم‌انداز رشد اقتصادی و اشتغال در سال ۱۳۹۹

مأخذ: مرکز پژوهش‌های مجلس

^۱ مرکز پژوهش‌های مجلس (اردیبهشت ۱۳۹۹)، درباره مقابله با شیوع ویروس کرونا (۴۰) ارزیابی ابعاد اقتصاد کلان شیوع ویروس کرونا (ویرایش اول)، معاونت پژوهش‌های اقتصادی، شماره مسلسل ۱۷۰۱۱، صص ۲۷-۲۶.

بانک جهانی نیز در گزارش ناظر اقتصادی ایران^۱، که با عنوان "تسکین و همزیستی با تحریم‌ها و پاندمی ویروس کووید ۱۹" منتشر کرده است، به پیش‌بینی اثر ویروس همه‌گیر کرونا بر اقتصاد کشور پرداخته است. در این گزارش طی دوسناریو کم‌ضرر و پرضرر پیش‌بینی شده است که شیوع ویروس کرونا اثر منفی بزرگی بر تولید ناخالص داخلی واقعی کشور در سال ۱۳۹۹ بر جای گذارد، آن هم در شرایطی که فعالیت‌های اقتصادی پس از دو سال رکود در پایین‌ترین سطح خود قرار دارد. این نهاد بین‌المللی، در **سناریوی کم‌ضرر** با فرض آنکه اثر ویروس بر بخش‌هایی که توقف فعالیتشان کوتاه‌مدت بوده، ملایم است و در عین حال با فرض اینکه اقتصاد چین زودتر بهبود یابد و لذا تولید نفت کشور دچار وقفه کوچک شود، پیش‌بینی کرده است که رشد تولید ناخالص داخلی واقعی برای سال ۱۳۹۹ معادل ۵٫۳ واحد درصد کاهش پیدا کند و در سال ۱۴۰۰، برابر ۱٫۱ درصد به رشد اضافه شود و در **سناریوی پر ضرر**، با فرض اثر شدیدتر ویروس بر بخش‌های کلیدی و اثر متوسط بر بخش‌های دیگر و نیز کاهش ۲۰ درصدی تولید نفت به دلیل افت تقاضا از سوی چین، پیش‌بینی شده است که رشد سال ۱۳۹۹ معادل ۸٫۳ درصد افت را تجربه کند و رشد سال ۱۴۰۰ معادل ۰٫۱ درصد افزایش یابد

جدول ۳- ارزیابی مقدماتی اثر کلی کووید ۱۹ بر اقتصاد ایران (درصد رشد واقعی)

شرح	وضعیت ملایم			وضعیت شدید	
	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۴۰۰
تولید ناخالص داخلی	-۸٫۲	-۵٫۳	۲٫۱	-۸٫۳	۱٫۰
کشاورزی	۲٫۱	۱٫۵	۲٫۰	۱٫۰	۱٫۵
صنعت	-۱۶٫۵	-۸٫۰	۳٫۰	-۱۲٫۴	۱٫۵
خدمات	-۰٫۵	-۴٫۳	۱٫۵	-۶٫۶	۰٫۵
تولید ناخالص داخلی غیرنفتی	-۰٫۹	-۳٫۷	۱٫۷	-۶٫۵	۰٫۸

مأخذ: بانک جهانی (۱۳۹۹)، گزارش ناظر اقتصادی ایران، ص ۱۷.

* توجه: تحت وضعیت ملایم، نفت ۱۵ درصد افت می‌کند. کاهش تولید کشاورزی ناچیز ولی بخش‌های صنایع و خدمات بین ۲ تا ۵ درصد افت می‌کنند. در وضعیت شدید فرض بر این است که شیوع ویروس کووید ۱۹ در جهان ادامه می‌یابد و تولید نفت ایران معادل ۲۰ درصد افت می‌کند و بر دیگر بخش‌های اقتصاد در داخل نیز اثر منفی می‌گذارد (تا ۱۰ درصد کاهش در بخش‌هایی که بیشتر در معرض قرار دارند).

از سوی دیگر، در این گزارش آمده است که سقوط اخیر بهای نفت خام و کاهش بی‌سابقه تولید نفت، فشار اقتصادی را بر کشور افزایش خواهد داد. در واقع، کاهش شدید قیمت و مقدار تولید نفت از محدودیت درآمدی و ارزی جدی برای دولت در سال ۱۳۹۹ و افزایش کسری بودجه در این سال حکایت دارد. مطابق با برآوردهای مرکز پژوهش‌های مجلس^۲، کسری بودجه دولت در سال ۱۳۹۹ حدود ۱۸۵ هزار میلیارد تومان تخمین زده شده است. در چنین شرایطی، هزینه‌های تحمیل شده

^۱ بانک جهانی (۱۳۹۹)، ناظر اقتصادی ایران؛ تسکین و همزیستی با تحریم‌ها و پاندمی ویروس کووید ۱۹، ص ۱۷.

^۲ مرکز پژوهش‌های مجلس (اردیبهشت ۱۳۹۹)، در باره مقابله با شیوع ویروس کرونا (۴۰) ارزیابی ابعاد اقتصاد کلان شیوع ویروس کرونا (ویرایش اول)، معاونت پژوهش‌های اقتصادی، شماره مسلسل ۱۷۰۱۱، صص ۲۶-۲۷.

در اثر اپیدمی کرونا می‌تواند اقتصاد را با تورم‌های بالاتر و رشد اقتصادی پایین‌تر مواجه سازد و پدیده رکود تورمی را در اقتصاد تعمیق کند.

براساس طرح پژوهشی انجام شده در مرکز پژوهش‌های اتاق ایران، طی دو سناریو اثر استمرار شیوع بیماری کرونا بر اقتصاد کشور پیش‌بینی شده است.^۱ **سناریو اول** با در نظر گرفتن فروض "تداوم آثار اقتصادی کرونا" و "پایین ماندن قیمت نفت" انجام گرفته است.^۲ **سناریوی دوم** با در نظر گرفتن فروض "کاهش رشد اقتصادی در دو فصل اول ۲۰۲۰ به دلیل کرونا و بازگشت به روند اصلی به صورت تدریجی طی چهار فصل" و "تغییر رییس جمهور آمریکا و کاهش تدریجی تحریم‌ها" انجام گرفته است.^۳ نتایج حاصل از دو سناریور در جدول شماره (۴)، آمده است.

جدول ۴- پیش‌بینی سالانه نتایج شبیه‌سازی‌ها برای ۲ سناریوهای محتمل

شرح			۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱
متوسط تورم سالانه (درصد)	تداوم آثار اقتصادی کرونا	۳۴.۵	۵۳.۹	۵۲.۴	
	کاهش تدریجی تحریم‌ها	۲۷.۵	۲۵.۳	۱۴.۳	
رشد سالانه (درصد)	تداوم آثار اقتصادی کرونا	-۱۸.۷٪	۵.۴٪	۶.۴٪	
	کاهش تدریجی تحریم‌ها	-۱۱.۶٪	۱۲.۴٪	۹.۲٪	

همانطور که از جدول قابل ملاحظه است، در سناریو اول (تداوم آثار اقتصادی کرونا) نسبت به سناریوی دوم (کاهش تدریجی تحریم‌ها)، "پیش‌بینی رشد منفی‌تر تولید، مصرف و سرمایه‌گذاری طی سال ۱۳۹۹" و "افزایش تورم و رشد نقدینگی" قابل انتظار است. همچنین در اثر رخ داد چنین سناریویی پیش‌بینی "افزایش کسری بودجه دولت" و "افزایش نیاز به انتشار

^۱ مدل‌سازی صورت گرفته با کمک مدل تعادل عمومی پویا و روندهای بلندمدت اقتصاد کشور و با در نظر گرفتن ساختارها و نهادهای حاکم و رویه‌های سیاست‌گذاری صورت گرفته است. مدل مزبور با کمک داده‌های بلندمدت کشور و نیز وضعیت متغیرهای کلان در دو سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ کالیبره شده است تا تحولات کلان دو سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ را بازسازی نماید. سپس شرایط ویژه تحمیل شده بر اقتصاد کشور و بنگاه‌های اقتصادی در اثر کاهش قیمت نفت، صادرات نفت و فرآورده‌ها، کاهش تقاضای صادراتی، کاهش تقاضای مصرفی و کاهش عرضه نیروی کار در مدل وارد شده است. بر اساس پیش‌بینی‌های ارائه شده توسط سازمان‌های رسمی بین‌المللی از نوع روند تداوم بیماری کرونا و آثار اقتصادی آن و نیز پیش‌بینی‌های موجود از قیمت نفت، میزان شوک‌های وارد شده به مدل اندازه‌گیری شده و سناریوها جهت مدل‌سازی طراحی شده است. برای اطلاع بیشتر رجوع شود به: مدنی زاده، علی (۱۳۹۹)، آثار کاهش قیمت نفت بر اقتصاد ایران، مرکز پژوهش‌های اتاق ایران.

^۲ سایر فروض سناریوی فوق‌الذکر عبارت از باقی ماندن قیمت نفت به مدت یک سال دیگر در وضعیت موجود، تداوم کاهش رشد اقتصادی تا ۲۰۲۱ به دلیل احتمال عدم کشف واکسن و سیاست‌های فاصله‌گذاری اجتماعی، کاهش تقاضای داخلی و کاهش عرضه نیروی کار به مدت یک سال دیگر و سپس بازگشت به حالت طبیعی، کاهش تقاضای صادراتی به مدت یک سال دیگر به دلیل تداوم رکود جهانی و سپس بازگشت به حالت طبیعی است.

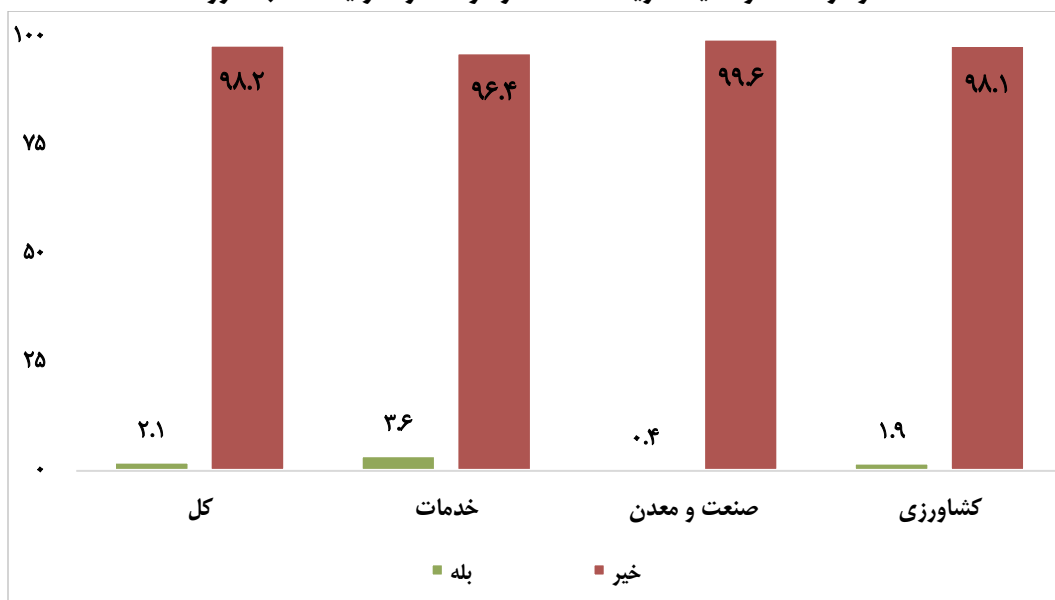
^۳ سایر فروض سناریوی فوق‌الذکر عبارت از "کاهش تحریم‌های نفتی و تجاری از بهار ۱۴۰۰ به مدت دو سال و به میزان ۵۰ درصد"، "تغییر رئیس جمهور آمریکا از پاییز ۱۳۹۹"، "تعیین قیمت نفت و میزان کاهش تقاضای صادراتی براساس پیش‌بینی بین‌المللی از قیمت نفت (پس از اعمال ۲۰ درصد تخفیف که ایران در فروش نفت اعمال می‌کند)"، "کاهش رشد اقتصادی در دو فصل اول ۲۰۲۰ به دلیل کرونا و بازگشت به روند اصلی به صورت تدریجی طی ۴ فصل"، "الباقی رییس جمهور فعلی آمریکا و تداوم تحریم‌ها"، "تداوم سیاست‌گذاری‌های موجود"، "افت تقاضا مبتنی بر روند پیش‌بینی‌های بین‌المللی از رشد اقتصاد جهانی در سال ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱"، "تقلیل آثار کاهش عرضه نیروی کار و کاهش تقاضای داخلی ناشی از بیماری کرونا به مرور تا انتهای سال" و "جبران کسری بودجه دولت از طریق کسب ۴۰ هزار میلیارد تومان از فروش درآمد دارایی، ۱۲۰ هزار میلیارد تومان از فروش اوراق جدید و همچنین انتقال مابقی کسری بودجه به ترانزنامه بانک مرکزی (از طریق خرید اوراق دولت از بازار ثانویه) است.

اوراق " محتمل است. با عنایت به آنکه نتایج مطالعه شیوع‌شناسی ویروس کرونا، حکایت از ادامه شرایط همزیستی کشور با ویروس کووید ۱۹ در فصل پاییز و زمستان و بروز موج های جدید از بیماری در شش ماه آینده دارد. لذا، سناریوی اول محتمل تر می‌باشد و همانطور که ملاحظه می‌شود جمع پیش‌بینی‌های انجام گرفته در این سناریو نیز از سخت‌تر شدن شرایط اقتصادی حداقل طی شش ماه دوم سال ۱۳۹۹ خبر می‌دهد. از این‌رو، در راستای صیانت اقتصادی از کسب‌وکارها و ممانعت از تعدیل نیروی انسانی، ضروریست دولت برنامه‌های حمایتی مشخصی، برای کسب‌وکارهای آسیب دیده، حداقل تا پایان سال ۱۳۹۹ اجرایی سازد.

۳-۴- سیاست‌های حمایتی دولت از واحدهای اقتصادی آسیب دیده

شیوع ویروس کرونا در اواخر سال گذشته و تداوم آن در شرایط حاضر، پیامدهای مخرب مستقیم و غیرمستقیمی بر حوزه‌های عملکرد کسب‌وکارهای وارد ساخته است. از این‌رو، اعطای تسهیلات و پیگیری مجموعه‌ای از اقدامات حمایتی از سوی دولت می‌تواند به صاحبان کسب‌وکار برای ادامه فعالیت کمک شایانی باشد. این درحالی است که نتایج حاصل از طرح نظرسنجی مرکز آمار ایران در خصوص وضعیت دریافت کمک از سوی دولت در شرایط مشابه کرونا، گویای آن است که بالای ۹۸ درصد از کل کسب‌وکارهای شرکت‌کننده، از دریافت کمک دولت ناکام بوده‌اند.

نمودار ۲۳- وضعیت دریافت کمک از دولت در شرایط مشابه کرونا

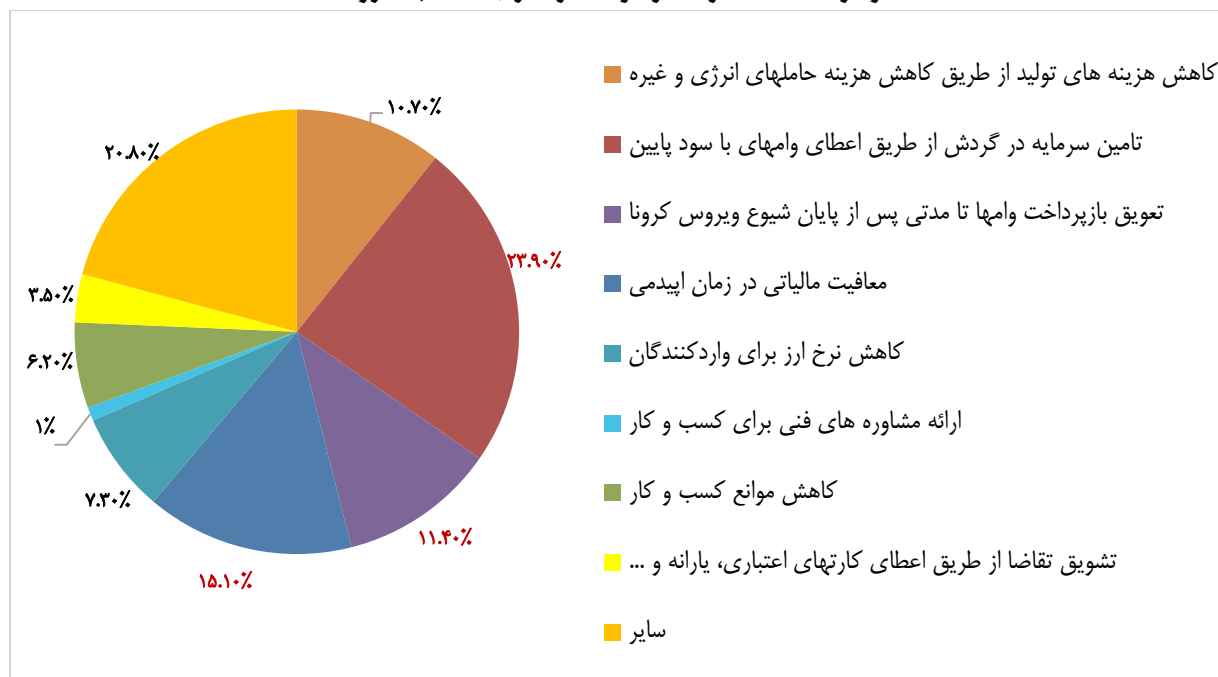

مأخذ: مرکز آمار ایران

همچنین، اکثر کسب‌وکارهای شرکت‌کننده در طرح نظر سنجی مرکز آمار ایران، اظهار داشته‌اند که در شرایط مشابه کرونا به‌منظور بهبود محیط کسب‌وکار، دولت با اتخاذ اقدامات حمایتی در حوزه‌های "تأمین سرمایه در گردش از طریق وام‌های با سود پایین"، "تعویق بازپرداخت وام‌ها تا مدتی پس از پایان شیوع ویروس کرونا"، "معافیت مالیاتی در زمان اپیدمی" و

"کاهش هزینه‌های سربار تولید از طریق کاهش هزینه‌های انرژی و غیره" می‌تواند نقش موثری در کاهش تبعات تحمیل شده به حوزه‌های فعالیت کسب‌وکارها ایفا کند (نمودار شماره (۲۴)).

نمودار ۲۴- انتظارات از دولت در شرایط مشابه کرونا

مأخذ: مرکز آمار ایران

با عنایت به آنکه طی دوران شیوع و تداوم این بیماری دولت مجموعه سیاست‌هایی را به‌منظور کاهش پیامدهای مخرب این بیماری بر کسب‌وکارها اتخاذ کرده است، در راستای دستیابی به تصویری جامع از سیاستگذاری دولت در شرایط کرونا، در ادامه، ضمن تشریح رویکرد دولت در خصوص شناسایی کسب‌کارهای حائز اولویت برای برخورداری از انواع حمایت‌ها، اهم اقدامات حمایتی که از سوی دولت از زمان شیوع این بیماری تا کنون، در سه حوزه تأمین مالی و بهبود سرمایه گردش واحدهای اقتصادی، مالیات و تأمین اجتماعی به اجرا درآمده است، مورد ارزیابی قرار می‌گیرد.^۱

کسب‌وکارهای حائز اولویت در اخذ حمایت‌های ویژه کرونا

براساس مصوبه هیئت‌وزیران مورخ ۱۳۹۹/۱/۱۱، به شماره ۱۶۷۷/ت/۵۷۴۳۵، بخش‌ها و رسته‌های کسب‌وکارهای اقتصادی دچار بیشترین آسیب در اثر شیوع بیماری کرونا و منتخب برای اخذ انواع حمایت‌های ویژه دوران کرونا، در ۱۰ طبقه شغلی، به شرح زیر تعیین گردید:

۱. مراکز تولید و توزیع غذاهای آماده اعم از رستوران‌ها، بوفه‌ها، طبخ‌ها، تالارهای پذیرایی، قهوه‌خانه‌ها، اغذیه فروشی‌ها (و موارد مشابه به تشخیص وزارت صنعت، معدن و تجارت)؛

^۱ شایان توجه است که تا حد ممکن سعی می‌شود براساس مستندات رسمی عملکرد دولت در اجرای سیاست‌های اتخاذ شده، مورد ارزیابی قرار گیرد.

۲. مراکز مربوط به گردشگری شامل هتل‌ها، هتل آپارتمان‌ها، مجتمع‌های جهانگردی و گردشگری، مهمان‌پذیرها، مهمانسراها، مسافرخانه‌ها، زائرسراها، مراکز بوم‌گردی، مراکز اقامتی، پذیرایی، تفریحی، خدماتی بین‌راهی (و موارد مشابه به تشخیص وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی)؛
۳. حمل و نقل عمومی مسافر برون شهری اعم از هوایی، جاده‌ای، ریلی و دریایی
۴. دفاتر خدمات مسافرتی، گردشگری و زیارتی؛
۵. تولید و توزیع پوشاک؛
۶. تولید و توزیع کیف و کفش؛
۷. مراکز توزیع آجیل، خشکبار، قنادی، بستنی و آبمیوه؛
۸. مراکز، باشگاه‌ها و مجتمع‌های ورزشی و تفریحی؛
۹. مراکز و مجتمع‌های فرهنگی، آموزشی، هنری و رسانه‌ای (و موارد مشابه به تشخیص وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی)؛
۱۰. مراکز تولید، توزیع و فروش صنایع دستی.

در مصوبه فوق‌الذکر آمده است که حمایت‌های پیش‌بینی شده در این تصویب‌نامه برای کاهش اثرات اقتصادی شیوع بیماری کرونا مربوط به بخش غیردولتی به‌ویژه بخش خصوصی است و در صورت نیاز تغییرات احتمالی در فهرست کسب‌وکارهای منتخب، از سوی کارگروه بررسی و مقابله با پیامدهای ناشی از ویروس کرونا اعلام خواهد شد. از این‌رو، با تداوم شیوع ویروس کرونا، باتوجه به تصمیمات متخذه «کارگروه بررسی و مقابله با پیامدهای اقتصادی ناشی از شیوع کرونا»، به تدریج ۴ بخش رسته کسب‌وکار جدید، به شرح زیر به فهرست ۱۰ رسته کسب‌وکار شناسایی شده از قبل برای اخذ انواع حمایت‌های ویژه دوران کرونا، اضافه گردید:

۱۱. حمل‌ونقل عمومی مسافر درون شهری (مصادیق رسته‌ها به تشخیص وزارت کشور)
۱۲. مؤسسات خصوصی دارای پروانه بهره‌برداری از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی که در حوزه‌های درمانی و تشخیصی اعم از آزمایشگاهی و پاراکلینیکی فعال هستند؛
۱۳. آموزشگاه‌های رانندگی، آرایشگاه‌ها، سالن‌های زیبایی و گرمابه (مصادیق رسته‌ها به وزارت صنعت، معدن و تجارت)؛
۱۴. واحدهای پرورش مرغ گوشتی و مرغ مادر گوشتی، مراکز تولید محصولات گلخانه‌ای سبزی و صیفی‌جات صادراتی و مراکز تولید و عرضه گل و گیاهان زینتی و ماهیان زینتی (مصادیق رسته‌ها به وزارت جهاد کشاورزی)؛^۲

همانطور که ملاحظه می‌شود، اگرچه در نهایت فهرست بخش‌ها و رسته کسب‌وکارهای منتخب برای اخذ انواع حمایت‌های ویژه دوران کرونا به ۱۴ رسته و بخش افزایش یافت، اما بررسی فهرست رسته‌های مشمول حمایت‌گویی آن است که صرفاً بخش‌هایی از اصناف و مشاغل آسیب دیده شناسایی شده‌اند و در رسته‌هایی شناسایی شده نیز تمامی زنجیره ارزش کسب‌وکارهای آسیب دیده مورد حمایت قرار نگرفته‌اند. همچنین، در فهرست رسته‌های شناسایی شده، کسب‌وکارهای

^۱ بخشنامه شماره ۹۹/۳۶۰۴۶، مورخ ۱۳۹۹/۰۲/۱۵ بانک مرکزی

^۲ بخشنامه شماره ۹۹/۷۷۰۴۵، مورخ ۱۳۹۹/۰۳/۲۱ بانک مرکزی

تولیدی عمدتاً مغفول مانده‌اند. بر اساس برآوردهای انجام گرفته توسط اتاق اصناف ایران، حدود ۵۷ دسته از کسب‌وکارها صنفی با تعداد ۱,۴۴۱,۶۵۷ واحد صنفی و تعداد شاغلین ۵,۱۶۴,۰۱۵ نفر، بیشترین آسیب را متحمل شده‌اند. که از این تعداد ۲۵ دسته کسب‌وکار صنفی با تعداد ۶۸۳,۲۸۸ واحد و میزان برآورد اشتغال ۲,۸۰۳,۲۴۰ نفر مشمول دریافت وام شدند (جدول شماره (۵)) و تعداد ۳۲ دسته از کسب‌وکار صنفی با تعداد ۷۵۸,۳۶۹ واحد صنفی و برآورد اشتغال ۲,۳۶۰,۷۷۵ نفر تحت پوشش هیچ حمایتی قرار نگرفته‌اند (جدول شماره (۶)).

جدول ۵- رسته کسب‌وکارهای صنفی آسیب‌دیده و مشمول دریافت وام

ردیف	آیسیک	تعداد مجوزهای زن	تعداد مجوزهای مرد	تعداد واحدهای صنفی	جمع شاغلین
۱	آژانس تاکسی تلفنی	۳,۱۲۹	۲۰,۳۹۷	۲۳,۵۲۶	۲۳۵,۲۶۰
۲	کتاب و لوازم التحریر	۱,۲۰۳	۵,۶۲۴	۶,۸۲۷	۱۳,۵۲۴
۳	کیف و کفش	۷,۶۳۷	۳۸,۳۸۹	۴۶,۰۲۶	۱۳۸,۱۳۲
۴	قهوه خانه	۲,۱۲۷	۱۴,۶۴۷	۱۶,۷۷۴	۴۳,۴۰۴
۵	قنادی	۲,۸۹۵	۱۶,۲۷۳	۱۹,۱۶۸	۹۷,۵۱۰
۶	عکاسی	۶,۸۸۴	۱۸,۰۵۴	۲۴,۹۳۸	۴۹,۸۶۰
۷	غذا	۱۱,۹۶۱	۵۹,۸۱۳	۷۱,۷۷۴	۲۳۱,۲۵۶
۸	خشکشویی	۱,۹۱۶	۱۴,۹۰۰	۱۶,۸۱۶	۲۷,۰۷۲
۹	طباخی	۲۶۲	۲,۰۷۲	۲,۳۳۴	۷,۳۰۲
۱۰	پوشاک	۹۸,۹۶۹	۱۱۳,۶۲۴	۲۱۲,۵۹۳	۱,۲۷۵,۵۷۰
۱۱	تالار و جشن	۳,۰۶۸	۶,۰۹۳	۹,۱۶۱	۴۵,۸۰۵
۱۲	پرده-تزیین منزل	۲,۲۹۳	۶,۹۷۲	۹,۲۶۵	۱۷,۷۹۸
۱۳	خیاطی-تعمیر کفش	۷,۲۰۹	۵,۹۰۵	۱۳,۱۱۴	۱۳,۴۷۰
۱۴	آرایشگری	۹۳,۵۱۸	۵۶,۲۴۰	۱۴۹,۷۵۸	۴۴۹,۲۷۴
۱۵	آجیل و خشکبار	۱,۱۵۴	۹,۷۸۴	۱۰,۹۳۸	۳۲,۸۱۴
۱۶	فعالیت تفریحی	۵۳۵	۴۳۶	۹۷۱	۳,۸۸۴
۱۷	محصولات فرهنگی	۶۵۸	۵,۲۲۳	۵,۸۸۱	۵,۸۸۱
۱۸	عینک	۹۴۶	۴,۲۶۳	۵,۲۰۹	۴,۸۱۰
۱۹	کافی شاپ	۲۰۷	۷۹۲	۹۹۹	۲,۹۹۷
۲۰	گرمابه-سونا-ماساژ	۱۶۹	۴۰۰	۵۶۹	۱,۶۸۳
۲۱	نظافت ساختمان	۵۰۰	۹۱۶	۱,۴۱۶	۳,۵۴۰
۲۲	آبمیوه و بستنی	۱,۱۸۷	۷,۴۴۰	۸,۶۲۷	۱۷,۰۹۴
۲۳	پارچه	۴,۶۰۵	۲۰,۹۳۱	۲۵,۵۳۶	۵۱,۰۷۲
۲۴	آموزش رانندگی	۱۸۱	۴۹۴	۶۷۵	۱,۶۳۰
	مجموع	۲۵۳,۲۴۴	۴۳۰,۰۴۴	۶۸۳,۲۸۸	۲,۸۰۳,۲۴۰

مأخذ: برآوردهای اتاق اصناف ایران

جدول ۶- رسته کسب و کارهای صنفی آسیب دیده که مشمول دریافت وام نشده اند

ردیف	آسیب	تعداد مجوزهای زن	تعداد مجوزهای مرد	تعداد واحدهای صنفی	جمع شاغلین
۱	قالیشویی	۷۶۲	۳,۵۶۴	۴,۳۲۶	۱۲,۷۲۹
۲	میلان	۳,۶۲۳	۳۷,۲۷۱	۴۰,۸۹۴	۱۲۵,۱۹۹
۳	کالای خواب	۲,۴۲۹	۷,۵۹۹	۱۰,۰۲۸	۳۰,۰۸۴
۴	خشکشویی	۱,۹۱۶	۱۴,۹۰۰	۱۶,۸۱۶	۲۷,۰۷۲
۵	لوازم	۴,۶۲۳	۱۹,۰۵۸	۲۳,۶۸۱	۹۵,۶۳۲
۶	لوله و پروفیل	۶۲	۵۲۴	۵۸۶	۵۸۶
۷	مصالح ساختمانی-آلومینیوم	۳,۵۵۴	۴۰,۴۷۱	۴۴,۰۲۵	۱۳۲,۰۷۵
۸	ابزار و یراق	۲,۲۸۴	۲۴,۳۵۳	۲۶,۶۳۷	۵۳,۴۸۴
۹	چوب و نئوپان	۱,۰۸۸	۱۲,۴۴۵	۱۳,۵۳۳	۴۰,۵۹۹
۱۰	تاسیسات و تهویه	۲۵۳	۶,۸۷۰	۷,۱۲۳	۲۳,۵۲۶
۱۱	موتور و دوچرخه	۱,۱۵۵	۱۵,۱۷۴	۱۶,۳۲۹	۳۲,۶۵۸
۱۲	کابینت-تجهیزات آشپزخانه	۳۹۴	۲,۱۱۸	۲,۵۱۲	۷,۲۶۰
۱۳	شیرآلات و لوازم تزئینی ساختمان	۴۷۳	۲,۳۸۵	۲,۸۵۸	۲,۸۷۴
۱۴	لوازم و قطعات یدکی	۳,۳۴۷	۴۸,۸۶۶	۵۲,۲۱۳	۱۱۲,۵۰۰
۱۵	لوازم قنادی	۲۲۸	۷۹۲	۱,۰۲۰	۱,۹۳۸
۱۶	لوازم شکار	۵۳	۶۳۷	۶۹۰	۶۹۰
۱۷	مشاور املاک	۶,۱۹۲	۱۳۸,۲۳۸	۱۴۴,۴۳۰	۵۷۷,۷۲۰
۱۸	خرازی	۱۴,۰۶۱	۳۵,۹۴۶	۵۰,۰۰۷	۵۰,۶۶۵
۱۹	کامپیوتر	۱,۰۸۶	۷,۷۹۴	۸,۸۸۰	۱۷,۷۶۰
۲۰	آهن فروشی	۵۷۶	۱۰,۹۱۰	۱۱,۴۸۶	۴۵,۹۴۴
۲۱	طلا	۱,۳۷۴	۲۲,۷۶۲	۲۴,۱۳۶	۷۱,۷۴۸
۲۲	الکتریکی	۲,۰۴۸	۲۶,۰۵۰	۲۸,۰۹۸	۵۷,۰۲۸
۲۳	فرش و موکت	۱,۲۴۹	۱۵,۴۴۹	۱۶,۶۹۸	۵۰,۰۹۴
۲۴	تزئینات ساختمان(کفپوش و...)	۱,۰۳۱	۶,۰۳۸	۷,۰۶۹	۲۰,۸۵۳
۲۵	لوازم خانگی	۱,۸۴۳	۸,۹۴۷	۱۰,۷۹۰	۳۲,۵۹۸
۲۶	بلور-کریستال-چینی	۴,۳۹۶	۱۷,۱۰۴	۲۱,۵۰۰	۶۴,۵۰۰
۲۷	ساعت	۳۱۴	۴,۵۰۴	۴,۸۱۸	۹,۶۳۶
۲۸	ظروف پلاستیکی	۴,۰۴۰	۱۴,۰۶۹	۱۸,۱۰۹	۵۴,۳۲۷
۲۹	لوازم ورزشی	۸۹۴	۵,۲۳۷	۶,۱۳۱	۱۲,۰۴۰
۳۰	اسباب بازی	۱,۰۴۶	۳,۲۳۷	۴,۲۸۳	۴,۲۸۳
۳۱	تلفن همراه	۳,۶۵۵	۳۰,۸۸۹	۳۴,۵۴۴	۶۹,۰۸۲
۳۲	آپاراتی-لاستیک-مکانیکی-صافکاری	۳,۲۸۳	۱۰۰,۶۳۶	۱۰۳,۹۱۹	۳۱۱,۷۵۷
	مجموع	۷۳,۵۳۲	۶۸۴,۸۳۷	۷۵۸,۳۶۹	۲,۳۶۰,۷۷۵

مأخذ: برآوردهای اتاق اصناف ایران

با عنایت به آنکه، در صورت بی‌توجهی به وضعیت کسب‌وکارهای تولیدی در شرایط حاضر، ظرفیت‌های تولیدی اندک کشور از بین خواهند رفت و با توجه به آنکه آسیب تولید، به گسترش بیکاری دامن خواهد زد و افزایش بیکاری نیز به منزله گسترش فقر و شورش‌های اجتماعی است، لذا ضرورت دارد فهرست کسب‌وکارها شناسایی شده برای حمایت گسترش یابد و در کنار حمایت از کلیه رسته‌های آسیب دیده اصناف و مشاغل، برنامه‌های حمایتی مشخصی برای واحدهای تولیدی و خدمات پشتیبان تولید که بیشترین اثرگذاری و تحرک را در اقتصاد کشور ایجاد می‌کنند،^۱ نیز در دستور کار سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان کشور قرار گیرد.

بررسی مهم سیاست‌گذاری دولت در سه حوزه تأمین مالی و بهبود سرمایه گردش واحدهای اقتصادی، مالیات و تأمین اجتماعی برای ۱۴ رسته و بخش شناسایی شده نیز، حاکی از نتایجی به شرح زیر است:

اهم حمایت‌های تأمین مالی

اهم سیاست‌هایی که بانک مرکزی جمهوری اسلامی با هدف مساعدت و حمایت از کسب‌وکارها در شرایط کرونایی، اتخاذ کرده است به شرح جدول شماره (۷) می‌باشد. بررسی مجموعه سیاست‌هایی که دولت در خصوص بهبود وضعیت تأمین مالی و سرمایه در گردش واحدهای اقتصادی اجرایی کرده، گویای آن است که بانک مرکزی سیاست امهال و ارائه تنفس در پرداخت اقساط را برای آن دسته از اقساطی که سررسید آنها دوره زمانی اسفند ۱۳۹۸ تا اردیبهشت ۱۳۹۹ را در بر می‌گیرد و با در نظر گرفتن دوره تنفس ۳ ماهه اجرایی کرده است. با عنایت به آنکه، حداکثر زمان اجرای این سیاست تا مرداد ماه ۱۳۹۹ می‌باشد و شیوع این بیماری همچنان تداوم دارد، ضرورت می‌یابد که دوره اجرای سیاست‌های مذکور برای کسب‌وکارهای آسیب دیده افزایش یابد.

همچنین، اگرچه اعطای تسهیلات به کسب‌وکارهایی که فعالیتشان به دستور دولت تعطیل شده و یا در شمول ۱۴ رسته منتخب ستاد مقابله با کرونا قرار گرفته‌اند، از دیگر اقدامات بانک مرکزی برای حمایت از کسب‌وکارهای آسیب دیده بوده، اما بررسی عملکرد شبکه بانکی کشور در اعطای تسهیلات به کسب و کارهای آسیب دیده از شیوع این ویروس، گویای آن است که تا تاریخ ۲۲ تیرماه ۱۳۹۹، تعداد ۵ هزار و ۵۵۰ واحد کسب‌وکار، معادل ۵۷,۵ میلیارد تومان تسهیلات از شبکه بانکی دریافت کرده‌اند.^۲ همچنین بر اساس برآوردهای انجام شده توسط اتاق اصناف، براساس آخرین گزارش دریافتی از سامانه کارا در تاریخ ۱۵/۰۶/۱۳۹۹، درصد تسهیلات درخواستی از کل تسهیلات در نظر گرفته شده معادل ۲۲ درصد برآورد شده است و درصد پرداختی از کل تسهیلات در نظر گرفته شده معادل ۶,۸ درصد است (جدول شماره (۸)).

^۱ شایان توجه است که مرکز پژوهش‌های اتاق ایران در ویرایش دوم از سلسله گزارش‌های "اقتصاد ایران گرفتار با ویروس کرونا؛ ضرورت حمایت از کسب‌وکارها" منتشر شده در ادیبهشت ماه ۱۳۹۹، به طور کامل "چارچوب پیشنهادی به منظور اولویت‌بندی کسب‌وکارها در اخذ انواع حمایت‌ها" تشریح کرده است.

^۲ <https://www.cbi.ir/showitem/20346.aspx>

جدول ۷- اهم حمايت‌هاى تأمين مالى از كسب‌وكارهاى آسيب‌ديده اتخاذ شده توسط بانك مركزى

<p>- اقساط تسهيلات دريافتى و نيز اقساط قرض‌الحسنه كليده دريافت‌كنندگان تسهيلات قرض‌الحسنه^۱ كه طى ماه‌هاى اسفند ۱۳۹۸، فروردين ۱۳۹۹ و ارديبهشت ۱۳۹۹ سررسيد مى‌شود، بعد از پايان دوره بازپرداخت اقساط دريافت مى‌شود، بدون پرداخت جريمه (مابه‌التفاوت نرخ وجه التزام تاخير تاديه دين و نرخ سود مندرج در قرارداد) و كارمزد اضافى (بخشنامه شماره ۹۸/۴۳۵۶۵۲، مورخ ۱۳۹۸/۱۲/۱۵ بانك مركزى)</p> <p>- بازپرداخت تسهيلات و وام دريافتى كليده دريافت‌كنندگان تسهيلات قرض‌الحسنه كه بازپرداخت آنها به صورت دفعى بوده و سررسيد آنها در بازه زمانى ۱۳۹۸/۱۲/۱ لغايت ۱۳۹۹/۲/۳۱ قرار دارد، پس از سه ماه از تاريخ سررسيد تسهيلات، بدون پرداخت جريمه (مابه‌التفاوت نرخ وجه التزام تاخير تاديه دين و نرخ سود مندرج در قرارداد) و كارمزد اضافى (بخشنامه شماره ۹۸/۴۳۵۶۵۲، مورخ ۱۳۹۸/۱۲/۱۵ بانك مركزى)</p>	<p>امهال و ارائه تنفس بازپرداخت تسهيلات بانكى</p>
<p>- تعليق محروميتها و ممنوعيتهاى ناظر بر چك‌هاى برگشتى مقرر در ماده ۵ مكرر الحاقى به قانون صدور چك، براى كسب‌وكارهاى كه سررسيد چك‌هاى صادره آنها در بازه زمانى ۱۳۹۸/۱۲/۱ لغايت ۱۳۹۹/۲/۳۱ بوده، حداكثر سه ماه پس از تاريخ برگشت چك^۲ (بخشنامه شماره ۹۹/۴۱۹۴، مورخ ۱۳۹۹/۱/۱۶ بانك مركزى)</p>	<p>تعليق محروميتها و ممنوعيتهاى ناظر بر چك‌هاى برگشتى</p>
<p>- اعطائى ۴۹ هزار ميليارد تومان تسهيلات به كسب‌وكارهاى آسيب ديده در راستاى حمايت از توليد و حفظ اشتغال^۳</p> <p>* نرخ بازپرداخت ۱۲ درصد با در نظر گرفتن دوره بازپرداخت دو ساله و دوره تنفس سه ماهه مى‌باشد. سود دوره تنفس از زمان پرداخت تسهيلات تا ابتداى مهر ۱۳۹۹ محاسبه و به مبلغ اقساط اضافه مى‌شود.^۴</p> <p>* واحدهاى مشمول دريافت تسهيلات، مشروط به رعايت ضوابط زير، صرفاً براى يك بار امكان دريافت تسهيلات را دارند:</p> <ul style="list-style-type: none"> - شاغلان آنها از بيمه بىكارى بهره‌مند نشده‌اند. - كسب‌وكارهاى كه پس از شيوع ويروس کرونا (۱ اسفند ماه ۱۳۹۸) ۹۰ درصد متوسط نيروى كار سه ماهه آبان، آذر و دى سال ۱۳۹۸ خود را براساس اطلاعات سازمان تأمين اجتماعى تعديل نكرده يا نسبت به بازگشت و افزايش نيروى كار موجود بر اساس متوسط سه ماهه مذكور اقدام كند. - كسب و كارهاى كه با نيروهاى شاغل (براساس تعداد شاغلين متوسط سه ماهه آبان، آذر و دى سال ۱۳۹۸) قرارداد كار در سال ۱۳۹۹ منعقد كرده و متعهد به حفظ نيروى كار تا پايان سال ۱۳۹۹ شده‌اند. <p>* تسهيلات اعطائى به كسب و كارهاى تعطيل شده براساس مصوبه ستاد مقابله با کرونا، به ازاي هر شاغل از ۱۶ ميليون تومان است (۵۰ درصد براى هزينه‌هاى دستمزد و ۵۰ درصد براى ساير هزينه‌هاى عملياتى مرتبط با كسب و كار) همچنين، براى هر كسب‌وكار آسيب ديده در ۱۴ رسته شناسايى شده، به ازاي هر كارگر شاغل ۱۲ ميليون تومان در نظر گرفته شده است (۷۰ درصد براى پرداخت هزينه‌هاى دستمزد و ۳۰ درصد آن براى ساير هزينه‌هاى عملياتى مرتبط با كسب و كار اختصاص مى‌يابد).</p>	<p>اعطائى تسهيلات</p>

^۱ بانك مركزى در بخشنامه شماره ۹۹/۱۲۲۰ مورخ ۱۳۹۹/۰۱/۰۶، متذكر گرديد كه تمامى دريافت‌كنندگان قرض‌الحسنه، فارغ از اينكه امكان پرداخت و يا وصول اقساط از آنها وجود داشته باشد و نيز قطع نظر از نوع كسب‌وكار و فعاليت دريافت‌كننده قرض‌الحسنه، مشمول استفاده از مزايای بخشنامه فوق‌الذكر مى‌باشند. لذا بانك‌ها مؤسسات اعتبارى غير بانكى موظفند چنانچه

مبالغ اقساط قرض‌الحسنه سررسيد شده در بازه زمانى موضوع مصوبه فوق‌الذكر از حساب تسهيلات گيرندگان يا ضامينين آنها برداشت شده است را مسترد نمايند.

^۲ بخشنامه‌هاى شماره ۱۶۵۲۳۲ بانك مركزى، مورخ ۱۳۹۸/۱۲/۲۷ و شماره ۱۳۹۹/۴۱۹۴ بانك مركزى، مورخ ۱۳۹۹/۰۱/۱۶

^۳ <https://www.cbi.ir/showitem/20026.asp>

^۴ <https://www.cbi.ir/showitem/20175.aspx>

جدول ۸ - میزان مشارکت کسب و کارهای آسیب دیده جهت وام ۱۲٪

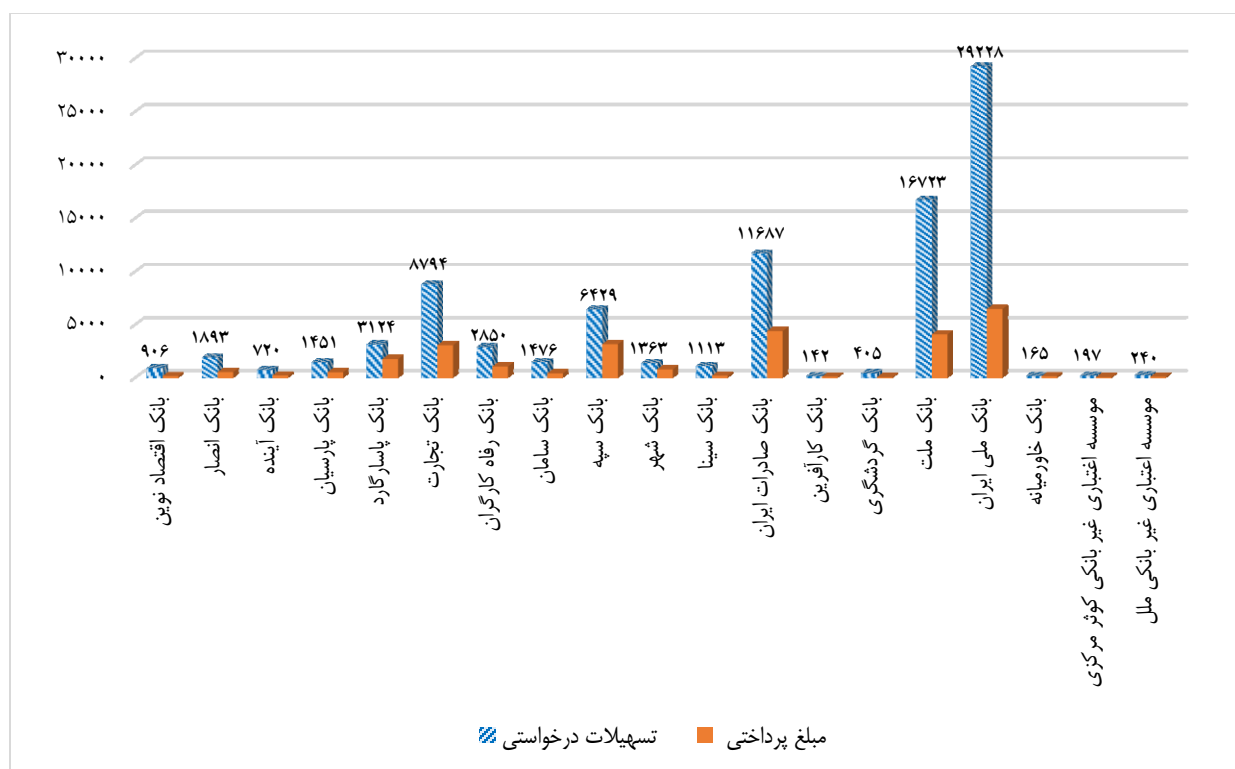
راننده‌های مسافرشهری و برون شهری در این آمار قرار دارند

(با تخصیص ۴۰۰,۰۰۰ میلیارد ریال)

مبلغ پرداختی	تسهیلات درخواستی	اشتغال به نفر	فقره پرونده
۲۷,۳۲۰	۸۸,۹۰۲	۸۵۳,۱۵۴	۴۷۱,۹۲۵
میزان مشارکت			
۲۲ درصد			
میزان مشارکت بانکها			
۳۱ درصد			
درصد درخواستی از کل وام			
۲۲ درصد			
درصد پرداختی از کل وام			
۶,۸ درصد			

مأخذ: برآوردهای اتاق اصناف ایران

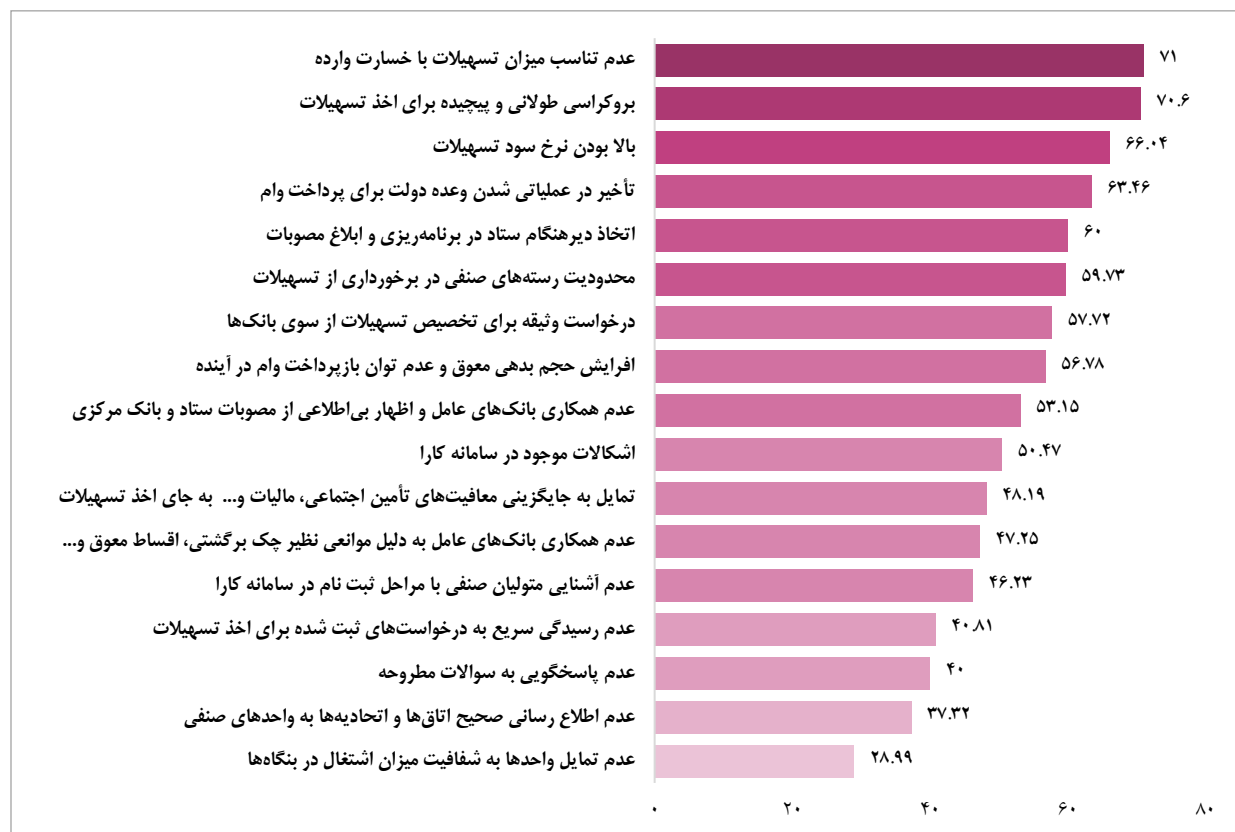
نمودار ۲۵ - مبلغ درخواستی و پرداختی بانکها به حمل و نقل و کسب و کارها (میلیارد ریال)

مأخذ: برآوردهای اتاق اصناف ایران

از این رو، بررسی ارقام مربوط به تخصیص تسهیلات اعطایی به کسب و کارهای آسیب دیده از کرونا، حکایت از عدم توفیق دولت در تخصیص تسهیلات و ناکارآمدی روال و فرآیندهای اجرای سیاست دارد. مشروط کردن ارائه تسهیلات صرفاً به واحدهایی که بیش از ۹۰ درصد از شاغلان خود را حفظ کرده‌اند و یا در صورت تعدیل نیروی کار اقدام به استخدام نیروی کار جدید کرده‌اند، ارائه تضمین به حفظ اشتغال نیروی کار تا پایان سال ۱۳۹۹ و نرخ ۱۲ درصدی بازپرداخت تسهیلات از عواملی است که به میزان قابل توجهی از جذابیت تسهیلات اعطایی و دامن شمول این تسهیلات کاسته است. همچنین، وجود این شروط علاوه بر اینکه موجب شد که صاحبان بسیاری از کسب و کارها اشتیاق کافی برای پیگیری و دریافت تسهیلات را نداشته باشند و در صورت دریافت تسهیلات به دلیل فوت زمان، حمایت‌ها به حد کافی مثرتر واقع نشود. نتایج حاصل از پژوهش میدانی اتاق اصناف در خصوص علل عدم استقبال واحدهای صنفی آسیب دیده از تسهیلات ۱۲ درصدی در نظر گرفته شده برای جبران خسارت ناشی از شیوع کرونا، گویای آن است که عدم تناسب میزان تسهیلات با خسارت وارده، بروکراسی طولانی و پیچیده برای اخذ تسهیلات، بالا بودن نرخ سود تسهیلات، تأخیر در عملیاتی شدن وعده دولت برای پرداخت وام و اتخاذ دیرهنگام ستاد در برنامه‌ریزی و ابلاغ مصوبات از عوامل اثرگذار بر عدم استقبال واحدهای صنفی آسیب دیده برای اخذ تسهیلات ۱۲ درصدی می‌باشد.

نمودار ۲۶- علل عدم استقبال واحدهای صنفی آسیب دیده از تسهیلات ۱۲ درصدی

مأخذ: برآوردهای اتاق اصناف ایران

با توجه به تداوم شرایط کرونا در اقتصاد کشور، انتظار می‌رود روند اعطای تسهیلات به‌منظور بهبود وضعیت تأمین مالی و سرمایه در گردش واحدهای آسیب دیده تسهیل شود و اقدامات گسترده‌تری توسط نظام تأمین مالی کشور در راستای کاهش مشکل سرمایه در گردش کسب‌وکارها در دستور کار قرار گیرد.

اهم حمایت‌های مالیاتی از واحدهای اقتصادی

با عنایت به تأثیرات گسترده شیوع ویروس کرونا بر فعالیتهای اقتصادی، اقدامات متعددی، به‌منظور متعادل‌سازی فشار نظام مالیات‌ستانی بر کسب‌وکارها متناسب با شرایط کرونایی در دستور کار دولت قرار گرفته است. اهم سیاست‌های حمایتی در حوزه مالیات‌ها در جدول شماره (۹) آمده است. با توجه به جدول ملاحظه می‌شود که حمایت‌های انجام گرفته در قالب تمدید مهلت در تسلیم اظهارنامه مالیاتی، رسیدگی به اظهارنامه‌های مالیاتی، ارائه گزارش حسابرسی، تمدید مهلت برخورداری از بخشودگی جرائم مالیاتی، تعویق در برگزاری جلسات هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی و از این قبیل موارد حداکثر تا پایان شهریور ماه ۱۳۹۹ و صرفاً برای گروه‌های اقتصادی منتخب دولت (رسته‌های اقتصادی آسیب دیده که به تدریج تعداد این رسته‌ها به ۱۴ رسته افزایش یافته است) می‌باشد.

از دیگر اقدامات انجام شده در خصوص حمایت‌های مالیاتی از واحدهای اقتصادی می‌توان به مصوبه ستاد تسهیل و رفع موانع تولید در تیر ماه ۱۳۹۹ اشاره کرد. ستاد تسهیل و رفع موانع تولید با هدف پیشگیری از آثار و تبعات ناشی از تعدیل نیروی کار و یا تعطیلی واحدهای تولیدی در سال جهش تولید، در تیر ماه ۱۳۹۹ مصوب نمود که نرخ مالیات بر عملکرد سال‌های ۱۳۹۷، ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹، برای واحدهای تولیدی غیر دولتی، مشروط به تثبیت یا افزایش اشتغال در سال ۱۳۹۹، از ۲۵ درصد به ۲۰ درصد کاهش یابد. همچنین، در تبصره این مصوبه آمده است، در صورتیکه واحد تولیدی در اسفند ۱۳۹۸ و یا در ۴ ماهه نخست سال ۱۳۹۹ نسبت به تعدیل نیروی کار خود اقدام کرده باشد، می‌تواند با بازگشت نیروی کار تعدیل شده یا جایگزینی اشتغال جدید بر مبنای تعداد نیروی کار در لیست بهمن ۱۳۹۸، از این مشوق مالیاتی بهره‌مند گردد.^۱

با توجه به محتمل بودن تداوم شیوع ویروس کرونا حداقل طی شش ماه دوم سال و با عنایت به آنکه مهلت زمانی اغلب سیاست‌های مالیاتی یا منقضی شده است و یا حداکثر تا پایان شهریور ماه منقضی خواهد شد، ضرورت می‌یابد سازمان امور مالیاتی نسبت به تمدید مهلت سیاست‌های حمایتی حداقل تا پایان سال جاری اقداماتی را در دستور کار قرار دهد. همچنین، در شرایطی که فعالان اقتصادی روزهای سختی را می‌گذارند انتظار می‌رود فشار مالیاتی بر بخش‌های مولد کاهش یابد و سازمان امور مالیاتی با گسترش پایه‌های مالیاتی جدید و جلوگیری از فرار مالیاتی، سعی در جایگزینی مالیاتی درآمدهای مالیاتی داشته باشد.

^۱ معاونت امور اقتصادی و برنامه‌ریزی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی (تیر ماه ۱۳۹۹)، آثار شیوع ویروس کرونا بر کسب‌وکار و رفاه خانوارهای سیاست‌های حمایتی در ایران و جهان، ص ۱۱۳.

جدول ۹- اهم حمايت‌هاى مالياتى از كسب‌وكارهاى آسيب‌ديده اتخاذ شده توسط سازمان امور مالياتى

<p>- تمدید مهلت تسلیم اظهار نامه مالیات بر ارزش افزوده زمستان ۱۳۹۸ تا پایان اردیبهشت ماه ۱۳۹۹ (اعلام معاون درآمدهای سازمان امور مالیاتی مورخ ۱۳۹۹/۰۱/۲۷)</p> <p>- تمدید مهلت تسلیم اظهار نامه مالیات بر ارزش افزوده بهار ۱۳۹۹ و مهلت پرداخت مالیات و عوارض متعلقه تا ۱۵ شهریور ماه ۱۳۹۹ (بخشنامه شماره ۲۰۰/۹۹/۲۴ مورخ ۱۳۹۹/۰۲/۲۹ سازمان امور مالیاتی)</p> <p>- تمدید دو ماهه تسلیم اظهار نامه مالیات‌های مستقیم (موضوع مواد ۲۶، ۸۰، ۱۰۰، ۱۱۰، ۱۱۶ و ۱۲۶) که مهلت انقضای آنها در دوره زمانی ۱۳۹۹/۲/۱ لغایت ۱۳۹۹/۴/۳۱ می‌باشد. ضمناً در رابطه با ماده ۸۸ قانون یادشده تمدید مهلت مذکور صرفاً در خصوص موعد تسلیم اظهارنامه است. (بخشنامه شماره ۲۰۰/۹۹/۲۴ مورخ ۱۳۹۹/۰۲/۲۹ سازمان امور مالیاتی)</p> <p>- تمدید مهلت تسلیم اظهارنامه مالیاتی عملکرد سال ۱۳۹۸ برای صاحبان مشاغل (اشخاص حقیقی) تا پایان مرداد ماه ۱۳۹۹ و اشخاص حقوقی تا پایان شهریور ماه ۱۳۹۹ (اعلام معاون درآمد سازمان امور مالیاتی مورخ ۱۳۹۹/۴/۲)</p>	<p>تمدید مهلت تسلیم اظهارنامه</p>
<p>- امکان برخورداری از بخشودگی ۱۰۰ درصدی جرائم عدم تسلیم اظهارنامه مالیات و جریمه تاخیر در مدت یادشده، برای مالیات بر ارزش افزوده دوره زمستان ۱۳۹۸ تا پایان اردیبهشت ماه ۱۳۹۹ فراهم شده است. اعلام معاون درآمدهای سازمان امور مالیاتی مورخ ۱۳۹۹/۰۱/۲۷</p>	<p>تمدید مهلت بخشودگی جرائم</p>
<p>- تمدید دو ماهه مهلت رسیدگی به اظهار نامه‌های مالیاتی که در فواصل ۱۳۹۹/۰۲/۰۱ لغایت ۱۳۹۹/۰۴/۳۱ منقضی می‌شوند. (بخشنامه شماره ۲۰۰/۹۹/۲۴ مورخ ۱۳۹۹/۰۲/۲۹ سازمان امور مالیاتی)</p>	<p>تمدید مهلت رسیدگی به اظهار نامه‌ها</p>
<p>- تمدید مهلت تسلیم گزارش حسابرسی (موضوع ماده ۲۷ مالیات بر ارزش افزوده دوره بهار ۱۳۹۹) حداکثر تا ۱۵ مهر ۱۳۹۹ (بخشنامه شماره ۲۰۰/۹۹/۲۴ مورخ ۱۳۹۹/۰۲/۲۹ سازمان امور مالیاتی)</p> <p>- تمدید مهلت ارائه صورت‌های مالی حسابرسی شده (موضوع ماده ۲۷۲ مالیات‌های مستقیم) با توجه به تمدید مهلت تسلیم اظهارنامه مربوطه، همراه با اظهارنامه مالیاتی و یا حداکثر ظرف سه ماه پس از مهلت انقضای اظهارنامه (بخشنامه شماره ۲۰۰/۹۹/۲۴ مورخ ۱۳۹۹/۰۲/۲۹ سازمان امور مالیاتی)</p>	<p>تمدید مهلت ارائه گزارش حسابرسی</p>
<p>- تمدید مهلت ارسال فهرست معاملات فصلی دوره زمستان ۱۳۹۸ تا تاریخ ۱۵ تیر ماه ۱۳۹۹ (اعلام معاون درآمدهای سازمان امور مالیاتی مورخ ۱۳۹۹/۰۲/۱۰)</p> <p>- تمدید مهلت ارسال فهرست معاملات فصلی دوره بهار ۱۳۹۹ تا تاریخ ۱۵ مهر ماه ۱۳۹۹ (اعلام معاون درآمدهای سازمان امور مالیاتی مورخ ۱۳۹۹/۰۲/۱۰)</p>	<p>تمدید مهلت ارسال فهرست معاملات</p>
<p>- سازمان امور مالیاتی اجازه دارد در سال ۱۳۹۹ در مواردی که مهلت مقرر برای تقسیط بدهی (اعم از اصل مالیات و عوارض و جرائم) قانون مالیات‌های مستقیم و قانون مالیات بر ارزش افزوده مودیان مالیاتی در اجرای ماده ۱۶۷ ق.م.م به اتمام رسیده باشد و اینگونه مودیان قادر به پرداخت بدهی خود نباشند، نسبت به ارائه مهلت جدید پرداخت بدهی به مدت حداکثر ۳ ماه و تقسیط به مدت شش ماه فارغ از مهلت سه ساله مذکور در ماده ۱۶۷ ق.م.م اقدام نماید. (بخشنامه شماره ۲۰۰/۹۹/۱ مورخ ۱۳۹۹/۰۱/۰۵ سازمان امور مالیاتی)</p>	<p>ارائه مهلت جدید و تقسیط پرداخت بدهی</p>
<p>- افزایش اعتبار گواهی ثبت نام موقت در نظام مالیات بر ارزش افزوده (که اعتبار آن تا سه ماهه منتهی به سال ۱۳۹۸ می‌باشد و یا فرودین ۱۳۹۹)، تا پایان اردیبهشت ۱۳۹۹ (بخشنامه شماره ۲۰۰/۹۹/۵۰۱ مورخ ۱۳۹۹/۰۲/۱۰ سازمان امور مالیاتی)</p> <p>- تعویق در ابلاغ اوراق مطالبه مالیات بر ارزش افزوده به استثنای اوراق مربوط به پرونده‌های مهم و دارای اولویت تا پایان اردیبهشت ۱۳۹۹ (بخشنامه شماره ۲۰۰/۹۹/۵۰۱ مورخ ۱۳۹۹/۰۲/۱۰ سازمان امور مالیاتی)</p> <p>- موقوف الاجرا شدن کلیه عملیات اجرایی موضوع فصل نهم از باب چهارم ق.م.م تا پایان اردیبهشت ۱۳۹۹ و توقیف عملیات اجرایی برای سایر مودیان نیز با رعایت مقررات قانونی به‌گونه‌ای برنامه‌ریزی شود که اولویت عملیات اجرایی با پرونده‌های مهم عملیاتی باشد. (بخشنامه شماره ۲۰۰/۹۹/۵۰۱ مورخ ۱۳۹۹/۰۲/۱۰ سازمان امور مالیاتی)</p> <p>- برگزاری جلسات هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی صرفاً برای پرونده‌های دارای اولویت عملکرد سال ۱۳۹۷ و پرونده‌های اولویت‌دار سنوات گذشته با حداقل تجمع انسانی (بخشنامه شماره ۲۰۰/۹۹/۵۰۱ مورخ ۱۳۹۹/۰۲/۱۰ سازمان امور مالیاتی)</p> <p>- ارائه بیش از ۳۰ خدمت مالیاتی به صورت الکترونیکی به مودیان (اعلام معاون درآمد سازمان امور مالیاتی مورخ ۱۳۹۹/۰۲/۳۱)</p> <p>- و....</p>	<p>سایر</p>

اهم حمایت‌های تأمین اجتماعی از واحدهای اقتصادی

اهم سیاست‌هایی که سازمان تأمین اجتماعی با هدف مساعدت و حمایت از کسب‌وکارها در شرایط کرونایی، اتخاذ کرده است به شرح جدول شماره (۱۰) می‌باشد. بررسی مجموعه سیاست‌های حمایتی که سازمان تأمین اجتماعی به‌منظور کنترل تبعات شیوع این بیماری بر واحدهای اقتصادی، گویای آن است که از سوی سازمان تأمین اجتماعی در دو حوزه امهال حق بیمه کارفرما و در نظر گرفتن شرایط خاص برای برقراری بیمه بیکاری با رویکرد به حداقل رساندن تشریفات اداری را طی دوره سه ماهه منتهی به اردیبهشت ماهه ۱۳۹۹ اقداماتی اجرایی شده است. با توجه به تداوم شیوع ویروس کرونا در حال حاضر و پیش‌بینی تداوم آن در نیمه دوم سال جاری، ضرورت دارد که اقدامات فوق‌الذکر استمرار یابد و روندهای اداری مربوط به برقراری مقرری بیمه بیکاری تسهیل شود.

جدول ۱۰- اهم حمایت‌های تأمین اجتماعی از کسب‌وکارهای آسیب‌دیده

<p>- امهال حق بیمه سهم کارفرما (۲۰ درصد) طی اسفند ۱۳۹۸ و فروردین و اردیبهشت ۱۳۹۹ و تقسیط حق بیمه معوق سه ماه مذکور، حداکثر تا پایان سال ۱۳۹۹ برای رسته کسب‌وکارهای اقتصادی شناسایی شده (بخشنامه شماره ۱۰۰/۹۸/۱۴۷۷۴، مورخ ۱۳۹۸/۱۲/۲۶ سازمان تأمین اجتماعی)</p> <p>* حق بیمه سهم کارفرما (۲۰ درصد) در ماه‌های اشاره شده برای فعالیت‌ها و کارگاه‌های شناسایی شده، در صورت ارسال صورت مزد و حقوق ماهیانه وفق ماده (۳۹) قانون تأمین اجتماعی، مشمول تأخیر جرائم تأخیر نخواهند بود.</p>	<p>امهال حق بیمه سهم کارفرما</p>
<p>- ابلاغ شیوه‌نامه اجرایی نحوه برقراری بیمه بیکاری ناشی از کرونا، در راستای وحدت رویه و تسریع در زمینه برقراری مقرری بیمه بیکاری، فی‌مابین وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی و سازمان تأمین اجتماعی (سایت قانون، کار و بیمه، فروردین ماه ۱۳۹۹)</p> <p>* این شیوه‌نامه، برای تحت پوشش قراردادن کارگران مشمول قانون کار و تأمین اجتماعی که قانون بیمه بیکاری نیز شامل حالشان می‌شود و در حال حاضر به دلیل شیوع ویروس کرونا به‌طور موقت بیکار غیر ارادی شناخته شده اند تدوین شده است^۱.</p> <p>- ثبت الکترونیکی درخواست متقاضیان بیمه بیکاری تا پایان اردیبهشت ماه ۱۳۹۹، بدون نیاز به مراجعه حضوری به ادارات کار و کاربایی‌های غیر دولتی</p> <p>* ادارات تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان‌ها پس از اخذ درخواست متقاضیان واجد شرایط بیمه بیکاری که به‌طور الکترونیکی تا پایان اردیبهشت ماه ۱۳۹۹ در سامانه مربوط ثبت نام کرده‌اند، نسبت به بررسی غیرحضور کلیه شرایط قانونی لازم، اقدام و بدون نیاز به روال معمول، نسبت به ارسال لیست مشمولین بیمه بیکاری بابت ماه‌های اسفند ۱۳۹۸ و فروردین و اردیبهشت ماه ۱۳۹۹ جهت شعب تأمین اجتماعی مربوطه جهت برقراری مقرری بیمه بیکاری ماه‌های مذکور اقدام نمایند. (بخشنامه شماره ۲۴۸۴۷۳، مورخ ۱۳۹۸/۱۲/۲۷ سازمان تأمین اجتماعی)</p>	<p>حمایت‌های بیمه بیکاری</p>
<p>- جلسات هیأت‌های تشخیص مطالبات بدوی و تجدید نظر در ادارات کل تأمین اجتماعی غرب تهران، شرق تهران، شهرستان‌های استان تهران، قم، مرکزی، گیلان، گلستان و مازندران تا اطلاع ثانوی برگزار نمی‌شود و در سایر استان‌ها در خصوص تشکیل و یا عدم تشکیل این جلسات بر حسب صلاحیت مدیر کل تأمین اجتماعی آن استان تصمیم‌گیری می‌شود. (به نقل از جناب آقای مهرداد قریب مورخ ۱۳۹۸/۱۲/۱۲ معاون بیمه‌ای سازمان تأمین اجتماعی - خبرگزاری تسنیم)</p>	<p>تعویق در برگزاری جلسات هیأت‌های تشخیص مطالبات بدوی و تجدید نظر</p>

¹ <https://www.mcls.gov.ir/fa/news/196968/>

همانطور که ملاحظه شد، مشکلات بودجه‌ای دولت موجب شده است که عموم سیاست‌های اجرایی برای کنترل پیامدهای شیوع این بیماری بر کسب و کارها متمرکز بر سیاست‌های اعتباری و تعویق در باز پرداخت تسهیلات، هزینه‌های مالیاتی و تأمین اجتماعی گردد. همچنین، همانطور که ملاحظه شد، در نظر گرفتن شروط زیاد و دست و پا گیر برای بهره‌مندی از تسهیلات نیز یکی از مهمترین موانع پیش روی مؤثر واقع شدن ارائه تسهیلات حمایتی دولت می‌باشد. زیرا، از زمان تصمیم‌گیری و تصویب در دولت تا دریافت تسهیلات و اعتبار توسط بنگاه‌ها و کسب و کارها، علاوه بر اتلاف زیاد زمان، مراحل و شروط متعددی بایستی توسط دریافت کنندگان طی شود. این مساله باعث شده که صاحبان بسیاری از کسب و کارها اشتیاق کافی برای پیگیری و دریافت تسهیلات را نداشته باشند و در صورت دریافت تسهیلات به دلیل فوت زمان، حمایت‌ها به حد کافی مثرتر واقع نشود.

از دیگر ایرادات وارد بر سیاست‌گذاری دولت به منظور کاهش پیامدهای شیوع ویروس کرونا بر کسب و کارها از اسفند ماه ۱۳۹۸ تاکنون، سیاست‌گذاری کوتاه‌مدت می‌باشد، این در حالی است که با توجه به استمرار شیوع ویروس کرونا و عدم قطعیت در مورد دستیابی به واکسن آن در آینده، نیاز به سیاست‌گذاری کلان و برنامه‌ریزی بلندمدت برای حمایت از بنگاه‌ها و کسب و کارها رونق بخشی به اقتصاد و تحریک تقاضا حداقل تا پایان سال ۱۳۹۹، بیش از هر زمانی احساس می‌شود.

۴- مصوبه پیشنهادی اتاق‌ها برای مقابله با آثار تداوم بیماری کرونا بر فعالان اقتصادی

تداوم شیوع ویروس کووید-۱۹ در کشور شرایط دشواری را برای فعالان اقتصادی که پیش از این نیز از شرایط تحریمی اقتصاد کشور، نوسانات گسترده نرخ ارز، سیر صعودی افزایش قیمت‌ها و سایر مشکلات موجود صدمه دیده‌اند، ایجاد کرده است. با عنایت به آنکه پیش‌بینی‌های انجام‌شده از استمرار همزیستی کشور با ویروس کووید-۱۹ در فصل پاییز و زمستان و بروز موج‌های جدیدی از بیماری حداقل تا پایان سال ۱۳۹۹ حکایت می‌کند، لذا اتاق‌های بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران، اصناف ایران و تعاون ایران به‌عنوان نماینده بخش خصوصی و مشاور قوای سه‌گانه، در راستای صیانت از کسب و کارها و ممانعت از تعدیل نیروی انسانی و با در نظر گرفتن محدودیت‌های مالی دولت محترم خواستار "تقویت رویکرد دولت برای ارائه انواع حمایت‌ها و تسهیلات، به‌نحوی که سیاست‌ها بر حمایت از کسب و کارها و پیشگیری از بروز پدیده بیکاری متمرکز گردند" می‌باشند. همچنین، به‌منظور مدیریت پیامدهای تداوم شیوع این بیماری در نیمه دوم سال ۱۳۹۹ بر کسب و کارهای اقتصادی، اتاق‌های سه‌گانه، تصویب و اجرای مجموعه راهکارهای عملیاتی و مشخص در قالب احکامی به شرح ذیل به مراجع تصمیم‌گیری پیشنهاد می‌کنند. شایان‌ذکر است، مجموعه احکام پیشنهادی از طریق اتاق‌ها به مراجع ذی‌صلاح ارسال می‌شود و در خصوص اجرایی شدن آنها پیگیری‌های لازم از طرف اتاق‌ها به عمل خواهد آمد.

الف. وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف می‌شود تسهیلات زیر را در زمینه پرداخت مالیات فراهم آورد:

- نرخ مالیات بر عملکرد اشخاص حقوقی به میزان ۱۰ درصد (از ۲۵ درصد به ۱۵ درصد) در سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ کاهش می‌یابد.

- مودیان صنفی با سقف پرداخت مالیات تا ۵۰/۰۰۰/۰۰ ریال در سال ۱۳۹۷ با استفاده از ظرفیت تبصره ماده (۱۰۰) قانون مالیات‌های مستقیم، به‌طور صددرصدی معاف از مالیات می‌شوند.
- مالیات بر عملکرد و بدهی‌های مالیاتی دوره‌های گذشته کسب‌وکارها طی سال ۱۳۹۹ امهال می‌شود و بازپرداخت مالیات متعلقه؛ به‌صورت اقساط مساوی بلندمدت از اردیبهشت ۱۴۰۰ به بعد و بدون اخذ جریمه دیرکرد تقسیط می‌شود.
- جرائم قابل بخشش (و حتی غیرقابل بخشش مالیاتی) به‌طور صددرصدی از اول سال ۱۳۹۸ تا انتهای سال ۱۳۹۹ بخشوده می‌شود.
- مالیات بر ارزش‌افزوده صادرکنندگان حداکثر تا پایان آذر ماه ۱۳۹۹ در صورت بازگشت حداقل ۵۰ درصد از ارزش به چرخه اقتصاد کشور استرداد می‌شود.
- وصول چک‌های سررسید شده طی سال ۱۳۹۹، بابت پرداخت اقساط مالیات بر عملکرد، مالیات بر ارزش‌افزوده و جرایم مالیاتی به مدت شش ماه تعویق می‌شود.
- ماده (۱۸۶) قانون مالیات‌های مستقیم در خصوص الزام به اخذ مفاصا حساب مالیاتی تا پایان سال ۱۳۹۹ تعلیق می‌شود.
- عملیات اجرایی برای تمام مودیان مالیاتی تا پایان سال ۱۳۹۹ متوقف می‌شود.
- مهلت اعتراض به اوراق مالیاتی تا پایان سال ۱۳۹۹ تمدید می‌شود.

ب. وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و صندوق تأمین اجتماعی مکلف می‌شوند تسهیلات زیر را در زمینه بیمه تأمین اجتماعی کارفرمایان فراهم آورند:

- حق بیمه سهم کارفرما (۲۳٪) برای تمامی کسب‌وکارها تا پایان سال ۱۳۹۹، حداقل به میزان ۵ درصد کاهش می‌یابد.
- لیست‌های بیمه فصل تابستان، پاییز و زمستان ۱۳۹۹ صرفاً با دریافت تعهد پرداخت از کارفرمایان بدون الزام به پرداخت بدهی‌های قبلی و بدون اخذ جریمه دیرکرد، پذیرفته می‌شود.
- ماده (۸۰) قانون برنامه پنجم توسعه مبنی بر معافیت حق بیمه افزایش نیروی واحدهای تولیدی (اعمال تخفیف پلکانی و یا تأمین بخشی از حق بیمه سهم کارفرمایان کارگاه‌هایی که با تأیید و یا معرفی واحدهای وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در جهت به‌کارگیری نیروی کار جدید مبادرت می‌نمایند، به‌شرط آنکه واحد، تازه تأسیس بوده و یا در سال قبل از آن، کاهش نیروی کار نداشته باشد.) از طریق تأمین اعتبار از سوی دولت محترم احیا می‌شود.
- ماده (۷۱) قانون برنامه ششم توسعه مبنی بر معافیت از پرداخت سهم حق بیمه کارفرمایان و کارآفرینان بخش خصوصی و تعاونی که اقدام به جذب نیروی کار جوان به‌صورت کارورزی بدون قید مقطع تحصیلی کرده‌اند برای مدت دو سال از تاریخ شروع به کار، از طریق تأمین اعتبار از سوی دولت محترم اجرایی می‌شود.

- دستورالعمل دستمزد مشمول کسر حق بیمه تأمین اجتماعی و نرم افزار محاسباتی حق بیمه سنواتی، برای کارفرمایانی که با توافق کارگر افزایش مزد را در قرارداد جدید، اعمال نکرده اند، از طریق عدم محاسبه و وصول مابه التفاوت مبلغ افزایش سایر سطوح مزدی در لیست سال جدید، نسبت به بهمن ماه سال قبل، اصلاح می شود.
- کلیه مطالبات قطعی و اجرائیات بدهی های کسب و کارها تا پایان سال ۱۳۹۹ تعلیق می شود و در خصوص تقسیط کلیه پرونده های اجرائیات بدهی ها به سازمان تأمین اجتماعی تا پایان سال ۱۳۹۹ با کارفرمایان مساعدت می شود.
- جرایم تأمین اجتماعی در رابطه با بدهی های گذشته طی شش ماهه دوم سال ۱۳۹۹ امهال می شود و باز پرداخت جرائم مذکور به صورت اقساط مساوی بلندمدت از اردیبهشت ۱۴۰۰ به بعد و بدون اخذ جریمه دیرکرد، تقسیط می شود.
- شاغلین فعال در حوزه های حمل و نقل بار و مسافر درون شهری، صنایع دستی و فرش، مرزنشینان و ملوانان تحت پوشش بیمه بیکاری قرار می گیرند.

ج. بانک مرکزی مکلف است تسهیلات زیر را در زمینه بهبود تأمین مالی و سرمایه در گردش کسب و کارها فراهم آورد:

- بازپرداخت تسهیلات اخذ شده طی سال ۱۳۹۹ مشمول یک دوره تنفس یک ساله و بدون اخذ جریمه دیرکرد، می گردد.
- سازوکار عملیاتی جهت تسهیل دریافت وام از طریق ایجاد کمیته ای مشترک با حضور نمایندگان ۳ اتاق (ایران، اصناف و تعاون) و بانک مرکزی برای تعیین مصادیق وثایق (نظیر پروانه کسب معتبر، محل تولید، گواهی فعالیت و صلاحیت و در نظر نگرفتن قانون چک برگشتی و بدهی و...) و میزان تسهیلات اعطایی، ارائه می شود.
- امکان پرداخت چک با استفاده از ابزارهای خرید دین، برات کارت، ال سی داخلی و ... برای واحدهای تولیدی کشور که توان پرداخت دیون و بدهی های خود را ندارند، ایجاد می شود.
- فرآیندهای اجرای دستورالعمل گواهی اعتبار مولد (گام) تسریع می شود.
- بانک های عامل برای تخصیص ارز موظف می شوند که متناسب با اعتبار واردکنندگان به جای اخذ سپرده، سایر تضامین نظیر وثایق ملکی، چک و سفته را مطالبه کنند.
- بخشی از سپرده های واحدهای تولیدی که بابت دریافت تسهیلات از سیستم بانکی بلوکه شده، متناسب با میزان خالص بدهی واحدهای تولیدی به سیستم بانکی و یا دریافت تضامین غیرنقدی توسط بانک های عامل آزاد می شود.
- محرومیت ها و ممنوعیت های ناظر بر چک های برگشتی از ابتدای اسفند ماه ۱۳۹۸ تا اسفند ۱۳۹۹ تعلیق می شود (یا حکم تبصره ۱ ذیل ماده ۵ قانون اصلاح قانون صدور چک برای کلیه بنگاه های تا ۵۰ نفر کارکن تسری یابد).
- فرآیندهای تخصیص ارز به واحدهای تولیدی به منظور واردات مواد اولیه مورد نیاز در فرآیند تولید تسهیل می شود.

د. وزارت نیرو و شهرداری مکلف می‌شوند تسهیلات زیر را در زمینه کاهش هزینه‌ها و عوارض سربار کسب‌وکارها فراهم آورند:

- انواع هزینه‌ها و عوارض مرتبط با قبوض خدماتی، آب، برق، گاز، فاضلاب و پسماند برای کسب‌وکارهای تولیدی، صنفی و شرکت‌های پیمانکاری در نیمه دوم سال ۱۳۹۹ تعویق می‌شود و باز پرداخت هزینه‌های مذکور از اردیبهشت ۱۴۰۰ به بعد و بدون اخذ جریمه دیرکرد تقسیط می‌شود.
- حق کسب و پیشه و هزینه تابلوهای واحدهای صنفی به میزان ۵۰ درصد بخشوده می‌شود.
- عوارض مرتبط با خطوط تاکسی و راننده‌های تاکسی در سال ۱۳۹۹ به‌طور کامل بخشوده می‌شود.
- در راستای جبران کسری درآمد رانندگان حمل‌ونقل مسافر شهر (با توجه به ضرورت حفظ فاصله اجتماعی و ممنوعیت سوار شدن سه نفر در صندلی عقب) بسته‌های حمایتی سوخت در نظر گرفته می‌شود.

ن. قوه قضاییه و دولت مکلف می‌شوند تسهیلات زیر را در زمینه حمایت‌های حقوقی و تسهیل قراردادها به شرح زیر فراهم آورند:

- شرایط فورس ماژور از تاریخ اول اسفند ماه ۱۳۹۸ تا اسفند ماه ۱۳۹۹ اعلام می‌شود و به‌واسطه آن تمامی دستگاه‌های اجرائی به اعمال شرایط فورس ماژور در قراردادهای خود با فعالان اقتصادی ملزم می‌گردند.
- گواهی شرایط فورس ماژور برای شرکت‌هایی که به‌واسطه شرایط شیوع بیماری، از عمل به تعهدات قراردادهای بین‌المللی خود ناتوان می‌باشند، ارائه می‌شود.
- نمایندگان سه اتاق در تدوین ضوابط مرتبط با شرایط خاص کرونا، موضوع مواد (۲) و (۳) قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار مشارکت داده می‌شوند.
- مدت فعالیت اعضای هیأت مدیره و بازرسین شرکت‌ها و اتحادیه‌های تعاونی که مدت تصدی آنها در نیمه دوم سال ۱۳۹۹ خاتمه می‌یابد، با توجه به دستورالعمل لغو برگزاری کلیه مجامع، تا انتهای سال تمدید می‌شود.

و. دولت و دستگاه‌های درگیر با امر تجارت (وزارت صمت، وزارت جهاد کشاورزی، وزارت امور خارجه، گمرک و...) مکلف می‌شوند تسهیلات زیر را در زمینه حمایت‌های تجاری به شرح زیر فراهم آورند:

- استراتژی و برنامه‌های راهبردی مشخصی برای حذف محدودیت‌های شرایط تحریمی و آزادسازی منابع مالی بلوکه شده در خارج از کشور پیگیری و اجرا می‌شود.
- فرآیندهای مجوزدهی به اقلام صادراتی مازاد بر نیاز داخل، جهت تأمین ارز مورد نیاز کشور تسهیل می‌شود.
- راهکارهای عملیاتی کارگروه اقدام صادراتی سازمان توسعه تجارت در خصوص رفع مشکلات پیش روی صادرات به‌ویژه صادرات محصولات کشاورزی (نظیر ارزش‌گذاری میزان صادرات، بازگشت ارز به چرخه اقتصاد، حفظ بازارهای صادراتی و...) ظرف دو هفته اجرایی می‌گردد.

- حواله‌های باطل شده بخش بازرگانی دولتی برای دریافت کالا با توجه به شرایط رکودی کنونی، تمدید می‌شود.
- پروانه‌های صادراتی سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ مرزنشینان با توجه به بسته بودن مرزهای ورودی و امکان استفاده برای واردات در سال ۱۳۹۹ تمدید می‌شود.
- حقوق و عوارض گمرکی مواد اولیه وارداتی بخش تولید کشور در سال ۱۳۹۹ بخشوده می‌شود.

ه. وزارت فناوری اطلاعات و ارتباطات مکلف است تسهیلات زیر را در زمینه توسعه ظرفیت‌های فناوری و تجارت الکترونیک، فراهم آورد:

- پهنای باند اینترنت کشور از سوی وزارت ارتباطات به منظور بهره برداری بهینه و حداکثری از تجارت الکترونیک و حرکت به سمت کسب و کارهای اینترنتی، افزایش می‌یابد.
- برنامه عملیاتی برای توسعه دولت الکترونیک و کاهش بوروکراسی اداری در ارائه خدمات مرتبط با حوزه فعالیت کسب و کارها به‌ویژه در امور مرتبط با بیمه تأمین اجتماعی و مالیات، با مشارکت اتاق‌ها تدوین می‌شود.
- قوانین و مقررات کسب و کارها با توجه اکید به حمایت از کسب و کارهای مجازی، مورد بازنگری قرار می‌گیرد.
- به منظور اجرای حداکثری دورکاری در واحدهای اقتصادی، تخفیف‌ها و معافیت‌های اینترنتی به کسب و کارها ارائه می‌شود.
- برگزاری نمایشگاه به صورت مجازی، مجاز اعلام می‌شود.
- سازمان صداوسیما در راستای حمایت از تولیدات ایرانی و تحریک تقاضا تا پایان سال ۱۳۹۹ تخفیف‌های ویژه‌ای را برای تبلیغ کالاهای ایرانی در نظر می‌گیرد (سازمان صداوسیما با تدوین برنامه مشخص برای شرکت‌هایی که کالاهای اساسی تولید می‌کنند، حفظ اشتغال داشته‌اند و شغل جدید ایجاد کرده‌اند میزان تخفیف برای هر عامل را تعیین و اعلام عمومی می‌نماید).
- تبلیغ کالاهای خارجی دارای مشابه داخلی در رسانه‌ها ممنوع می‌شود.

ی. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف می‌شود تسهیلات زیر را در زمینه تسهیل دسترسی واحدهای اقتصادی به ملزومات بهداشتی به شرح زیر فراهم آورد:

- ملزومات بهداشتی نظیر ماسک و مواد ضدعفونی کننده بر اساس تعرفه‌های رسمی برای واحدهای اقتصادی فعال تأمین می‌شود.
- فرآیندهای دسترسی به آزمایش‌های پزشکی (تست‌ها) و تونل ازن (اتاقک ضدعفونی کننده نفرات) برای بنگاه‌های حداقل ۱۰ نفر نیروی شاغل تسهیل می‌شود.

رفع پاره‌ای از چالش‌های ساختاری پیش‌روی کسب و کارها

ضروریست دولت همگام با اجرای مجموعه اقدامات عاجل برای مدیریت تبعات اقتصادی شیوع ویروس کرونا طی شش ماهه دوم سال ۱۳۹۹، در راستای اولویت بخشی به تولید، به رفع پاره‌ای از چالش‌های ساختاری اقتصاد کشور نیز اقدام نماید.

از این رو، اتاق‌های سه‌گانه ضمن ارائه مجموعه پیشنهادها مشخص برای کاهش پیامدهای اقتصادی استمرار ویروس کرونا بر کسب‌وکارها طی شش‌ماهه دوم سال ۱۳۹۹، از دولت محترم انتظار حرکت به سمت اجرای مجموعه‌ای از اقدامات به شرح ذیل دارد:

- هم‌سویی سیاست‌های پولی، مالی، ارزی و تجاری در خدمت بخش مولد اقتصاد
 - اصلاح نظام مالیاتی با محوریت:
 - ✓ قطع ارتباط مؤدی و ممیز و تغییر در سیاست‌های حسابرسی مالیاتی و روش‌های قطعی‌سازی بدهی‌های مالیاتی
 - ✓ استانداردسازی نحوه برخورد ممیزان با مودیان در راستای کاهش فساد
 - ✓ اجرای یک سیستم جامع مالیاتی بر تمام فعالیت‌های رقیب تولید به‌طور هم‌زمان
 - رعایت اصل سه‌جانبه‌گرایی و احیای شورای عالی تأمین اجتماعی
 - اصلاح ساختار نظام توزیع کشور با محوریت:
 - ✓ قطع زنجیره دلالان و واسطه‌ها در نظام توزیع مواد اولیه
 - ✓ گسترش نظارت در بخش تأمین و توزیع کشور با مشارکت بخش غیر دولتی
 - تنظیم سند مدیریت واردات کشور با همکاری اتاق‌ها در راستای به سامان کردن واردات و حمایت از تولید داخل
- امید می‌رود در سایه هماهنگی و همکاری قوای سه‌گانه و همدلی دولت و بخش خصوصی، بستر مناسب برای کنترل پیامدهای مخرب شیوع این بیماری بر کسب‌وکارهای اقتصادی فراهم گردد. در این راستا اتاق‌های سه‌گانه ایران، اصناف و تعاون آمادگی خود را برای ارائه هرگونه نظر مشورتی و کارشناسی اعلام می‌دارند.

پیوست ۱- اقدامات حمایتی چین از کسب‌وکارها در برابر آسیب‌های اقتصادی شیوع کرونا

با توجه به از سرگیری فعالیت‌های اقتصادی چین پس از کم‌رنگ شدن محدودیت‌های مربوط به اپیدمی کرونا در این کشور، اقدامات حمایتی دولت چین از کسب‌وکارها در دو مقطع قابل بررسی است. نخست، **اقدامات سیاستی مرحله اول** مشتمل بر اقدامات فوری و کوتاه‌مدت متخذه در ۳ ماه نخست شیوع بیماری (از ابتدای ژانویه تا پایان مارس ۲۰۲۰). این اقدامات به‌طور عمده متکی بر حمایت‌های مالی و مبتنی بر سیاست‌های پولی انبساطی هستند که با هدف فوری کاهش بار مالی بنگاه‌ها اتخاذ شده‌اند. از این میان می‌توان به اقدامات ذیل اشاره کرد: کمک به تأمین سرمایه در گردش کسب‌وکارها، معافیت یا کاهش حق بیمه تأمین اجتماعی کارفرمایان، ارائه یارانه تأمین اجتماعی به کسب‌وکارهای کوچک و متوسط، معافیت یا کاهش اجاره بهای کسب‌وکارها، حذف عوارض اداری سربار بر کسب‌وکارها، معافیت یا امهال مالیاتی، معافیت‌های تعرفه‌ای و پرداخت یارانه به فعالیت‌های تحقیق و توسعه کسب‌وکارها. در کنار اجرای سیاست‌های مالی ضدچرخه‌ای فوق، می‌توان به سایر حمایت‌های غیرمالی دولت چین از قبیل افزایش مدت زمان ایفای تعهدات در قراردادهای دولت با بخش خصوصی، ارائه حمایت‌های حقوقی به کسب‌وکارها، انجام رایزنی‌های بین‌المللی جهت اجرایی ساختن شرایط فورس ماژور در قراردادهای بخش خصوصی چین با طرفین خارجی، تسریع صدور مجوزهای گمرکی و تقویت اکوسیستم کسب‌وکارهای اینترنتی در سه ماهه نخست شیوع بیماری اشاره کرد.

اقدامات سیاستی مرحله دوم چین مشتمل بر اقدامات متخذه از ماه چهارم شیوع بیماری تا ماه هشتم (از ابتدای آوریل تا پایان اوت ۲۰۲۰) به اقدامات تکمیلی اشاره دارد که به‌طور عمده بر تمدید حمایت‌های مالی بر مبنای ادامه سیاست‌های پولی انبساطی و تقویت سیاست‌های مالی ضدچرخه‌ای ۳ ماهه نخست استوار هستند و طیف متنوعی از کسب‌وکارها اعم از بنگاه‌های داخلی، شرکت‌های چندملیتی، شرکت‌های فناوری یا غیرفناوری را دربرمی‌گیرند. در این راستا، سیاست‌های ترجیحی در زمینه اعمال تخفیف و معافیت‌های مالیاتی، استمهال مالیات، اعطای یارانه، معافیت یا کاهش حق بیمه تأمین اجتماعی، کاهش اجاره بهای مستغلات دولتی در اجاره بخش خصوصی، افزایش تسهیلات بانکی همراه با کاهش نرخ بهره و انتشار اوراق قرضه دولتی که با هدف کاهش بار مالی بنگاه‌ها و حفظ اشتغال پایدار از ابتدای اپیدمی اتخاذ شده‌اند، تاکنون (ماه اوت ۲۰۲۰) ادامه یافته و تمدید شده‌اند. به گفته معاون مدیر کل نهاد ملی امور مالی و توسعه^۱ چین، این دست سیاست‌های پولی انبساطی ممکن است در راستای پاسخگویی به نیازهای بخش واقعی اقتصاد و کاهش هزینه تأمین مالی برای کسب‌وکارها افزایش پیدا کنند و بانک‌ها با معرفی ابزارهای نوآورانه در زمینه سیاست پولی و افزایش اعطای وام، اعتبار مورد نیاز کسب‌وکارهای خرد و کوچک را تأمین کنند. البته، این سیاست‌ها کوتاه‌مدت هستند و با هدف مقابله با آثار فوری اپیدمی کووید-۱۹ اتخاذ شده‌اند. بدیهی است که در میان مدت و با کمتر شدن شیوع اپیدمی، چین سیاست‌های پولی فوق

¹ - National Institution for Finance & Development

انبساطی خود را ترک خواهد کرد و به سیاست‌های پولی احتیاطی تعدیل یافته و منعطف‌تر روی خواهد آورد تا مشکلات ناشی از سیاست‌های پولی بیش از اندازه انبساطی را تا حد ممکن مهار کند.^۱ اما در حال حاضر، بانک مرکزی چین در راستای تقویت بخش حقیقی اقتصاد و تثبیت بازار اشتغال، خواستار ادامه اجرای سیاست‌های مالی ضدچرخه‌ای در این کشور شده است.^۲

به موازات تمدید حمایت‌های مالی که طیف گسترده‌ای از کسب‌وکارها را در برمی‌گیرد، دولت چین با حمایت‌های مالی از بخش‌ها و صنایع اولویت‌دار نظیر گردشگری، خودروسازی، صنعت نیمه‌هادی‌ها، مدارهای یکپارچه، صنعت نرم‌افزار و صنعت فیلم‌سازی که در اقتصاد چین جایگاه مهمی دارند و در این مدت آسیب بسیاری را متحمل شده‌اند، این بخش‌ها را مورد توجه ویژه قرار داده است. علاوه بر اقدامات فوق‌الذکر که بیشتر به حمایت‌های مالی معطوف هستند، دولت چین از ارائه حمایت‌های زیرساختی در راستای کمک به از سرگیری فعالیت‌های اقتصادی کسب‌وکارها در ادامه شیوع بیماری غفلت نورزیده است.

۱-۱- اقدامات حمایتی دولت چین مرحله اول (سه ماه نخست ۲۰۲۰)

الف- حمایت‌های مالی^۳

✓ کمک به تأمین سرمایه در گردش کسب‌وکارها

- تشویق بانک‌ها به تعدیل شیوه بازپرداخت وام‌ها، افزایش دوره سررسید وام‌ها، امکان تأمین مالی مجدد و استمهال وام‌های بانکی صنایع و کسب‌وکارهایی که از وام دریافتی برای سرمایه‌گذاری در صنایعی استفاده کرده‌اند که به شدت از شیوع ویروس کرونا آسیب‌دیده‌اند (از جمله صنایع گردشگری، تهیه و تأمین غذا و مسافرخانه‌ها و هتل‌ها، عمده‌فروشی و خرده‌فروشی، حمل‌ونقل، پشتیبانی و لجستیک، انبارداری، فعالیت‌های فرهنگی، تفریحی و نمایشگاهی).

^۱- http://english.www.gov.cn/policies/policywatch/202006/22/content_WS5eeff00cc6d0a6946639c812.html. New policies will give small firms a leg up. Jun 22, 2020.

^۲- http://english.www.gov.cn/statecouncil/ministries/202005/18/content_WS5ec22ef0c6d0b3f0e9497e90.html. China's central bank pledges stronger counter-cyclical measures. May 18, 2020.

^۳ برگرفته از:

- <https://www.china-briefing.com/news/chinas-support-foreign-invested-enterprises-cope-covid-19-outbreak/>. China's Support for Foreign-Invested Enterprises to Cope with the COVID-19 Outbreak. February 25, 2020.

- <https://www.china-briefing.com/news/china-reduce-social-insurance-commitments-smes-short-term-coronavirus-impact/>. China to Reduce Corporate Social Insurance Premiums, Defer Housing Provident Fund Payment. February 21, 2020.

- <https://www.china-briefing.com/news/chinas-latest-regional-measures-to-support-smes-during-coronavirus-outbreak/>. China's Latest Regional Measures to Support SMEs during the Coronavirus Outbreak. February 11, 2020.

- <https://cutt.ly/7twUxi>. Shanghai's 28 Measures to Aid Battle Against Novel Coronavirus. February 9, 2020.

- افزایش تضمین‌های دولتی در بازپرداخت وام‌های اعطایی به کسب‌وکارهای خرد، کوچک و متوسط که تحت تأثیر ویروس کرونا فعالیتشان مختل شده است.
- کاهش نرخ وام‌ها برای کسب‌وکارهای کوچک و متوسط که آسیب زیادی از شیوع کرونا دیده‌اند. از بانک‌های محلی خواسته شده است نرخ سود وام خود را نسبت به نرخ اصلی وام‌دهی بانک مرکزی (که به‌عنوان نرخ پایه وام‌دهی مورد استفاده قرار می‌گیرد) کاهش دهند.
- کمک به حفظ اعتبار بنگاه‌هایی که به دلیل آسیب‌های اقتصادی ویروس کرونا در معرض خطر نکول بدهی قرار دارند، به گونه‌ای که خدشه‌ای به اعتبار بنگاه‌ها در نظام رتبه‌بندی اعتباری وارد نشود.
- اعطای وام به بنگاه‌های اقتصادی زیان‌دیده از شیوع کسب‌وکار
- عدم سخت‌گیری بانک‌ها به وام‌گیرندگان (متخلف) به دستور دولت چین
- همکاری با شرکت‌های بیمه جهت افزایش حمایت از کسب‌وکارهای آسیب‌دیده به ویژه به دلیل فسخ سفارشات، در کنار حمایت‌های لجستیک و اجرایی.
- پرداخت کمک هزینه به کسب‌وکارها جهت پرداخت دستمزد کارکنانی که در دوره درمان بیماری کرونا هستند یا در قرنطینه به سر می‌برند. این کمک هزینه از پنجاه درصد از حق بیمه بازنشستگی سهم نیروی کار تجاوز نمی‌کند.

✓ **معافیت یا کاهش حق بیمه تأمین اجتماعی کارفرمایان^۱**

- معافیت بنگاه‌های کوچک و متوسط از پرداخت حق بیمه کارفرما (شامل حق بیمه بازنشستگی، بیکاری و حوادث ناشی از کار) در بازه زمانی فوریه تا ژوئن ۲۰۲۰.
- کاهش ۵۰ درصدی حق بیمه سهم کارفرما (شامل حق بیمه بازنشستگی، بیکاری و حوادث ناشی از کار) برای شرکت‌های بزرگ در فاصله زمانی فوریه تا آوریل ۲۰۲۰.
- معافیت تمامی بنگاه‌های استان هوبی که شهر ووهان در آن واقع شده است (فارغ از اندازه بنگاه)، از پرداخت حق بیمه کارفرما (شامل حق بیمه بازنشستگی، بیکاری و حوادث ناشی از کار) در بازه زمانی فوریه تا ژوئن ۲۰۲۰.
- شرکت‌هایی که به دلیل شیوع کرونا با مشکل در تولید مواجه شده‌اند، می‌توانند پرداخت حق بیمه کارفرما را تا ۶ ماه به تعویق بیندازند.
- تعدیل ماه شروع پرداخت حق بیمه تأمین اجتماعی برای کارفرمایان از اول آوریل به اول ژوئیه (به‌طور عمده اجرا شده در شانگهای).
- تمدید و افزایش مهلت زمانی پرداخت حق بیمه تأمین اجتماعی برای کارفرمایان به مدت ۳ ماه پس از پایان ویروس کرونا.

^۱ شامل حق بیمه بازنشستگی، بیکاری و حوادث ناشی از کار

- استرداد حق بیمه بیکاری سهم کارفرما به آن دسته از بنگاه‌های کوچک و متوسط که علیرغم خسارات اقتصادی ناشی از ویروس کرونا اقدام به تعدیل نیرو نکرده‌اند. (به‌طور عمده اجرا شده در پکن - این مبلغ در شانگهای برابر با ۵۰ درصد از حق بیمه بیکاری سهم کارفرما است).

✓ ارائه یارانه تأمین اجتماعی به کسب‌وکارهای کوچک و متوسط

- ارائه کمک هزینه تأمین اجتماعی به بنگاه‌های کوچک و متوسط مستقر در پکن که در توسعه صنعتی این شهر اثرگذار هستند. چنانچه تا پایان آوریل، میانگین تعداد نیروی کار بنگاه نسبت به سال قبل تا ۲۰ درصد افزایش یافته باشد، بنگاه می‌تواند برای یک‌بار مشمول ۳۰ درصد کمک هزینه سهم بیمه تأمین اجتماعی به مدت سه ماه شود. چنانچه تعداد متوسط نیروی کار بنگاه در مقایسه با سال گذشته ۲۰ درصد و بیشتر افزایش یافته باشد، بنگاه مشمول ۵۰ درصد کمک هزینه تأمین اجتماعی برای مدت سه ماه خواهند شد (به‌طور عمده اجرا شده در پکن).

✓ معافیت یا کاهش اجاره بهای کسب‌وکارها

- شرکت‌های کوچک و متوسط که دارایی‌های سرمایه‌ای خود را از دولت اجاره کرده‌اند، در صورت پیروی از الزامات دولت در زمینه تعلیق و از سرگیری مجدد فعالیت‌ها (مطابق با مقررات پیشگیری از اپیدمیک شدن بیماری) و به‌طور هم‌زمان، در صورت عدم تعدیل کارکنان یا تعدیل حداقلی نیروی کار، می‌توانند از پرداخت اجاره‌بهای ماه فوریه معاف شوند. چنانچه مورد اجاره، ساختمان یا مستغلات برای دفتر کار باشد، بنگاه می‌تواند از کاهش ۵۰ درصدی اجاره بهای ماه فوریه بهره‌مند شود (به‌طور عمده اجرا شده در پکن - در شانگهای این تمهیدات به‌صورت معافیت از پرداخت اجاره‌بها در ماه‌های فوریه و مارس است. در استان گوانگ دونگ اجاره‌بهای استفاده از دارایی‌های دولتی برای ماه اول، معاف از پرداخت و برای ماه‌های دوم و سوم به‌صورت نیم‌بها خواهد بود). با این اقدام دولت، مالکین خصوصی املاک تجاری (مغازه‌ها و ساختمان‌های تجاری) نیز تشویق می‌شوند اجاره‌بهای دریافتی از مستأجران خود را کاهش دهند و یا ببخشند و در این‌صورت از کاهش مالیات بر دارایی یا مالیات زمین از سوی دولت برخوردار شوند.

✓ حذف عوارض اداری سربار بر کسب‌وکارها

- تعلیق دریافت انواع هزینه‌های اداری و دفتری از کسب‌وکارهای کوچک و متوسط، شامل انواع هزینه‌های مرتبط با عوارض جاده‌ای و معابر، عوارض فاضلاب و پسماند و هزینه تجهیزات مرتبط با بازرسی‌های ویژه. (به‌طور عمده اجرا شده در پکن).

✓ معافیت یا امهال مالیاتی کسب‌وکارها

- شرکت‌های کوچک و متوسط که به‌واسطه شیوع کرونا فعالیتشان آسیب‌دیده است، مجاز می‌باشند پرداخت مالیات خود را تا سه ماه به تعویق بیندازند (به‌طور عمده اجرا شده در پکن).

- معافیت از پرداخت مالیات بر دارایی برای کسب‌وکارهای واجد شرایط (به‌طور عمده اجرا شده در استان گوانگ دونگ)

✓ پرداخت یارانه به فعالیت‌های تحقیق و توسعه کسب‌وکارها

- ارائه کمک هزینه تحقیق و توسعه (R&D) به کسب‌وکارهای کوچک و متوسط فعال در حوزه علم و فناوری (به‌طور عمده اجرا شده در خصوص کسب‌وکارهای دانش‌بنیان مستقر در پارک فناوری ژونگ‌گوآن چون¹)

✓ تحریک تجارت خارجی

- معافیت از پرداخت تعرفه یا مالیات بر ارزش‌افزوده به‌منظور واردات تجهیزات مقابله با شیوع کرونا
- افزایش حمایت مالی از مناطق همکاری اقتصادی مرزی در راستای از سرگیری کار و تولید و گسترش تجارت فرامرزی. ادارات بازرگانی و بانک‌های صادرات و واردات موظف شده‌اند به منظور تثبیت تجارت و سرمایه‌گذاری خارجی هماهنگی‌های لازم را انجام دهند و با ارائه خدمات باکیفیت به مناطق همکاری اقتصادی مرزی و کسب-وکارهای آنها به حل مشکل سرمایه در گردش و تأمین اعتبار برای از سرگیری کار و تولید در این مناطق و بهبود زنجیره تأمین تجارت خارجی کمک کنند².

✓ حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی

- حمایت ویژه از پروژه‌های بزرگ سرمایه‌گذاری و همکاری نزدیک دولت‌های محلی با سرمایه‌گذاران خارجی این پروژه‌ها در مرتفع ساختن چالش‌های پیش آمده، به‌خصوص در خصوص اختلال‌های بخش ساخت‌وساز.

✓ حمایت از کسب‌وکارها برای خرید خدمات دورکاری

- ارائه کمک هزینه به کسب‌وکارهای کوچک و متوسط به‌منظور آموزش کارکنان به‌صورت آنلاین و تهیه امکانات مرتبط با دورکاری در شرایط شیوع کرونا.
- کمک به از سرگیری فعالیت کسب‌وکارها از طریق مساعدت آنها در انجام اقدامات پیشگیرانه قبل از شروع مجدد فعالیت‌ها، از جمله کمک در تأمین ماسک، داماسنج و مواد ضدعفونی کننده.
- حمایت ویژه از استارت‌آپ‌های موفق در حوزه خدمات درمانی آنلاین و تجهیزات پزشکی.

✓ حمایت از کسب‌وکارهای بهداشتی

- مساعدت ویژه به شرکت‌های تولیدکننده دارو، تجهیزات پزشکی، ماسک، عینک و اقلام بهداشتی محافظتی.

¹ Zhongguancun

² - <http://english.mofcom.gov.cn/article/newsrelease/significantnews/202003/20200302950054.shtml>. General Office of the Ministry of Commerce and General Office of the Export-Import Bank of China Jointly Issue the Circular on Responding to the COVID-19. March 25, 2020.

- ارائه حمایت‌های کلیدی برای استارت‌آپ‌های تخصصی در حوزه‌های خدمات بهداشت بر خط، نوآوری در دارو و درمان، عرضه تجهیزات پزشکی و درمانی و عرضه خدمات درمان.

ب- حمایت‌های غیرمالی^۱

- کسب‌وکارهای کوچک و متوسطی که با دولت قرارداد همکاری دارند و به دلیل شیوع کرونا نمی‌توانند تعهدات خود را به موقع به انجام برسانند، می‌توانند از مدت زمان بیشتری برای ایفای تعهدات خود بهره‌مند شوند.
- ارائه حمایت‌های حقوقی از طریق استقرار سازوکار رسیدگی به فوریت‌های حقوقی مرتبط با شکایات و منازعات پیش آمده در قراردادها و روابط کارگر و کارفرما به دنبال شیوع ویروس کرونا.
- ارائه اسناد مثبت از سوی سازمان توسعه تجارت بین‌الملل شانگهای به طرفین خارجی کسب‌وکارهایی که به دلیل بروز شرایط فورس ماژور شیوع کرونا نتوانسته‌اند تعهدات بین‌المللی خود را ایفا کنند (به‌طور عمده اجرا شده در شانگهای).
- تعامل نزدیک دولت‌های محلی با سرمایه‌گذاران خارجی و تسریع ارائه مصوبات مرتبط با مجوزهای گمرکی در راستای کمک به از سرگیری فعالیت سرمایه‌گذاران خارجی.
- حفظ و برقراری تعامل با سرمایه‌گذاران خارجی با استفاده از ظرفیت‌های فضای مجازی در غیاب امکان برگزاری جلسات تجاری رو در رو و انجام سفرهای کاری، در راستای مدیریت پروژه‌های سرمایه‌گذاری خارجی.
- تشویق کسب‌وکارها به اتخاذ سیاست‌های شغلی منعطف مانند کاهش دستمزد، چرخش شغلی و ساعات کاری شناور در راستای حفظ اشتغال پایدار و عدم تعدیل نیروی کار.
- تقویت اکوسیستم کسب‌وکارهای اینترنتی از جمله فروشگاه‌های آنلاین، آموزش اینترنتی، دورکاری، بازی و سرگرمی‌های مجازی و تحویل هوشمند.

^۱ برگرفته از:

- <https://www.china-briefing.com/news/chinas-support-foreign-invested-enterprises-cope-covid-19-outbreak/>. China's Support for Foreign-Invested Enterprises to Cope with the COVID-19 Outbreak. February 25, 2020.
- <https://www.china-briefing.com/news/china-reduce-social-insurance-commitments-smes-short-term-coronavirus-impact/>. China to Reduce Corporate Social Insurance Premiums, Defer Housing Provident Fund Payment. February 21, 2020.
- <https://www.china-briefing.com/news/chinas-latest-regional-measures-to-support-smes-during-coronavirus-outbreak/>. China's Latest Regional Measures to Support SMEs during the Coronavirus Outbreak. February 11, 2020.
- <https://cutt.ly/7twUxi>. Shanghai's 28 Measures to Aid Battle Against Novel Coronavirus. February 9, 2020.

۱-۲- اقدامات حمایتی دولت چین مرحله دوم (از ماه چهارم تا ماه هشتم ۲۰۲۰)

الف- تمدید حمایت‌های مالی

- کاهش ذخیره قانونی بانک‌ها و در نتیجه افزایش وام‌دهی به کسب‌وکارها.^۱
- توزیع کالا بزرگ‌های هفتگی (به ارزش ۷ الی ۱۵ دلار) از طرف بیشتر دولت‌های استانی چین (برای نمونه، استان جیانگسو) برای تأمین اقلام اساسی خانوار و با هدف کمک به احیاء خرده‌فروشی در دوره بازگشایی کسب‌وکارها (منبع، همان^۱).
- کاهش هرچه بیشتر هزینه‌های بنگاه، شامل کاهش ۵ درصدی تعرفه برق واحدهای صنعتی و کاهش ۱۵ درصدی تعرفه‌های مخابرات (در مجموع، تمام تخفیف‌های اعمالی از ابتدای پاندمی، برای بنگاه‌های این کشور صرفه‌جویی معادل با ۴۴ میلیارد دلار به همراه داشته است)^۲.
- افزایش مخارج مالی دولت با فروش اوراق قرضه ویژه دولتی (تا سقف ۳۹۴ میلیارد دلار) با هدف افزایش سرمایه‌گذاری زیرساختی^۳.
- معافیت بنگاه‌های کوچک استان هوبی از پرداخت مالیات بر ارزش افزوده ۳ درصدی و کاهش نرخ مالیات بر ارزش افزوده بنگاه‌های کوچک خارج از استان هوبی از ۳ درصد به یک درصد، از اول ماه مارس تا پایان ۳۱ دسامبر ۲۰۲۰^۴.
- امهال مالیات بر درآمد برای بنگاه‌های کوچک با حاشیه سود پایین و کسب‌وکارهای شخصی از اول می تا ۳۱ دسامبر ۲۰۲۰^۵.
- اعمال تخفیف مالیاتی ۹ درصدی بر صادرات کالاها و تخفیف ۱۳ درصدی در ۲ گروه کالایی، درکنار معافیت ۱۴۶۴ گروه کالایی از مالیات صادرات)^۶.
- کاهش نرخ بهره تسهیلات خرید دین و تنزیل مجدد توسط بانک مرکزی چین از ابتدای ژوئیه ۲۰۲۰، با هدف تأمین اعتبار ارزان قیمت برای بخش کشاورزی و بنگاه‌های تجاری کوچک^۷.

1- <https://www.cfr.org/blog/china-navigating-economic-reboot>. China: Navigating an Economic Reboot. April 27, 2020.

2- <https://www.china-briefing.com/news/china-announces-fee-cuts-companies-expected-save-rmb-310-billion-2020/>. China Announces More Fee Cuts, Companies Expected to Save RMB 310 billion in 2020. June 24, 2020.

3- <https://www.china-briefing.com/news/chinas-stimulus-measures-after-covid-19-different-from-2008-financial-crisis/>. Why China's COVID-19 Stimulus Will Look Different Than in the Past. April 6, 2020.

4- <https://www.china-briefing.com/news/china-extends-vat-preferential-policy-small-scale-taxpayers-end-2020/>. China Extends VAT Preferential Policy for Small-Scale Taxpayers to the End of 2020. May 9, 2020.

5- http://english.www.gov.cn/statecouncil/ministries/202005/30/content_WS5ed1fe2dc6d0b3f0e949916b.html. China defers income tax payments for small firms, household businesses. May 30, 2020.

6- http://english.www.gov.cn/statecouncil/ministries/202004/01/content_WS5e83d139c6d0c201c2cbfe85.html. Preferential policies to cut tax load of SMEs. Apr 01, 2020.

7- http://english.www.gov.cn/policies/policywatch/202007/02/content_WS5efd1797c6d05a0f89706839.html. Central bank cuts interest rates to boost real economy. Jul 02, 2020.

- تخصیص یارانه ۷.۶ میلیارد دلاری به تثبیت و توسعه مشاغل، در کنار تخصیص بودجه از محل صندوق‌های بیمه بیکاری به مهارت‌آموزی‌های شغلی در راستای تأمین معیشت شهروندان و با هدف ایجاد ۹ میلیون شغل جدید^۱.
- تمدید کاهش عوارض شرکت‌های وارداتی و صادراتی در راستای تثبیت تجارت خارجی، شامل کاهش عوارض ساخت بنادر که به واردکنندگان و صادرکنندگان تعلق می‌گیرد و تخفیف ۵۰ درصدی عوارض آلودگی‌های نفتی کشتی‌ها تا ۳۱ دسامبر ۲۰۲۰.

ب- حمایت‌های مالی از بخش‌ها و صنایع اولویت‌دار

- انتقال زیان مالیاتی بنگاه‌ها در رسته فعالیت‌های حمل‌ونقل، پذیرایی، گردشگری و صنایعی که بیشترین آسیب را از اپیدمی کرونا دیده‌اند به سال‌های آتی تا ۸ سال (این مهلت زمانی از ۵ سال به ۸ سال افزایش یافته است)^۲.
- پرداخت کمک هزینه به آژانس‌های مسافرتی خصوصی (به ارزشی بالغ بر ۷۰،۷۰۰ دلار) در شهر شیامن، به منظور ارائه تخفیف به مشتریان تورهای داخلی^۳.
- تمدید معافیت‌های مالیاتی و همچنین استمرار پرداخت یارانه (اگرچه مبلغ یارانه‌ها کاهش یافته است) به صنعت خودروسازی برای حمایت از خودروهای انرژی جدید چین (NEV)^۴ - شامل خودروهای برقی و هیبریدی - که به شدت تحت تأثیر کرونا آسیب دیده‌اند^۵.
- حمایت از صنعت خودروسازی از طریق اعمال معافیت مالیاتی برای خرید خودروهای انرژی جدید از اول ژانویه ۲۰۲۱ تا ۳۱ دسامبر ۲۰۲۲.
- کاهش مالیات بر ارزش افزوده برای فروشندگان خودروهای دست دوم (از ۲ درصد به ۰.۵ درصد) از اول ماه می ۲۰۲۰ تا ۳۱ دسامبر ۲۰۲۳.

¹- http://english.www.gov.cn/news/topnews/202005/22/content_WS5ec79970c6d0b3f0e9498500.html. China to enhance financial support to ensure employment. May 22, 2020.

²- http://english.www.gov.cn/news/topnews/202006/26/content_WS5ef590dec6d05a0f897062d2.html. China's progress on economic resumption. Jun 26, 2020.

³- <https://www.ww01.net/en/archives/65964>. Travel agency executive reads: Support policy is gradually implemented, but the "holes" have not been completed. May 11, 2020.

⁴- <https://www.cfr.org/blog/china-navigating-economic-reboot>. China: Navigating an Economic Reboot. April 27, 2020.

⁵- New Energy Vehicle (NEV) industry

⁶- <https://www.china-briefing.com/news/managing-china-business-during-coronavirus-outbreak-updates-advisory/>. Managing Your China Business During the Coronavirus Outbreak. April 30, 2020.

⁷- <https://www.china-briefing.com/news/china-electric-vehicles-hybrid-vehicles-industry-incentives-extended-investment-new-infrastructure/>. Incentives for China's New Energy Vehicles Industry. May 5, 2020.

⁸- <https://www.china-briefing.com/news/china-covid-19-policy-tracker-benefiting-business-enterprises-comprehensive-updated-list/>. China's Support Policies for Businesses Under COVID-19: A Comprehensive List. July 3, 2020.

- حمایت از صنعت نیمه‌هادی‌ها، مدارهای یکپارچه و کسب‌وکارهای فعال در حوزه نرم‌افزار (به عنوان بزرگ‌ترین بازار تجهیزات نیمه‌هادی جهان)، از جمله تخفیف‌های مالیاتی، تأمین مالی، حافظت از IP، حمایت از تحقیق و توسعه، صادرات و واردات محصولات فناوری نیمه‌هادی و نرم‌افزاری و تقویت استعدادهاى این حوزه^۱.
- معافیت صنعت فیلم‌سازی از پرداخت مالیات بر ارزش افزوده ناشی از عواید حاصل از خدمات نمایش فیلم از اول ژانویه ۲۰۲۰ تا ۳۱ دسامبر ۲۰۲۰^۲.
- معافیت بنگاه‌های فعال در صنعت فیلم‌سازی از پرداخت مالیات تولیدات فرهنگی از اول ژانویه ۲۰۲۰ تا ۳۱ دسامبر ۲۰۲۰ برای بنگاه‌های استان هوبی؛ و از اول ژانویه ۲۰۲۰ تا ۳۱ اوت ۲۰۲۰ برای بنگاه‌های خارج از استان هوبی (منبع: همان^۳).
- کاهش مالیات بر درآمد (از میزان استاندارد ۲۵ درصد به ۱۵ درصد) برای سرمایه‌گذاران در صنایع دارای اولویت توسعه در استان‌های غربی چین از اول ژانویه ۲۰۲۱ تا ۳۱ دسامبر ۲۰۳۰ (سرمایه‌گذاران خارجی بالقوه تا اول ژانویه ۲۰۲۱ برای انجام تحقیقات بازار پیش از ورود به سرمایه‌گذاری زمان خواهند داشت)^۳.

ج- حمایت‌های زیرساختی

- تسهیل تحول دیجیتالی بنگاه‌های کوچک و متوسط به سمت مدل‌های تجاری جدید اقتصاد دیجیتال. اخیراً ایجاد پارک‌ها و خوشه‌های صنعتی مجازی در دستور کار این کشور قرار گرفته است و کسب‌وکارهای پیشرو تشویق می‌شوند تا صنایع بالادستی و پائین‌دستی خود را به استفاده بیشتر از فرصت‌های اقتصاد دیجیتال سوق دهند^۴.
- حمایت از توسعه گردشگری روستایی و تسهیل احیاء بازار گردشگری از طریق تسریع احداث زیرساخت‌های گردشگری و ایجاد مسیرهای باکیفیت گردشگری روستایی با هدف ازسرگیری کار و تولید در بخش گردشگری روستایی^۵.
- استفاده بهینه دولت از ظرفیت‌های بازار سرمایه به منظور تأمین سرمایه بانک‌های کوچک و متوسط^۶. (بانک‌های تجاری دولتی بزرگ در مقایسه با بانک‌های کوچک‌تر آسیب کمتری از همه‌گیری کووید-۱۹ دیده‌اند. زیرا کسب وکارها در زمینه بازپرداخت تسهیلات اعطایی این بانک‌ها با مشکل مواجه شده‌اند)^۷.

^۱- <https://www.china-briefing.com/news/china-incentives-integrated-circuit-software-enterprises-us-china-technology-decoupling/>. China's Incentives for Integrated Circuit, Software Enterprises. August 6, 2020.

^۲<https://www.china-briefing.com/news/chinas-film-industry-benefit-new-support-policies-tax-breaks/>. China's Film Industry to Benefit from New Support Policies, Tax Breaks. June 17, 2020.

^۳ <https://www.china-briefing.com/news/china-extends-15-percent-profits-tax-qualifying-investors-western-regions-january-1-2021/>. China Extends 15% Profits Tax to Qualifying Investors in its Western Regions. May 7, 2020.

^۴http://english.www.gov.cn/statecouncil/ministries/202005/14/content_WS5ebc8218c6d0b3f0e94979c4.html. China to promote digital transformation of SMEs. May 14, 2020.

^۵http://english.www.gov.cn/statecouncil/ministries/202007/18/content_WS5f123135c6d00bd0989c61f7.html. China vows to boost rural tourism development with package of measures. Jul 18, 2020.

^۶ http://www.xinhuanet.com/english/2020-04/08/c_138958770.htm. China takes steps to prop up virus-hit economy. April 8, 2020.

^۷<https://thediplomat.com/2020/07/chinas-banking-sector-faces-multiple-challenges-after-covid-19/>. China's Banking Sector Faces Multiple Challenges After COVID-19. July 11, 2020.

- برداشتن محدودیت سقف مالکیت خارجی در مورد بانک‌ها، شرکت‌های اوراق بهادار، شرکت‌های بیمه، شرکت‌های مدیریت سرمایه چینی، شرکت‌های سرمایه‌گذاری مشترک و صندوق‌های مالی به منظور کمک به بازگشایی کسب و کارها^۱.
- ارائه بسته اصلاحات مالی شامل ارزیابی خدمات مالی بانک‌ها به کسب و کارهای کوچک و خرد، اصلاح بانک‌های کوچک و متوسط و تعمیق اصلاح ساختاری سمت عرضه در صنعت تأمین مالی با هدف افزایش کارایی بازارهای مالی، بهبود حاکمیت شرکتی بانک‌های کوچک و متوسط، تقویت ظرفیت تأمین مالی بخش واقعی اقتصاد و حمایت از کسب و کارهای کوچک‌تر^۲.

¹http://english.www.gov.cn/policies/policywatch/202004/07/content_WS5e8bd458c6d0c201c2cc0509.html. Opening-up policies to boost competence of financial sector. Apr 07, 2020.

²http://english.www.gov.cn/policies/policywatch/202006/04/content_WS5ed829c9c6d0b3f0e94998bb.html. Reforms bring big benefits for small firms. Jun 04, 2020.

پیوست ۲- اهم اقدامات حمایتی سایر کشورها (از مارس تا جولای ۲۰۲۰)

گسترده‌گی حوزه عملکرد ویروس کرونا و نرخ بالای انتقال آن از فردی به فرد دیگر، موجب شد که علاوه بر کشور چین، تا کنون بیش از ۲۰۰ کشور جهان از آسیای جنوب شرقی، خاورمیانه، تا قلب اروپا، آمریکا، استرالیا و آفریقا، متأثر از پیامدهای مخرب انسانی، اجتماعی و اقتصادی شیوع گسترده این ویروس گردند، به نحوی که می‌توان گفت در حال حاضر پاندمی ویروس کرونا در جهان به وقوع پیوسته است، لذا کشورهای مختلف جهان هر یک سیاست‌هایی را به منظور مدیریت و کنترل حوزه‌های اثرگذاری این ویروس اجرا کرده‌اند. بر این اساس، در ادامه بر اساس گزارش صندوق بین‌المللی پول، به بررسی اهم سیاست‌هایی که سایر کشورهای جهان به منظور کاهش آثار مخرب اقتصادی این ویروس بر کشورشان در سه حوزه مالی، پولی و ارزی تا جولای ۲۰۲۰ اجرایی کرده‌اند، پرداخته می‌شود.^۱

بر اساس رصد مستمر صندوق بین‌المللی پول از مارس تا جولای ۲۰۲۰ نشان می‌دهد که کشورهای مختلف جهان، به منظور مدیریت و کنترل پیامدهای اقتصادی شیوع این ویروس بر اقتصاد کشورشان سیاست‌های متنوع حمایتی را اجرایی کرده‌اند. بررسی سیاست‌های اعمالی از سوی دولت‌ها در مواجهه با همه‌گیری ویروس کرونا برخی نقاط مشترک را در این خصوص نشان می‌دهد. در حوزه مالی از مهم‌ترین مشوق‌های ارائه شده از سوی دولت‌ها ارائه وام و ضمانت وام برای کسب و کارهای متأثر از بحران کرونا است. دولت‌ها همچنین برای مقابله با بیکاری و موج گسترده اخراج در بنگاه‌های اقتصادی، از شرکت‌هایی که کارمندان خود را حفظ کردند با پرداخت بخشی از حقوق این کارمندان حمایت می‌کنند. در زمینه سیاست‌های پولی کاهش نرخ بهره، ارائه سیاست‌های جدید در رابطه با اوراق سرمایه و تشکیل صندوق‌های تثبیت اقتصادی از جمله اقدامات مشترک در کشورهای مختلف است. نکته مهم دیگر در رابطه با سیاست‌های اقتصادی متأثر از بحران کرونا در دنیا، تداوم سیاست‌های تشویقی می‌باشد. در اکثر کشورها با توجه به تداوم پاندمی و اثرات اقتصادی مرتبط با آن، بسته‌های مشوق در ماه‌های پس از شیوع ویروس چندین بار مورد بازبینی قرار گرفته و معمولاً حمایت‌ها تمدید شده است.

۱-۲ ایالات متحده آمریکا

سیاست‌های مالی:

۱. اختصاص ۴۸۳ میلیارد دلار:
 - ✓ اعطای ۳۲۱ میلیارد دلار به اداره کسب و کارهای کوچک برای ارائه وام و ضمانت‌نامه به منظور کمک به مشاغل کوچکی که کارگران خود را حفظ می‌کنند.
 - ✓ ۶۲ میلیارد دلار برای اداره کسب و کارهای کوچک به منظور ارائه وام و کمک‌هزینه به این کسب و کارها
 - ✓ ۷۵ میلیارد دلار برای بیمارستان‌ها
 - ✓ ۲۵ میلیارد دلار برای توسعه آزمایش کرونا
۲. اختصاص ۲,۳ تریلیون دلار (حدود ۱۱ درصد از GDP) به منظور مقابله با ویروس کرونا اختصاص داده است. شامل:

^۱ <https://www.imf.org/en/Topics/imf-and-covid19/Policy-Responses-to-COVID-19#G>

- ✓ ۲۹۳ میلیارد دلار به منظور ارائه تخفیف مالیاتی برای یک دوره به اشخاص
- ✓ ۲۶۸ میلیارد دلار برای افزایش مزایای بیکاری
- ✓ ۲۵ میلیارد دلار برای تأمین یک شبکه امن مواد غذایی برای گروه‌های آسیب‌پذیر
- ✓ ۵۱۰ میلیارد دلار برای جلوگیری از ورشکستگی شرکت‌ها از طریق اعطای وام و ضمانت‌های بانکی
- ✓ ۳۴۹ میلیارد دلار برای ارائه وام و ضمانت به مشاغل کوچکی که کارگران خود را حفظ می‌کنند.
- ✓ ۱۰۰ میلیارد دلار برای کمک به بیمارستان‌ها
- ✓ ۱۵۰ میلیارد دلار برای کمک به دولت مرکزی و دولت‌های ایالتی
- ✓ ۴۹,۹ میلیارد دلار برای کمک‌های بین‌المللی

۳. تصویب چند قانون برای مقابله با ویروس کرونا: بر اساس یک قانون تازه تصویب^۱ مبلغ ۸,۳ میلیارد دلار و بر حسب قانونی دیگر^۲ مبلغ ۱۹۲ میلیارد دلار به این موضوع اختصاص داده که این دو در مجموع چیزی در حدود یک درصد از GDP می‌باشند. موارد استفاده از این مبالغ:

- ✓ آزمایش کرونا، توسعه واکسن، مراقبت‌های درمانی، پشتیبانی از مراکز کنترل و پیشگیری از بیماری
- ✓ ۲ هفته مرخصی با حقوق و حداکثر تا ۳ ماه مرخصی اضطراری برای افراد آلوده با پرداخت دوسوم حقوق، کمک‌هزینه تأمین مواد غذایی و ارائه این مبالغ به ایالت‌ها برای تأمین مالی افزایش بیمه بیکاری
- ✓ افزایش یارانه وام‌های اداره کسب و کارهای کوچک
- ✓ ۱,۲۵ میلیارد دلار برای کمک‌های بین‌المللی

سیاست‌های پولی و کلان مالی

نرخ بهره فدرال رزرو کاهش و به ۰-۰,۲۵ رسیده است. خرید اوراق خزانه^۳ به هر میزانی که لازم است در دستور کار قرار گرفته است. هزینه پنجره تنزیل^۴ (شیوه استقراض بانک‌های تجاری از بانک مرکزی) کاهش پیدا کرده است. هزینه‌های موجود برای خط مبادله با بانک‌های مرکزی مهم کاهش پیدا کرده و سررسید عملیات مبادله ارزی تمدید یافته است. خط مبادله دلار آمریکا با سایر بانک‌های مرکزی نیز گسترش پیدا کرد. همچنین، بانک مرکزی آمریکا تسهیلاتی را برای حمایت از جریان اعتبار^۵ معرفی کرد که در برخی موارد از طریق منابع صندوق تثبیت ارز^۶ پشتیبانی می‌شود. علاوه بر آن آژانس‌های

¹ Coronavirus Preparedness and Response Supplemental Appropriations Act

² Families First Coronavirus Response Act

³ Treasury Securities

⁴ The Discount Window

⁵ Flow of Credit

⁶ Exchange Stabilization Fund

نظارتی، حمایت همه‌جانبه خود را از بانک‌هایی که سرمایه و سپر نقدینگی^۱ خود را برای اعطای وام و کمک به خانوارها و کسب‌وکارها استفاده کنند، اعلام نمود.

۲-۲- کره جنوبی

سیاست‌های مالی

در تاریخ ۱۷ مارس ۲۰۲۰ مجمع ملی^۲ اولین مکمل بودجه را تصویب کرد که شامل ۱۰,۹ تریلیون بودجه برای هزینه‌های کنترل و درمان بیماری، وام و ضمانت برای کسب و کارهای متأثر از بیماری، حمایت از خانوارهای تحت تأثیر و حمایت از اقتصاد محلی بود.

✓ در تاریخ ۳۰ آوریل مجمع ملی دومین مکمل بودجه را تصویب کرد. این مکمل شامل اضافه کردن ۸ تریلیون به ۱۴,۳ تریلیون وون کره بود که برای ارائه به خانوارها تخصیص داده شده بود و برای تأمین اعتبار برنامه پرداخت کمک اضطراری^۳ اختصاص یافت.

✓ در تاریخ ۳ جولای سومین مکمل بودجه تصویب شد. این بسته شامل ۲۳,۷ تریلیون وون هزینه اضافی به منظور تأمین مالی حمایت از شرکت‌ها، گسترش اشتغال و امنیت اجتماعی، کنترل بیماری و صنایع سبز و دیجیتال است.

سیاست‌های پولی و کلان مالی

بانک کره (بانک مرکزی کره)^۴ اقدامات متنوعی انجام داده است تا از تداوم شرایط پولی انطباق پذیر و تسهیل نقدینگی در سیستم مالی اطمینان حاصل کند. اهم این اقدامات شامل:

- ✓ کاهش نرخ بهره از ۱,۲۵ درصد به ۰,۵ درصد
- ✓ افزایش فهرست شرکت‌کنندگان عملیات بازار باز که برخی مؤسسات مالی غیر بانکی منتخب را نیز شامل شود.
- ✓ افزایش وثایق عملیات بازار باز که اوراق بانکی و برخی اوراق قرضه از شرکت‌ها و سازمان‌های دولتی را نیز شامل شود.
- ✓ خرید اوراق خزانه دولت کره به ارزش ۳ تریلیون وون
- ✓ بانک مرکزی کره همچنین برای تقویت منابع مالی در دسترس برای بنگاه‌های کوچک و متوسط سقف تسهیلات پشتیبانی وام با واسطه بانکی را در مجموع ۱۰ تریلیون وون (۰,۵ درصد از GDP) افزایش داده و نرخ بهره را به ۰,۲۵ کاهش داده است

✓ در تاریخ ۲۴ مارس رئیس‌جمهور این کشور برنامه تثبیت مالی را به ارزش ۱۰۰ تریلیون وون (۵,۳ درصد از GDP) اعلام نمود. مهم‌ترین ارکان این برنامه شامل موارد ذیل است:

¹ Liquidity Buffers

² National Assembly

³ Emergency Relief Payment Program

⁴ The Bank of Korea (BOK)

۱. گسترش اعطای وام بانک‌های دولتی و تجاری به شرکت‌های کوچک و متوسط، تجار خرد و شرکت‌های بزرگ (در این رابطه مورد به مورد بررسی و در خصوص اعطای وام تصمیم‌گیری می‌شود) این وام‌ها شامل وام‌های ضروری، تضمین‌های جزئی و کامل و وثیقه تعهدات وام می‌شود

۲. ایجاد یک صندوق تثبیت بازار اوراق قرضه^۱ برای خرید اوراق بهادار شرکت‌ها، اوراق بهادار تجاری و اوراق مال
۳. تأمین اعتبار توسط مؤسسات مالی عمومی برای انتشار اوراق قرضه شرکت‌ها از طریق وثیقه اوراق و خرید مستقیم اوراق قرض

۴. ایجاد یک صندوق تثبیت بازار سهام^۲ که توسط شرکت‌های هولدینگ، شرکت‌های مالی پیشرو و سایر مؤسسات مربوطه تأمین مالی می‌شود

۵. تأمین اعتبار کوتاه‌مدت در بازار پول از طریق وام‌های تأمین مالی سهام، خرید مجدد از سوی بانک مرکزی کره و حمایت از تأمین مالی مجدد از سوی مؤسسات مالی دولتی

✓ در تاریخ ۸ آوریل یک بسته عملیاتی به ارزش ۳۶ تریلیون وون (۱,۹ درصد GDP) به منظور تسهیل در محدودیت‌های موجود برای تأمین مالی صادرکنندگان اعلام شد که شامل افزایش میزان و کارایی اعتبارات تجاری و افزایش بیمه تجاری بود.

✓ در تاریخ ۲۲ آوریل اقدامات دیگری از سوی دولت اعلام شد که مجموع آن ۲۵ تریلیون وون (۱,۳ درصد از GDP) بود که عمدتاً از طریق ایجاد یک نهاد واسط مالی برای خرید اوراق بهادار شرکت‌ها^۳ و اوراق بهادار تجاری^۴ (۱۰ تریلیون وون) و تأمین مالی اعطای وام به شرکت‌های کوچک و متوسط (۱۰ تریلیون وون) عمل می‌کند. حمایت‌های مالی از صادرکنندگان و صنایع خاص نیز اعلام شد.

✓ در تاریخ ۲۲ آوریل رئیس جمهور کره اعلام کرد که یک صندوق تثبیت صنایع کلیدی^۵ با سرمایه ۴۰ تریلیون وون (۲,۱ درصد GDP) تأسیس خواهد شد که به وسیله بانک توسعه کره اداره شده و هدف آن حمایت از ۷ صنعت عمده این کشور شامل خطوط هوایی، کشتیرانی، کشتی‌سازی، خودرو، ماشین‌آلات، برق و ارتباطات است. این وجوه با انتشار اوراق قرضه تضمین شده توسط دولت و کمک‌های صندوق‌های خصوصی جمع‌آوری خواهد شد. حمایت‌ها نیز از طریق وام، ضمانت پرداخت و سرمایه‌گذاری صورت خواهد گرفت. به عنوان پیش شرط برای دسترسی به این حمایت‌ها، کسب و کارها باید میزان اشتغال خود را حفظ، پاداش عملکردها، سود سهام و سایر پرداختی‌ها را محدود و این مزایا را بعد از عادی‌سازی تجارت در آینده تقسیم نمایند.

¹ Bond Market Stabilization Fund

² Equity Market Stabilization Fund

³ Corporate Bonds

⁴ Commercial Paper

⁵ Key Industry Stabilization Fund

سیاست‌های نرخ ارز

بانک کره یک خط مبادله دوجانبه با بانک مرکزی امریکا به ارزش ۶۰ میلیارد دلار باز کرده است. سایر اقدامات صورت گرفته به منظور تسهیل تأمین ارز خارجی شامل:

- ✓ به طور موقت ۰,۱ درصد مالیات بر تعهدات ارزی غیر سپرده‌ای کوتاه‌مدت^۱ مؤسسات مالی به حالت تعلیق درآمد.
- ✓ کاهش موقتی حداقل نسبت پوشش نقدینگی ارزی^۲ برای بانک‌ها تا ۷۰ درصد (قبلاً ۸۰ درصد بود).

۳-۲- آلمان

سیاست‌های مالی

دولت آلمان به منظور غلبه بر بحران‌ها و پیامدهای ناشی از ویروس کرونا دو بودجه مکمل به ارزش ۱۵۶ میلیارد یورو (۴,۹ درصد GDP) در ماه مارس و ۱۳۰ میلیارد یورو (۴ درصد از GDP) را در ماه ژوئن به مرحله اجرا گذاشت. مقامات این کشور قصد دارند امسال ۲۱۸,۵ میلیارد یورو اوراق بدهی برای تأمین اعتبار این بسته‌ها منتشر کنند. شامل:

- ✓ هزینه برای تجهیزات مراقبت‌های بهداشتی، ظرفیت بیمارستان و تحقیق و توسعه (واکسن)
- ✓ دسترسی گسترده به کارهای کوتاه‌مدت، اعطای یارانه برای حفظ شغل و درآمد کارگران
- ✓ گسترش مزایای مراقبت از کودک برای والدین کم‌درآمد و دسترسی آسان‌تر به درآمد پایه برای خود اشتغال‌ها
- ✓ اختصاص ۵۰ میلیارد یورو برای کمک‌های مالی به صاحبان مشاغل کوچک و افراد خوداشتغالی که به شدت از شیوع ویروس آسیب دیدند و تعویق مالیات، بدون بهره، تا پایان سال و ۲ میلیارد یورو بودجه سرمایه‌گذاری برای استارت‌آپ‌ها
- ✓ افزایش موقت دوره بیمه بیکاری و مزایای مرخصی والدین
- ✓ بسته مشوق ارائه شده در ماه ژوئن مشتمل بر کاهش موقت مالیات بر ارزش افزوده، حمایت درآمدی از خانواده‌ها، کمک هزینه برای بنگاه‌های کوچک و متوسط به شدت آسیب‌دیده، حمایت مالی از دولت‌های محلی، افزایش ضمانت اعتبار صادرکنندگان و بانک‌های تأمین مالی صادرات و ارائه یارانه و سرمایه‌گذاری در انرژی‌های پاک و دیجیتال.
- ✓ دولت هم‌زمان از طریق صندوق تثبیت اقتصادی^۳ تازه تأسیس شده و بانک توسعه عمومی^۴، به دنبال گسترش ظرفیت دسترسی به ضمانت‌های وام عمومی برای همه شرکت‌ها در مقیاس‌های گوناگون با تخصیص حداقل ۷۵۷ میلیارد یورو (۲۴ درصد GDP) است. این دو بانک همچنین تسهیلاتی را برای تزریق سهام دولتی به شرکت‌های با اهمیت استراتژیک در دستور کار قرار دادند.

¹ Short-term Non-deposit Foreign Exchange Liabilities

² Minimum Foreign Exchange Liquidity Coverage Ratio

³ Economic Stabilization Fund (WSF)

⁴ The Public Development Bank (KfW)

علاوه بر دولت فدرال، دولت‌های ایالتی نیز در این کشور اقدامات خود را برای حمایت از اقتصاد اعلام کردند که شامل ۱۴۱ میلیارد یورو حمایت مستقیم و ۶۳ میلیارد یورو ضمانت وام در سطح ایالتی است.^۱

سیاست‌های پولی و کلان مالی

در حوزه پولی و کلان علاوه بر اقداماتی که در سطح حوزه یورو اتفاق افتاد، دولت آلمان برخی سیاست‌های خاص را در کشور خود اجرا کرد. از آن جمله:

- ✓ افزایش سرمایه تأمین نقدینگی کوتاه‌مدت برای شرکت‌ها از طریق بانک توسعه عمومی با همکاری بانک‌های تجاری
- ✓ تخصیص ۱۰۰ میلیارد یورو از طریق صندوق تثبیت اقتصادی برای تقویت وضعیت سرمایه شرکت‌های بزرگی که تحت تأثیر این پاندمی قرار گرفته‌اند.
- ✓ مهلت قانونی سه ماهه برای پرداخت وام‌های مصرف‌کننده^۲ که تا ۱۵ مارس بود تا ۳۰ ژوئن ۲۰۲۰ تمدید شد. این تمدید مهلت شامل وام‌هایی می‌شود که بازپرداخت آن تحت تأثیر بحران کووید ۱۹ قرار گرفته باشد.

۴-۲- عربستان سعودی

سیاست‌های مالی

کشور عربستان در تاریخ ۲۰ مارس ۷۰ میلیارد ریال سعودی (حدود ۱۸,۷ میلیارد دلار یا ۲,۸ درصد از GDP) برای بسته حمایت از بخش خصوصی اختصاص داده است. این بسته شامل تأخیر در پرداخت مالیات‌های دولتی و سایر هزینه‌های دولتی به منظور تأمین نقدینگی برای بخش خصوصی و افزایش تأمین مالی این بخش از طریق صندوق توسعه ملی است. دولت همچنین اعلام کرده است که یک بودجه اضافی به ارزش ۴۷ میلیارد ریال عربستان به وزارت بهداشت برای مبارزه با ویروس اختصاص می‌یابد. بهداشت تأمین مالی شده و بودجه اضافی به وزارت بهداشت تخصیص داده خواهد شد. از سوی دیگر با توجه به اینکه کاهش قیمت نفت سبب از دست رفتن درآمد دولت خواهد شد، مقامات این کشور اعلام کردند که بودجه قسمت‌های غیراوپیت‌دار در سال ۲۰۲۰ تا میزان ۵۰ میلیارد ریال عربستان (۲ درصد از GDP) کاهش پیدا خواهد کرد و به طرح‌های جدید دارای اولویت اختصاص می‌یابد.

- ✓ در تاریخ ۳ آوریل دولت اجازه استفاده از صندوق بیمه بیکاری به میزان ۹ میلیارد ریال عربستان (۰,۴ درصد از GDP) به منظور ارائه کمک به طور محدود به شرکت‌های بخش خصوصی که کارمندان عربستانی خود را حفظ کردند، صادر کرد و همچنین محدودیت‌ها برای جا به جایی کارگران در خارج از کشور و ترتیبات قراردادی آنها را تسهیل بخشید.
- ✓ در ۱۵ آوریل دولت برای کاهش اثرات پاندمی بر بخش خصوصی اقدامات دیگری شامل ارائه یارانه موقت برق به بخش بازرگانی، کشاورزی و صنعت (۰,۹ میلیارد ریال عربستان) را اعلام کرد.

^۱ سیاست‌های پولی کشور آلمان از طرف بانک مرکزی اروپا و برای کشورهای حوزه یورو ارائه شده است. با توجه به اینکه سیاست پولی مشخص آلمان به صورت جدا در گزارش نیامده، از این قسمت در گزارش استفاده نشده است.

^۲ Consumer Loans

- ✓ در پایان ماه می مقامات گمرک عربستان عوارض گمرکی طیف وسیعی از کالاهای وارداتی (حدود ۳۰۰۰ آیتیم) را افزایش دادند که از تاریخ ۲۰ ژوئن اجرایی می‌شود.
- ✓ در تاریخ ۱۶ ژوئن، صندوق توسعه صنعتی عربستان^۱ بسته تشویقی به ارزش ۳,۷ میلیارد ریال عربستان برای حمایت از ۵۳۶ بنگاه صنعتی بخش خصوصی که از همه‌گیری کووید ۱۹ متأثر شدند، اعلام کرد. یک صندوق جدید توسعه گردشگری نیز در تاریخ ۲۱ ژوئن تأسیس شد.
- ✓ در تاریخ اول جولای وزارت محیط زیست، آب و کشاورزی اقدامات حمایتی از بخش خصوصی مرتبط با کووید ۱۹ شامل تأخیر در پرداخت برخی از مالیات‌ها و عوارض و تمدید پرداخت حقوق کارگران عربستانی که در بخش خصوصی فعالیت می‌کردند، که در پایان ژوئن منقضی می‌شد، را تمدید کرد.
- ✓ در تاریخ ۱۴ جولای وزارت امور مالی طی یک برنامه ۶۷۰ میلیون ریالی پرداخت وام کسب و کارها را تا پایان سال به تعویق انداخت.

سیاست‌های پولی و کلان مالی

بانک مرکزی عربستان نرخ بهره خود را دو بار در طول امسال کاهش داده است. دولت در تاریخ ۱۴ مارس اعلام کرد که مبلغ ۵۰ میلیارد ریال عربستان (معادل ۱۳,۳ میلیارد دلار، ۲ درصد از GDP) برای بسته حمایت از بخش خصوصی مخصوصاً SMEها اختصاص می‌دهد که این مبلغ صرف تأمین مالی بانک‌ها می‌شود تا این توانایی را داشته باشند که پرداخت اقساط وام‌های کسب و کارها را به تعویق اندازند و همچنین بتوانند وام‌های جدیدی به فعالان اقتصادی اعطا نمایند. بانک مرکزی همچنین هزینه‌های انبارداری و واحدهای فروش و تراکنش‌های تجارت الکترونیک بخش خصوصی را به مدت سه ماه پوشش خواهد داد. دولت اعلام کرد که بانک مرکزی آمادگی دارد که تقاضای نقدینگی شرکت‌ها را در صورت نیاز تأمین نماید. در تاریخ اول ژوئن بانک مرکزی اعلام کرد که با تزریق ۵۰ میلیارد ریال عربستان به بخش بانکی از طریق جایگزینی سپرده‌ها برای حمایت از تأمین نقدینگی بانک‌ها و اعتباردهی به بخش خصوصی اقدام می‌کند.

۲-۵- ترکیه

سیاست‌های مالی

دولت ترکیه بسته ۱۰۰ میلیارد لیری ارائه داده است. این بسته مشتمل بر ۷۵ میلیارد لیر ترکیه (۱۱,۶ میلیارد دلار یا ۱,۵ درصد GDP) برای اقدامات مالی و ۲۵ میلیارد لیر ترکیه (۳,۸ میلیارد دلار یا ۰,۵ درصد از GDP) برای دوبرابر کردن اعتبار ضمانت تأمین مالی است. مهم‌ترین اقدامات حمایتی دولت ترکیه عبارت‌اند از:

- ✓ افزایش حداقل حقوق بازنشستگی و کمک‌های نقدی به خانواده‌های نیازمند
- ✓ کاهش یا به تأخیر انداختن مالیات برای صنایع متأثر از کرونا (به ویژه بخش گردشگری)

¹ The Saudi Industrial Development Fund (SIDF)

- ✓ تمدید مهلت تشکیل پرونده مالیات بر درآمد شخصی و شرکتی
- ✓ کاهش یا تعویق مالیات برای صنایع تحت تأثیر مانند گردشگری یا برای شهروندان^۱ بالای ۶۵ سال یا دارای سابقه بیماری مزمن
- ✓ تسهیل در پرداخت هزینه لوازم خانگی به دولت محلی
- ✓ ممنوعیت اخراج کارمندان مبتلا به مدت سه ماه با پرداخت یارانه از سوی دولت
- ✓ پرداخت دوسوم حقوق کارمندان در شرکت‌های آسیب‌دیده از سوی دولت
- ✓ استخدام ۳۲۰۰۰ کادر درمانی جدید و حداکثرسازی پرداخت‌های کارانه در این بخش
- ✓ کمک مستقیم به خطوط هوایی ترکیه
- ✓ اجازه خرید سهام شرکت‌های متضرر از سوی صندوق دارایی ترکیه^۲
- ✓ تصویب قانونی برای تزریق نقدینگی به میزان ۰,۴ درصد GDP به سه بانک دولتی ترکیه از سوی صندوق دارایی ترکیه که از طریق انتشار اوراق خزانه تأمین مالی می‌شود.
- ✓ در ماه ژوئن دولت اعلام کرد که با توجه به بسته‌های جدید مجموع اقدامات دولت برای مقابله با همه‌گیری کرونا به ۴۹۸ میلیارد لیر ترکیه رسید (۷۲ میلیارد دلار یا ۱۰,۸ درصد GDP).
- ✓ در تاریخ ۱۹ ژوئن قانون جدیدی به تصویب رسید که سقف انتشار اوراق قرضه داخلی دولت با مقاصد خاص را تا ۵ درصد پیش‌بینی بودجه ۲۰۲۰ بالا برد (قبلاً این سقف ۳ درصد بود).
- ✓ در تاریخ ۳۰ ژوئن، سیستم کمک‌هزینه کار کوتاه‌مدت که از کارگران بنگاه‌های تعطیل و نیمه تعطیل، حمایت‌های درآمدی می‌کند به دلیل فورس مازور تا یک ماه تمدید شد.

سیاست‌های پولی و کلان مالی

- بانک مرکزی ترکیه نرخ بهره را در تاریخ ۲۳ جولای مجدداً کاهش و به ۸,۲۵ درصد رسانده و یک بسته اقدامات مالی نیز ارائه نموده است. این بسته شامل:
- ✓ تسهیلات برای تأمین نقدینگی بنگاه‌ها با نرخ تخفیفی
 - ✓ کاهش ذخیره سپرده‌های ارزی برای بانک‌هایی که به اهداف افزایش اعطای وام به کسب‌وکارها دست یافتند.
 - ✓ اعطای تسهیلات جدید وام برای بنگاه‌های کوچک و متوسط در بخش صادرات
 - ✓ تأمین مالی موجودی انبار صادرکنندگان از طریق تمدید سررسید اعتبارهای موجود و جدید
 - ✓ بسته دوم اقدامات بانک مرکزی ترکیه در تاریخ ۳۱ مارس امکان افزایش خرید اوراق قرضه دولتی^۳ را فراهم کرده و مجموعه دارایی‌های مورد استفاده به عنوان وثیقه در معاملات بانک مرکزی را گسترش داد.

¹ Citizens

² Turkey Wealth Fund

³ Sovereign Bonds

- ✓ بسته سوم اقدامات حمایتی بانک مرکزی سقف تأمین اعتبار بانک مرکزی از طریق عملیات بازار آزاد را افزایش داد و بانک‌های عمده‌فروش اوراق قرضه مستقل را به منظور حفظ عمق بازار، تقویت سیاست‌های پولی و حمایت از نمایندگی‌های فروش اوراق قرضه دولتی تحت نظارت قرار داد. نهاد ناظر بر بانک‌ها اقدامات تاب‌آورانه را اعلام کرد که در درجه اول هدف آن محدود کردن اثر کاهش ارزش لیر ترکیه و افت قیمت اوراق قرضه بود. حداقل پرداخت برای کارت‌های اعتباری شخصی به ۲۰ درصد کاهش یافت و بانک‌ها بازپرداخت وام‌های کارت اعتباری برای خرید مسکن و خودرو را به تعویق انداختند. به شرکت‌های محلی که از این بحران آسیب دیدند، برای بازپرداخت وام بانکی یک مهلت قانونی ۳ ماهه اعطا شده است (اصل و بهره). به اجرا گذاشتن بدهی‌ها و فرآیند ورشکستگی (مگر در موارد مربوط به نفقه) به حالت تعلیق در آمده است.
- ✓ در تاریخ ۲۹ می سازمان تنظیم مقررات و نظارت بانکی^۱ نحوه محاسبه نسبت دارایی^۲ را اصلاح کرده و بدین ترتیب بانک‌ها را مجبور به اعطای وام‌های داخلی با استفاده از تأمین مالی بلندمدت کرد.
- ✓ در تاریخ اول ژوئن سه بانک دولتی ترکیه، کمپین‌های جدید اعطای وام خرده‌فروشی^۳ برای خرید مسکن و هزینه‌های مصرفی راه‌اندازی کردند.
- ✓ در تاریخ ۵ ژوئن بانک مرکزی اعلام کرد که ۲۰ میلیارد لیر از ۶۰ میلیارد لیر تخصیص یافته برای بازپرداخت تسهیلات اعتباری به صادرکنندگان به منظور دریافت وام برای سرمایه‌گذاری در پروژه‌های استراتژیک اعطا می‌شود.
- ✓ در تاریخ ۹ ژوئن سازمان تنظیم مقررات و نظارت بانکی سقف برنامه‌های اقساطی خرید خدمات با کارت اعتباری از خطوط هوایی، آژانس‌های مسافرتی و هتل‌ها را از ۱۲ ماه به ۱۸ ماه افزایش داد.
- ✓ در ماه ژوئن همچنین هیئت مدیره بازارهای سرمایه (آژانس نظارتی و تنظیم کننده مالی در ترکیه)^۴ ممنوعیت معاملات کوتاه‌مدت سی سهام برتر بورس استانبول را لغو کرد.
- ✓ در تاریخ ۲۸ جولای سازمان تنظیم مقررات و نظارت بانکی، بانک توسعه بین‌المللی را از برخی محدودیت‌ها برای دسترسی به نقدینگی لیره ترکیه معاف کرد.

۲-۶- امارات متحده عربی

سیاست‌های مالی

- دولت امارات بسته ۲۶,۵ میلیارد درهم امارات (۷,۲ میلیارد دلار یا ۲ درصد از GDP) را برای اقدامات مالی ارائه کرده است. این مبلغ شامل:
- ✓ ۱۶ میلیارد درهم (۴,۴ میلیارد دلار) مصوب دولت فدرال امارات برای حمایت از بخش خصوصی از طریق کاهش هزینه‌های گوناگون دولتی و تسریع در پروژه‌های زیرساختی موجود است.

¹ The Banking Regulation and Supervision Authority (BRSA)

² the Asset Ratio (AR)

³ retail loan

⁴ the Capital Markets Board

- ✓ ۹ میلیارد درهم (۲,۵ میلیارد دلار) برای دولت ابوظبی به‌عنوان بخشی از برنامه در حال اجرای محرک مالی "Ghadan-21" اختصاص یافت.
- ✓ ۱,۵ میلیارد درهم (۰,۴ میلیارد دلار) برای اقدامات دولت دبی به‌منظور کاهش هزینه‌های دولتی، یارانه‌های اختصاص داده شده به آب و برق و ساده‌سازی فرایندهای کسب و کار است.
- ✓ طرح‌های جدیدی برای ارائه یارانه به آب و برق به همراه ضمانت اعتبار و حمایت از نقدینگی برای شرکت‌های کوچک و متوسط این کشور اعمال می‌شود. علاوه بر آن، دولت ابوظبی کاهش یا تأخیر در هزینه‌ها و جریمه‌های دولتی همراه با تخفیف در پرداخت اجاره‌بهای واحدهای تجاری در بخش‌های گردشگری و مهمان‌پذیر را نیز در دستور کار قرار داده است.
- ✓ در تاریخ ۱۱ جولای دولت دبی بسته جدیدی به ارزش ۱,۵ میلیارد درهم (۰,۴ میلیارد دلار) برای کمک به توانایی انطباق اقتصاد این شیخ‌نشین با اثرات همه‌گیری کرونا اعلام کرد که شامل لغو برخی از جریمه‌های تعیین شده توسط دولت و گمرک و بازپرداخت مالیات به هتل‌ها و رستوران‌ها می‌شود.

سیاست‌های پولی و کلان مالی:

- بانک مرکزی امارات نرخ بهره خود را دو بار در طول سال جاری کاهش داده است. علاوه بر آن در تاریخ ۱۴ مارس دولت از بسته ۲۵۶ میلیارد درهمی (۷۰ میلیارد دلار یا ۲۰ درصد از GDP) رونمایی کرده است. شامل:
 - ✓ وام با نرخ بهره صفر به بانک‌ها (۵۰ میلیارد درهم)
 - ✓ ۱۵ تا ۲۵ درصد تخفیف برای ارائه وام به شرکت‌های کوچک و متوسط
 - ✓ محدود کردن هزینه‌های بانکی برای شرکت‌های کوچک و متوسط
 - ✓ اجازه استفاده بانک‌ها از سپرده‌های اضافی سرمایه^۲ (۵۰ میلیارد درهم)
 - ✓ افزایش نسبت وام به ارزش خریداران خانه برای بار اول به میزان ۵ درصد
 - ✓ چشم‌پوشی از کلیه هزینه‌های خدمات پرداخت برای ۶ ماه که توسط بانک مرکزی تأمین می‌شود.
 - ✓ اجازه به بانک‌ها برای تعویق بازپرداخت وام تا پایان سال ۲۰۲۰

^۱ این برنامه‌ای است که دولت ابوظبی در واکنش به چالش‌های اقتصاد جهانی در سال ۲۰۲۰ بوسیله یک بسته محرک اقتصادی به ارزش ۵۰ میلیارد درهم امارت و برای یک دوره سه ساله ارائه کرده است. تحت این پروژه ۱۶ طرح برای بهبود سهولت کسب و کار و کاهش هزینه‌های زندگی در امارات راه‌اندازی شد.

^۲ excess capital buffers

منابع

منابع فارسی

۱. اتاق اصناف ایران (۱۳۹۹)، مروری بر وضعیت اصناف و دریافت وام دوران کرونا.
۲. اتاق اصناف ایران (شهریور ۱۳۹۹)، گزارش وضعیت کسب و کارهای صنفی پس از بحران بیماری ویروس کرونا.
۳. اتاق تعاون ایران (۱۳۹۹) بسته پیشنهادی اتاق تعاون ایران (در راستای کاهش اثرات منفی شیوع ویروس کووید ۱۹ بر اقتصاد بخش تعاون).
۴. بانک جهانی (۱۳۹۹)، ناظر اقتصادی ایران؛ تسکین و همزیستی با تحریم‌ها و پاندمی ویروس کووید ۱۹، ص ۱۷.
۵. بخشنامه ریاست جمهوری، مورخ ۱۳۹۸/۱۲/۲۷، به شماره ۱۶۵۲۳۲، با موضوع عدم شمولیت محرومیت‌ها و ممنوعیت‌های ناظر بر چک‌های برگشتی
۶. بخشنامه سازمان تأمین اجتماعی، مورخ ۱۳۹۸/۱۲/۲۶، به شماره ۱۰۰۰/۹۸/۱۴۷۷۴ با موضوع امهال حق بیمه اسفندماه، فروردین و اردیبهشت ماه سهم کارفرما برای فعالیت‌ها و کارگاه‌های مشمول عناوین ده گانه
۷. بخشنامه سازمان تأمین اجتماعی، مورخ ۱۳۹۸/۱۲/۲۷، به شماره ۲۴۸۴۷۳، با موضوع بیمه بیکاری به علت شیوع کرونا
۸. بخشنامه‌های سازمان امور مالیاتی کشور، مورخ ۱۳۹۹/۰۱/۱۷، به شماره ۹۹/۲۴۶۳۴۷، مرتبط با شیوع ویروس کرونا
۹. بیانیه کانون کارآفرینان توسعه‌گرا (مرداد ۱۳۹۹)، راهکارهای کارآفرینان بخش خصوص برای غلبه بر بحران اقتصادی کشور در شرایط حساس کنونی.
۱۰. بیانیه کانون کارآفرینان توسعه‌گرا (مرداد ۱۳۹۹)، انتظارات کارآفرینان بخش خصوصی از سازمان‌ها و نهادهای وابسته به دولت و حاکمیت در ایام شیوع بیماری کرونا.
۱۱. تصویب نامه هیأت وزیران، مورخ ۱۳۹۹/۰۱/۱۱، به شماره ۱۶۷۷/۵۷۴۳۵، با موضوع استمهال حق بیمه و هزینه برق و گاز کسب و کارهای آسیب‌دیده
۱۲. تلیکانی شعله (اسفند ۱۳۹۸) اقدامات مؤثر دولتی در مقابله با اثرات بازدارنده اقتصادی ناشی از اپیدمی کرونا ویروس (مطالعه موردی کشور چین)، معاونت امور تعاون، دفتر ترویج، آموزش و تحقیقات.
۱۳. دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران (۱۶ فروردین ۱۳۹۹) بحران کرونا و اقدامات ابتکاری شرکت‌ها و کسب و کارها
۱۴. دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران با همکاری خبرگزاری جمهوری اسلامی (۹ فروردین ۱۳۹۹)، بحران کرونا و اقدامات ابتکاری شرکت‌ها و کسب و کارها
۱۵. دستورالعمل سازمان امور مالیاتی کشور، مورخ ۱۳۹۹/۰۱/۱۰، به شماره ۲۰۰/۹۹/۵۰۱، با موضوع اولویت‌های برنامه عملیاتی سازمان امور مالیاتی در اردیبهشت ماه سال جاری با توجه به شیوع بیماری کرونا
۱۶. شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی (اردیبهشت ۱۳۹۹)، اقتصاد کرونا؛ گزارش شماره (۴) کار و تأمین اجتماعی.
۱۷. شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی (اردیبهشت ۱۳۹۹)، اقتصاد کرونا؛ گزارش شماره (۲) تأمین مالی.
۱۸. شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی (فروردین ۱۳۹۹)، اقتصاد کرونا؛ گزارش شماره (۱) مالیات.

۱۹. کمیسیون تسهیل تجارت و مدیریت واردات (۱۳۹۹)، بررسی آسیب های وارده بر کسب و کارها در شرایط کرونا ویروس و ارائه رویکردهای اجرایی و سیاستی
۲۰. کمیسیون معادن و صنایع معدنی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران (۱۳۹۹)، ضرورت حمایت از کسب و کارها با فرض تداوم شیوع ویروس کرونا در نیمه دوم سال ۱۳۹۹
۲۱. مدنی زاده، علی (۱۳۹۹)، آثار کاهش قیمت نفت بر اقتصاد ایران، مرکز پژوهش های اتاق ایران.
۲۲. مرکز آمار ایران (خرداد ۱۳۹۹)، تأثیر ویروس کرونا بر کسب و کارهای ایرانی.
۲۳. مرکز پژوهش های اتاق ایران، مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی (۱۳۹۹)، پایش ملی محیط کسب و کار ایران.
۲۴. مرکز پژوهش های اتاق ایران، مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی (۱۳۹۹)، شاخص مدیران خرید (شامخ).
۲۵. مرکز پژوهش های مجلس (اردیبهشت ۱۳۹۹)، درباره مقابله با شیوع ویروس کرونا (۴۰) ارزیابی ابعاد اقتصاد کلان شیوع ویروس کرونا (ویرایش اول)، معاونت پژوهش های اقتصادی، شماره مسلسل ۱۷۰۱۱، صص ۲۶-۲۷.
۲۶. مرکز پژوهش های مجلس (اسفند ۱۳۹۸)، در باره مقابله با شیوع ویروس کرونا (بررسی آثار اقتصادی و پیشنهادهایی برای مدیریت تبعات آن)، معاونت پژوهش های اقتصادی.
۲۷. مصوبات ستاد ملی کرونا در حوزه مالیاتی
۲۸. مصوبات شورای پول و اعتبار در رابطه با ویروس کرونا در رابطه با ۷۵ هزار میلیارد تومان تسهیلات
۲۹. مصوبات شورای هماهنگی سران قوا
۳۰. معاونت امور اقتصادی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی (اسفند ۱۳۹۸)، درآمدی بر آثار شیوع ویروس کرونا بر اقتصاد ایران
۳۱. معاونت آموزشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، پژوهشکده آینده پژوهی و سلامت و مرکز تحقیقات آینده نگری و نوآوری سلامت (اسفند ۱۳۹۸)، ترجمه اقتصاد در زمان کووید ۱۹.
۳۲. معاونت توسعه کارآفرینی و اشتغال وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی (اسفند ۱۳۹۸)، پاندمی کرونا و نجات کسب و کارهای ایرانی (شش آموخته از چین، دو برنامه نوآورانه برای دولت، و دو فرصت توسعه برای ایران).
۳۳. موسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی (اردیبهشت ماه ۱۳۹۹)، بحران کرونا و جهان کار (ویرایش سوم سازمان بین المللی کار- ۲۹ آوریل ۲۰۲۰)، صص ۸-۵.

1. Ambikapathy B, Krishnamurthy K. Mathematical Modelling to Assess the Impact of Lockdown on COVID-19 Transmission in India: Model Development and Validation. JMIR Public Health and Surveillance. 2020;6(2):e19368.
2. Canabarro A, Tenorio E, Martins R, Martins L, Brito S, Chaves R. Data-Driven Study of the COVID-19 Pandemic via Age-Structured Modelling and Prediction of the Health System Failure in Brazil amid Diverse Intervention Strategies. medRxiv. 2020
3. ESCAP, U., UPU, U. P. U., & World Health Organization (WHO). (2020). How COVID-19 is Changing the World: A Statistical Perspective.
4. <http://english.mofcom.gov.cn/article/newsrelease/significantnews/202003/20200302950054.shtml>. General Office of the Ministry of Commerce and General Office of the Export-Import Bank of China Jointly Issue the Circular on Responding to the COVID-19. March 25, 2020.
5. http://english.www.gov.cn/news/topnews/202005/22/content_WS5ec79970c6d0b3f0e9498500.html. China to enhance financial support to ensure employment. May 22, 2020.
6. http://english.www.gov.cn/news/topnews/202006/26/content_WS5ef590dec6d05a0f897062d2.html. China's progress on economic resumption. Jun 26, 2020.
7. http://english.www.gov.cn/policies/policywatch/202004/07/content_WS5e8bd458c6d0c201c2cc0509.html. Opening-up policies to boost competence of financial sector. Apr 07, 2020.
8. http://english.www.gov.cn/policies/policywatch/202006/04/content_WS5ed829c9c6d0b3f0e94998bb.html. Reforms bring big benefits for small firms. Jun 04, 2020.
9. http://english.www.gov.cn/policies/policywatch/202006/22/content_WS5eeff00cc6d0a6946639c812.html. New policies will give small firms a leg up. Jun 22, 2020.
10. http://english.www.gov.cn/policies/policywatch/202007/02/content_WS5efd1797c6d05a0f89706839.html. Central bank cuts interest rates to boost real economy. Jul 02, 2020.
11. http://english.www.gov.cn/statecouncil/ministries/202004/01/content_WS5e83d139c6d0c201c2cbfe85.html. Preferential policies to cut tax load of SMEs. Apr 01, 2020.
12. http://english.www.gov.cn/statecouncil/ministries/202005/14/content_WS5ebc8218c6d0b3f0e94979c4.html. China to promote digital transformation of SMEs. May 14, 2020.
13. http://english.www.gov.cn/statecouncil/ministries/202005/18/content_WS5ec22ef0c6d0b3f0e9497e90.html. China's central bank pledges stronger counter-cyclical measures. May 18, 2020.
14. http://english.www.gov.cn/statecouncil/ministries/202005/30/content_WS5ed1fe2dc6d0b3f0e949916b.html. China defers income tax payments for small firms, household businesses. May 30, 2020.

15. http://english.www.gov.cn/statecouncil/ministries/202007/18/content_WS5f123135c6d00bd0989c61f7.html. China vows to boost rural tourism development with package of measures. Jul 18, 2020
16. http://www.xinhuanet.com/english/2020-04/08/c_138958770.htm. China takes steps to prop up virus-hit economy. April 8, 2020.
17. https://amar.org.ir/Portals/0/Files/abstract/1398/G_NRE_98-9MA.pdf
18. <https://cutt.ly/7twUxi>. Shanghai's 28 Measures to Aid Battle Against Novel Coronavirus. February 9, 2020.
19. <https://cutt.ly/7twUxi>. Shanghai's 28 Measures to Aid Battle Against Novel Coronavirus. February 9, 2020.
20. <https://multimedia.scmp.com/widgets/china/wuhanvirus/>
21. <https://thediplomat.com/2020/07/chinas-banking-sector-faces-multiple-challenges-after-covid-19/>. China's Banking Sector Faces Multiple Challenges After COVID-19. July 11, 2020.
22. <https://www.cbi.ir/showitem/20026.asp>
23. <https://www.cbi.ir/showitem/20175.aspx>
24. <https://www.cbi.ir/showitem/20346.aspx>
25. <https://www.cfr.org/blog/china-navigating-economic-reboot>. China: Navigating an Economic Reboot. April 27, 2020.
26. <https://www.cfr.org/blog/china-navigating-economic-reboot>. China: Navigating an Economic Reboot. April 27, 2020.
27. <https://www.china-briefing.com/news/china-announces-fee-cuts-companies-expected-save-rmb-310-billion-2020/>. China Announces More Fee Cuts, Companies Expected to Save RMB 310 billion in 2020. June 24, 2020.
28. <https://www.china-briefing.com/news/china-covid-19-policy-tracker-benefiting-business-enterprises-comprehensive-updated-list/>. China's Support Policies for Businesses Under COVID-19: A Comprehensive List. July 3, 2020.
29. <https://www.china-briefing.com/news/china-electric-vehicles-hybrid-vehicles-industry-incentives-extended-investment-new-infrastructure/>. Incentives for China's New Energy Vehicles Industry. May 5, 2020.
30. <https://www.china-briefing.com/news/china-extends-15-percent-profits-tax-qualifying-investors-western-regions-january-1-2021/>. China Extends 15% Profits Tax to Qualifying Investors in its Western Regions. May 7, 2020.
31. <https://www.china-briefing.com/news/china-extends-vat-preferential-policy-small-scale-taxpayers-end-2020/>. China Extends VAT Preferential Policy for Small-Scale Taxpayers to the End of 2020. May 9, 2020.

32. <https://www.china-briefing.com/news/china-incentives-integrated-circuit-software-enterprises-us-china-technology-decoupling/>. China's Incentives for Integrated Circuit, Software Enterprises. August 6, 2020.
33. <https://www.china-briefing.com/news/china-reduce-social-insurance-commitments-smes-short-term-coronavirus-impact/>. China to Reduce Corporate Social Insurance Premiums, Defer Housing Provident Fund Payment. February 21, 2020.
34. <https://www.china-briefing.com/news/china-reduce-social-insurance-commitments-smes-short-term-coronavirus-impact/>. China to Reduce Corporate Social Insurance Premiums, Defer Housing Provident Fund Payment. February 21, 2020.
35. <https://www.china-briefing.com/news/chinas-film-industry-benefit-new-support-policies-tax-breaks/>. China's Film Industry to Benefit from New Support Policies, Tax Breaks. June 17, 2020.
36. <https://www.china-briefing.com/news/chinas-latest-regional-measures-to-support-smes-during-coronavirus-outbreak/>. China's Latest Regional Measures to Support SMEs during the Coronavirus Outbreak. February 11, 2020.
37. <https://www.china-briefing.com/news/chinas-latest-regional-measures-to-support-smes-during-coronavirus-outbreak/>. China's Latest Regional Measures to Support SMEs during the Coronavirus Outbreak. February 11, 2020.
38. <https://www.china-briefing.com/news/chinas-stimulus-measures-after-covid-19-different-from-2008-financial-crisis/>. Why China's COVID-19 Stimulus Will Look Different Than in the Past. April 6, 2020.
39. <https://www.china-briefing.com/news/chinas-support-foreign-invested-enterprises-cope-covid-19-outbreak/>. China's Support for Foreign-Invested Enterprises to Cope with the COVID-19 Outbreak. February 25, 2020.
40. <https://www.china-briefing.com/news/chinas-support-foreign-invested-enterprises-cope-covid-19-outbreak/>. China's Support for Foreign-Invested Enterprises to Cope with the COVID-19 Outbreak. February 25, 2020.
41. <https://www.china-briefing.com/news/managing-china-business-during-coronavirus-outbreak-updates-advisory/>. Managing Your China Business During the Coronavirus Outbreak. April 30, 2020.
42. <https://www.imf.org/en/Topics/imf-and-covid19/Policy-Responses-to-COVID-19#G>
43. <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>
44. <https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects>. World Bank (JUNE 2020) Global Economic Prospects
45. <https://www.ww01.net/en/archives/65964>. Travel agency executive reads: Support policy is gradually implemented, but the "holes" have not been completed. May 11, 2020.
46. IMF, World Economic Outlook, June 2020.

47. Loli Piccolomini E, Zama F. Monitoring Italian COVID-19 spread by a forced SEIRD model. *PloS one*. 2020;15(8):e0237417.
48. Mwalili S, Kimanthi M, Ojiambo V, Gathungu D, Mbogo RW. SEIR model for COVID-19 dynamics incorporating the environment and social distancing. 2020.
49. Ng KY, Gui MM. COVID-19: Development of a robust mathematical model and simulation package with consideration for ageing population and time delay for control action and resusceptibility. *Physica D: Nonlinear Phenomena*. 2020:132599.
50. Rettner, R., 2020. Here's How The COVID-19 Pandemic Could Play Out Over The Next Two Years. [online] *livescience.com*. Available at: <<https://www.livescience.com/covid-19-pandemic-future-scenarios.html>>.
51. Roberts, S., 2020. This Is The Future Of The Pandemic. [online] *Nytimes.com*. Available at:<<https://www.nytimes.com/2020/05/08/health/coronavirus-pandemic-curve-scenarios.html>>.
52. Scudellari, M., 2020. How The Pandemic Might Play Out In 2021 And Beyond. [online] *Nature.com*. Available at: <<https://www.nature.com/articles/d41586-020-02278-5>>.
53. Wirawan IMA, Januraga PP. Forecasting COVID-19 Transmission and Healthcare Capacity in Bali, Indonesia. *Journal of Preventive Medicine and Public Health*. 2020;53(3):158.
54. World bank, *Global Economic Prospects*, June 2020